

O. KUULI

INTERNATSIO-
NAALSEL
VÖITLUS-
POSTIL

74106

INTERNATSIONAALSEL
VÖITLUSPOSTIL

INTERNATSIONAALSEL
VÖITLUSPOSTIL

RICHARD WINDMILLER PLUST

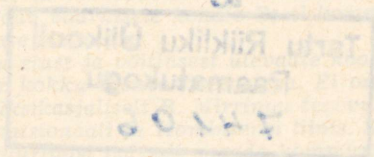
KIRJASTUS - SEITTE KÄÄMÄTÄ - TALLINN 1965

A-29670,,

O. KUULI

INTERNATSIONAALSEL VÕITLUSPOSTIL

RICHARD MIRRINGU ELUST

KIRJASTUS «EESTI RAAMAT» · TALLINN 1969

O. KUULI

INTERNATIONAALSEL
VÖITLUSPOSTIL

RICHARD WIRINGU ELUST

2

Tartu Riikliku Ülikooli
Raamatukogu

74106

KIRJASTUS «EESTI RAAMATA» TALLINN 1989

SAATEKS

Richard Mirring on üks tähelepanuväärsemaid kujusid Eestimaa Kommunistliku Partei ja Eestimaa Kommunistliku Noorsooühingu ajaloos. Üle-eestimaalise Noorproletaarlaste Ühingu juhatuse liige, illegaalse EKNÜ Keskkomitee sekretär, Kommunistliku Noorsoo Internatsionaali Täitevkomitee Presiidiumi liige, EKP Keskkomitee sekretär, Kommunistliku Internatsionaali Inglise ja Ameerika maade sekretariaadi juhataja asetäitja — see on vaid osaline loetelu R. Mirringu poliitilise tegevuse põhietappidest.

Eestimaa Kommunistlik Partei tegutses kodanliku diktatuuri aastail Kommunistliku Internatsionaali sektsioonina. EKP võitlus oli tihedalt seotud rahvusvahelise kommunistliku liikumisega. R. Mirringu kuju on seepärast eriti huvitav, et tema tegevuses ilmnevad eredalt EKP ja EKNÜ internatsionaalsed sidemed. R. Mirring langes võitlejate rivist välja kolmekümne kuue aastaselt. Seitseteist aastat oli ta revolutsionääri internatsionaalsel võitluspostil. Tema nimi jääb väärilisele kohale Eesti kommunistide revolutsiooni lipukandjate plejaadis.

Richard Mirringu elust ja võitlusest ülevaate koostamisel pörkas käesoleva töö autor kokku tõsiste raskustega. Ei osutunud võimalikuks analüüsida üksikasjaliselt R. Mirringu tegevust Kommunistliku Noorsoo Internatsionaali ja Kominterni liinis. See oleks nõudnud ulatuslikke eriuurimisi paljude maade kommunistlike parteide ja noorsooühingute ajaloost. Seepärast tuli piirduda ainult mõnede piirjoonte tõmbamisega. Põhjalikumalt on vaadeldud R. Mirringu tööd Eestimaa Kommunistlikus Parteis ja kommunistlikus noorsooühingus. Kuid ka siin andis mõnikord tunda arhiivimaterjalide lünklikkus.

Tõhusaks abiks autorile olid mitmete R. Mirringu võitluskaaslaste, sõprade ja sugulaste mälestused. Autor avaldab siinkohal tänu seltsimeestele H. Allikule, M. Kangurile, M. Korbile, O. Lauristinile, R. Majakule, E. Mirringule, H. Rossile, A. Sommerlingile, A. Vaarandile, A. Vaarmanile ja A. Volgeratile. Paljude küsimuste lahendamisel abistasid autorit oma märkuste ja nõuannetega ajaloolased A. Liebman ja V. Toom. Huvitavaid materjale R. Mirringu kohta aitas leida sm. K. Tammistu. Käsikirjaga tutvusid ja tegid omapoolseid märkusi ka Eestimaa KP Keskkomitee Partei Ajaloo Instituudi direktor A. Panksejev, direktori asetäitjad R. Majak ja A. Lebbin ning Eesti NSV Teaduste Akadeemia Ajaloo Instituudi noorem teaduslik töötaja K. Martinson.

I P E A T Ü K K

TEE ALGUL

Ajalehes «Päevaleht» ilmus neljapäeval, 29. aprillil 1920 lühike sõnum pealkirjaga «Kommunistid agaramalt tegevuses». Selles kirjutati: «Esimese mai tulekuga on Tallinnas olevad kommunistid agaramalt tegevusse astunud. Nad saatsid üleskutse välja, milles kutsutakse punase lipuga rongikäikusid toime panema... Teisipäeva õhtul kogus salkkond kommuniste Israeli tän. nr. 20 (Laadaplatsi läheduses) koosolekule, kuid see oli teada. Sõjaväevõimude korraldusel võeti koosolekul kella 8 ajal 7 meest kinni, nimelt: Kreuks, Bogdanov, Vegner, Valdek, Pukk, Saarnet ja Lees...» Artiklis kirjeldatud areteerimisele järgnes maikuu algul veel teisi. 30. juunil ja 1. juulil 1920 toimus areteeritute üle kohtumõistmine, mis on ajalukku läinud 35 kommunisti protsessi nime all. Kaebealuseid süüdistati «kommunistlikust salaorganisatsioonist osavõtmises maksva riigikorra kukutamise eesmärgil». Kuigi kohtul ei olnud muid süüdistusmaterjale peale politseinuhkide ettekannete, mõisteti kaks kaebealust — Georg Kreuks ja Vladimir Bogdanov surma — ning mitmed teised pikemaks ajaks sunnitööle. «35 protsess» oli esimene suurem poliitiline protsess Eestis pärast Kodusõja lõppu. Eesti kodanlus püüdis terroriga oma võimu kindlustada. Kuid terror ei kohutanud töölisi. Protsessi ajal algas Tallinna tööliste suur poliitiline streik protestiks kodanluse vägivalla vastu. Protestilaine ulatus ka välismaale. Rootsi töölisajalehes «Politiken» avaldati G. Kreuksi ja V. Bogdanovi kiri Skandinaavia töölistele (see kiri oli kirjutatud vahetult pärast kohtuprotsessi). Inglise pahempoolne ajaleht «The Workers' Dreadnought» avaldas sel puhul kõigi maade töölistele üleskutse, kus nõuti eesti kommunistide vabas-

tamist.¹ Eesti ja välismaa tööliste väljaastumiste surve muudeti G. Kreuksile ja V. Bogdanovile määratud surmaotsus kümneaastaseks sunnitööks.

Võitlus «35 protsessi» ümber tõmbas uusi töölishulki revolutsioonilisse liikumisse. Need sündmused olid ka otseks tõukeks kaheksateistkümneaastasele noorukile Richard Mirringule revolutsionääri teele asumiseks. Hulk aastaid hiljem kirjutas ta oma eluloos: «Pööre sündis minuga peale Georg Kreuksi areteerimist aprillis 1920. a. See tõukas mind organisatsiooni poole. Rääkisime Sommerlingiga kokku... ja tema soovitas mul noorte tööle asuda.»²

Georg Kreuks ja Arnold Sommerling olid Richard Mirringuga koolipõlvesõbrad ja ühtlasi tema esimesed õpetajad poliitika vallas.

Richard Mirring sündis Tallinnas 29. juunil 1901. aastal.³ Tema isa August oli tööline, elukutselt valaja. Ema Pauline (sünd. Tikerpuu) oli põhiliselt kodune. Richardil oli kaks õde — Erna (sünd. 1904) ja Erika (sünd. 1917) ning üks vend — Harald (sünd. 1910). Mirringute perekond oli kaugelt suguluses Sommerlingidega ning viimastega tihedas läbikäimises. Seepärast oli ka päris loomulik, et Richard sai juba üsna varakult heaks sõbraks endast kolm aastat vanema Arnoldiga. Arnold Sommerling õppis algkoolis koos Georg Kreuksiga ning 1911. aastal läksid nad mõlemad edasi õppima Tallinna Kaubanduskooli. Kaks aastat hiljem astus kaubanduskooli ka Richard.

Kaubanduskooli päevil kujunes Arnoldist, Georgist ja

¹ Eestimaa Kommunistliku Partei I kongress. Dokumente ja materjale. Tallinn, 1960, lk. 25—32.

² Eestimaa Kommunistliku Partei Keskkomitee Partei Ajaloo Instituudi Parteiarhiiv (EKPA), fond 6495, nim. 1, s/s, s.-ü. 5, l. 116.

³ Teoses «Revolutsiooni lipukandjad» (Tallinn, 1962) on R. Mirringu sünnidaatumiks ekslikult märgitud 29. juuni 1900 (selle ebaõige daatumi andis R. Mirring ise mitmes oma ankeedis ja eluloos). R. Mirringu õige sünniaeg õnnestus välja selgitada ENSV Vabariikliku Perekonnaseisuaktide Büroo arhiivi andmete (vt. ENSV Vabariikliku Perekonnaseisuaktide Büroo kiri Partei Ajaloo Instituudile 13. III 1967, nr. 567) ja R. Mirringu Kaubanduskooli lõputunnistuse alusel (Tallinna Linna Riiklik Arhiiv, fond 170, nim. 1, s.-ü. 4, l. 31).

Mirringul oli ametlikult kaks eesnime — Richard-Voldemar —, kuid ta kasutas neist ainult esimest.

R. Mirringu isa, ema ja noorem vend Harald (ristiga märgitud).

Richardist lahutamatu kolmik. Sommerlingide perekond kolis 1913. aastal Tallinnast maale ja asus elama Nehatu valda Priisli rendikohale. Siin veetsid oma vaba aja alati koos Arnold, Georg ja Richard. Arnold ja Georg tundsid sel ajal suurt huvi spordi vastu. Sageli harjutasid nad poksi ja maadlust või käisid ujumas. Ka Richardil tuli kaasa lüüa. Tõsi küll, tema tulemused olid tunduvalt nõrgemad — oli ta ju Arnoldist ja Georgist nii aastatelt noorem kui ka füüsiliselt nõrgem.

Sel ajal hakkas kujunema poiste maailmavaade. Töölislastera puutusid nad varakult kokku majanduslike muredega. Kaubanduskoolis käimiseks tuli tublisti püksirihma pingutada. Nii hakkas Richard juba algkoolipoisina ajalehtede müümisega isa palgale lisa teenima. Kaubanduskoolis käies töötas ta suviti mullatöödel ja õpilasena kontorist. Juba varakult tekkis poistes opositsioonivaim jumala vastu. Nagu mäletab Arnold Sommerlingi õde Aliide, vahetasid Arnold ja Georg kaubanduskooli päevil sageli mõtteid piiblitõdede paikapidamatuse üle. Järk-järgult

jõuti ka maksva ühiskonnakorra kritiseerimiseni.⁴ Muidugi oli see kriitika veel üsna piiratud ja kaugel teadlikust võitlusest uue ühiskonna eest.

Richard Mirring lõpetas kaubanduskooli 1917. aasta kevadel. Tallinna Linna Poeglaste Kaubanduskooli (nii-sugust nime kandis see kool 1915. aastast peale) oli asutanud 1906. aastal G. Narusbeck erakoolina. Esimese aasta töötas kool üüritud ruumides Pikas tänavas. 1907. aastal ehitas kooli omanik uue maja Väike-Pärnu maanteele (praegu Sakala t. 21, Tallinna 32. Algkool). Uue maja ühes tiivas hakkaski töötama kaubanduskool. 1910. aastal andis Narusbeck kooli üle linnale. Tallinna Kaubanduskooli võeti algkooli lõpetanud ja õppeaeg oli 4 aastat. Selle aja jooksul õpiti üsna põhjalikult tundma kaubanduslikke distsipliine (raamatupidamine, kaubatundmine, kaubandusalane kirjavahetus jne.) Ühtlasi andis kool päris korraliku ettevalmistuse üldainetes. Eriti suurt tähelepanu pöörati keelte õppimisele. Peale vene keele, mis oli koolis õppekeeleks, õpiti veel eesti, saksa ja inglise keelt. Kaubanduskoolis omandatud tugev alus keelte alal osutus Mirringule hiljem väga tarvilikuks. Kooli õpilaskonna enamus pärines eesti kodanlikest ja väikekodanlikest ringkondadest, kuid oli ka üksikuid töölislapse. Kooli juhtimine oli eesti kodanluse käes. Kooli direktoriks oli aastail 1910—1915 N. Kann (hiljem, K. Pätsi diktatuuri ajal, haridusminister) ja aastail 1915—1921 J. Sihver (pärast juhtiv pangategelane). See määras kooli poliitilise õhkkonna. Mitmed koolis õppivad töölislapsed suutsid aga kooli üldisele vaimule vastu seista.

Richard Mirring oli oma klassis nooremaid — teised õpilased olid temast keskmiselt paar aastat vanemad. Sellest hoolimata õppis ta võrdlemisi kergesti ja hästi. Seda näitab ka lõputunnistus, kus olid ülekaalus neljad ja viied.⁵

1917. aasta oli revolutsioonistaasta. Kiiresti arenevate poliitiliste sündmuste keeris tõmbas kaasa tuhandeid töölisnoori. Kõikide nende areng teadlikeks võitlejateks ei toimunud aga alati lihtsalt ja sirgjooneliselt. Ei olnud ju keerulises poliitilises olukorras kerge leida õiget teed. Muidugi oli palju töölisnoori, kes bolševike partei juhti-

⁴ EKP Keskkomitee Partei Ajaloo Instituudi käsikirjafond (EKP PAI käsikirjafond). Aliide Sommerlingi mälestused.

⁵ Tallinna Linna Riiklik Arhiiv, fond. 170, nim. 1, s.-ü. 4, l. 31.

misel asusid kohe võitlema nõukogude võimu eest ja hiljem kaitsesid seda võimu, relv käes. Kuid oli ka neid, kellel õigetele klassivõitluse positsioonidele jõudmine võttis üsna tublisti aega. Richard Mirring kuulus viimaste hulka. Omajagu pidurdas tema poliitilist arengut asjaolu, et ta varsti pärast kooli lõpetamist lahkus Tallinnast. 1917. aasta juunis asus ta tööle Balti mere lootside ja majakate valitsusse asjaajajana ning saadeti Saaremaale Kihelkonnale, kus olid käsil vastavad ehitustööd. Saaremaa okupeerisid aga 1917. aasta septembris Saksa sõjaväed. Richard Mirring oli sunnitud Saaremaale jääma kuni 1918. aasta oktoobri lõpuni. Nii sattus ta võõrasse keskkonda ja oli poliitilisest elust isoleeritud. See vajutas oma pitseri tema arengule.

1918. aasta veebruari lõpus okupeerisid Saksa sõjaväed ka Eestimaa mandriosa. Korduvate taotluste järel sai Richard Mirring 1918. aasta oktoobri lõpul loa Tallinna oma vanemate juurde sõitmiseks. Nii nagu töölisperekondadel üldse oli Mirringutegi pere majanduslik olukord sel ajal raske. Isal kindlat töökohta ei olnud ja ka Richard ei leidnud esialgu tööd. August Mirring elatas ennast ja oma peret plekkämbrate ja piimasõelte valmistamisega ja nende vahetamisega maal toiduainete vastu.

1918. aasta novembrirevolutsioon Saksamaal tegi lõpu Saksa okupatsioonile ka Eestis. Lahkuvad okupandid upitasid võimule Eesti kodanliku ajutise valitsuse. Viimast toetasid aktiivselt inglise ja ameerika imperialistid. Eesti kodanlus oli neile ustavaks abimeheks Oktoobrirevolutsioonist sütitatud töörahva võitluse leegi kustutamisel. Eesti kommunistid kutsusid aga töörahvast võitlema nõukogude võimu eest. Eesti kodanluse ja töörahva vaheline võitlus oli ühtlasi üheks lüliks suures heitluses imperialistlike riikide ja noore Nõukogude riigi vahel.

29. novembril 1918 kuulutati Narvas välja Eesti nõukogude vabariik Eesti Tööraha Kommuuni nime all. Nõukogude Venemaa toetas igati Eesti töörahva valitsust. Eesti punased kütipolgud asusid koos teiste Punaarmee väeosadega pealetungile Tallinna suunas. Eesti kodanlusele ruttasid aga appi Inglise sõjalaevastik, balti-saksa ja vene valgekaartlikud väed ning soome palgasõdurid.

1918. aasta lõpul või 1919. aasta algul sai Mirring Tallinnas kokku oma vana koolisõbra Georg Kreuksiga. Pärast kaubanduskooli lõpetamist (1915. a.) oli G. Kreuks

tsaariarmeele mobiliseeritud. Ta oli sõdinud Lõunarindel ja õppinud seejärel sapöörivõitseride koolis. 1918. aastal oli G. Kreuks astunud kommunistlikku parteisse ning tulnud seejärel illegaalselt Eestisse. Partei ülesandel hakkas ta kodanliku Eesti sõjaväeosades kommunistlikku agitatsioonitööd tegema. Richard Mirringu poliitiline areng oli sõbra omast kaugemale maha jäänud. Seepärast ei õnnestunud G. Kreuksil teda esialgu kaasa tõmmata võitlusele kodanluse vastu. Mirring tahtis sellel pöördelisel ajal pealtvaatajaks jääda. Sündmuste edasine käik aga näitas, et erapooletu olla pole võimalik.

1919. aasta jaanuaris mobiliseeriti Richard Mirring Tallinna kaitsepataljoni. Esialgu rakendati teda Tallinnas ladude juures vahiteenistuses. Jaanuari lõpul moodustati aga kaitsepataljoni noorematest meestest marsirood ja pärast paarinädalast õppust saadeti see 1. Tallinna kaitsepataljoni 8. rooduna rindele. Rinne oli siis lõuna pool Võru linna Rõuge mõisa all. Richard Mirring oli lihtsõdurina rindel umbes kuu aega. 1919. aasta märtsis jooksis ta rindelt ära. Nimelt õnnestus tal tuttavalt roodukirjutajalt saada roodu pitseriga paberileht, millele kirjutas ise endale puhkuseloa. Ta läks jala Võrust Tartu ja sõitis sealt rongiga Tallinna. Ausalt ja avameelselt seletab Mirring hiljem oma rindelt põgenemise motiive: «Miks ma sõjaväest ära jooksin? Kui mind rindele saadeti, olin ma poliitiliselt täiesti pime. Kogu revolutsiooni aja olin Saaremaal — poliitilisest elust täiesti eraldatud. Kuid rindel olles see sõda mulle ei meeldinud, mingisugune antimilitaristlik vaim tekkis minus. Teiseks, kapten Sternbeck, pataljoni ülem, oma nagaikameetodiga tegi sõja vastikuks.»⁶

Kuigi Mirringu kodanlikust armeest põgenemise põhjuseks oli stiihiline antimilitarism, etendas see samm tema poliitilises arengus olulist osa.

Pärast rindelt pagemist elas R. Mirring umbes kuu aega Tallinnas vanemate juures. Tema kõrvalehoidumist sõjaväest kergendas asjaolu, et noore kodanliku riigi aparaat ei töötanud kuigi laitmatult. Pealegi ei kuulunud Mirringu aastakäik veel üldmobilisatsiooni alla — Tallinna kaitsepataljoni oli noorukeid tõmmatud n.-ö. valikmobilisatsiooniga, peamiselt õppeasutuste direktoritelt saadud nimekir-

⁶ EKPA, fond 1, nim. 1, s/s, s.-ü. 5, l. 116.

Georg Kreuks.

jade järgi. Lähemal ajal oli aga oodata ka vastava aastakäigu üldmobilisatsiooni ning koos sellega uut rindele saatmist. Viimase vältimiseks astus Richard Mirring 1919. aasta aprillis piirivalvesse. Siin määrati ta Tallinna osakonna kantseleisse kirjutajaks. Piirivalves teenis ta 1921. aasta veebruarini.

1919. aastal ja 1920. aasta algul sai R. Mirring korduvalt kokku illegaalselt tegutseva G. Kreuksiga. Viimasel oli suur mõju Mirringu maailmavaate väljakujunemisele. Kuigi Mirring siis veel ühtegi töölisorganisatsiooni ei kuulunud, täitis ta juba 1919. aastal üksikuid G. Kreuksi ülesandeid (hankis parteile vajalikku informatsiooni).

1919. aasta lõpul ja 1920. aasta algul hakkas agaramalt töölisliikumisest osa võtma ka R. Mirringu teine sõber Arnold Sommerling. Viimane töötas sel ajal arveametnikuna Tallinna sadamas ja oli laadijate töölisühingu sekretär. A. Sommerlingil oli side Eestimaa Kommunistliku Parteiga ning partei ülesandel tegi ta tööd noorte keskel.

Nagu juba eespool öeldud, hakkas 1920. aasta kevadel ka Richard Mirring A. Sommerlingi juhtimisel tööle noorte organiseerimisel.

Esimeseks kommunistliku suunaga noorsoo-organisatsiooniks Eestis oli 1917. aasta mais (uue kalendri järgi 1. juunil 1917) asutatud Tallinna Sotsiaaldemokraatlik Noorte Klubi (sama aasta sügisel nimetati ümber Tallinna Sotsiaaldemokraatlikuks Noorte Ühenduseks). 1918. aasta veebruaris loodi juba ülemaaline noorsoo-organisatsioon — Põhja-Balti Kommunistlik Noorsoo Liit. Kuid viimane sai ainult mõned päevad eksisteerida. Saksa okupatsioon lõpetas selle tegevuse. Eesti Tööraha Kommuuni ajal elustus lühikeseks ajaks Tartu Sotsiaaldemokraatliku Noorte Ühingu (asutatud 1917. aasta sügisel) tegevus. Pärast teravaid siseheitlusi nimetati see ühing 5. jaanuaril 1919 ümber Tartu Kommunistlikuks Noorsooühinguks. Ühingu tegevusele tegi aga lõpu Tartu vallutamine eesti valgekaartlaste poolt 14. jaanuaril 1919. 1919. aasta suvel tõusis päevakorrale uue revolutsioonilise töölisnoorte organisatsiooni loomine. Ametiühingute I kongressi laialiajamisega kaasnenud ulatuslikud repressioonid takistasid selle ülesande lahendamist 1919. aastal.

20.—26. novembril 1919 toimus Berliinis Kommunistliku Noorsoo Internatsionaali (KNI) asutamiskongress. Kongressist võtsid osa delegaadid Nõukogude Venemaalt, Saksamaalt, Austriast, Šveitsist, Rootsist, Norrast, Taanist, Poolast, Ungarist, Rumeeniast, Itaaliast, Hispaaniast ja Tšehhoslovakkias. Kokku esindasid delegaadid 219 000 kommunistlikku noort. Võeti vastu Kommunistliku Noorsoo Internatsionaali põhikiri ja programm ning otsustati astuda III internatsionaali⁷ koosseisu. Kommunistliku Noorsoo Internatsionaali asutamine andis tõuke revolutsioonilise noorsooliikumise hoogustumisele ka nendes maades, mille esindajaid I kongressil ei olnud.

KNI Eesti sektsiooni loomiseks algasid praktilised ettevalmistustööd 1920. aasta kevadel. Selleks ajaks oli kodu-sõda Eestis lõppenud kodanluse võiduga. Eesti kommunistidel tuli pidada visa ja rasket võitlust töörahva koondamisel uuteks otsustavateks klassilahinguteks. Erilist tähelepanu pööras partei võitlusele noorsoo pärast. Eesti

⁷ III Kommunistlik Internatsionaal asutati V. I. Lenini juhtimisel 1919. aasta märtsis.

kodanlus püüdis mitmesuguste oma organisatsioonide abil kasvatada noori kodanlik-natsionalistlikus vaimus. Samal ajal näitas tegelik elu, et kodanlik vabariik ei suuda tööliskoostööle midagi head pakkuda. Noorte keskel kasvas rahulolematuse ja opositsioonivaim. Selle suunamiseks organiseeritud võitluse teele oli vaja kommunistlikku noorsooühingut. EKP Keskkomitee ülesandel hakkas KNI Eesti sektsiooni rajamist ette valmistama Georg Kreuks, pärast Georgi areteerimist aga tema vend Jaan, kelle lähemaks abiliseks selles töös oli Arnold Sommerling. Et võimalikult laiemaid noorte hulki kaasa tõmmata, püüti KNI Eesti sektsiooni asutada legaalse organisatsioonina. Revolutsiooniliste noorte koondamiseks kavatseti luua Ametiühingute Kesknõukogu juurde noorte ring. Ka Richard Mirring kirjutas end esialgu selle ringi liikmeks. Praktiliselt see noorte ring tegutsema ei hakanud.⁸ Noorte aktiiv hakkas tegelema iseseisva noorteühingu asutamise ettevalmistamisega. Seoses sellega toimusid sageli Arnold Sommerlingi korteris nõupidamised, kus arutati uue ühingu põhikirja projekte ja noorte töö probleeme. Üheks alaliseks osavõtjaks nendest nõupidamistest oli Richard Mirring. Ühtlasi hakkas ta sageli külastama Suur-Karja tänavas asuvat Tööliste Maja, mis oli revolutsiooniliste töölisorganisatsioonide keskuseks juba 1917. aastast peale.

Arnold Sommerlingi vahendusel sai R. Mirring korduvalt kokku sel ajal illegaalselt töötava Jaan Kreuksiga. Richard tundis Jaan Kreuksi viimase venna Georgi kaudu juba varemgi. Nüüd aga sai ta Jaan Kreuksilt juba kommunistliku partei ülesandeid noorte organiseerimise alal. A. Sommerlingi juures kohtus R. Mirring ka EKP illegaalsete organisaatorite Anton Vedru (Raud) ja Johannes Mänaga.

20. oktoobril võeti Richard Mirring vastu Eestimaa Kommunistlikku Parteisse.⁹ Ta oli siis üheksateistkümnenda-aastane. Poliitilise võitluse praktika oli tal veel üsna minimaalne. Kuid ilmselt oli EKP Tallinna organisaator Jaan Kreuks veendunud, et Richardist saab tubli võitleja.

Revolutsioonilise töölistenoorte ühingu ettevalmistusperioodil tutvus Richard Mirring Voldemar Tuberikuga.

⁸ EKPA, fond 1, nim. 1, s/s, s.-ü. 5, l. 116.

⁹ EKPA, fond 1, nim. 1, s/s, s.-ü. 5, l. 117 ja fond 24, nim. 2, s.-ü. 1192, l. 19.

Lühikese aja jooksul said Arnold Sommerlingist, Richard Mirringust ja Voldemar Tubarikust head sõbrad.

23-aastaselt V. Tubarikul oli sel ajal juba mõningaid võitluskogemusi. 1918. aastal oli ta kuulunud Tallinna autoremontitehase tööliskomiteesse ning võtnud osa streigi organiseerimisest. 1918. aasta detsembris areteerisid kodanlikud võimud V. Tuberiku koos teiste tööliskomitee liikmetega. Neid süüdistati kommunistidele kaasatundmises ja šabotaažis. Tegelikult ei olnud V. Tubarikul sel ajal veel mingit ühendust kommunistliku parteiga. Eeluurimisvanglas sattus ta ühte kambrisse kommunistidega. Siin õppis ta lähemalt tundma kommunistide seisukohti. Kui ta kuu aja pärast süütõendite puudumise tõttu vanglast vabanes, oli ta maailmavaatele kujunenud juba üsna kindel alus.¹⁰ Pärast vanglast vabanemist oli ta esialgu politsei range järelevalve all. Aja jooksul see valve nõrgenes ning V. Tuberik hakkas sagedamini külastama Tööliste Maja. Noorsooühingu ettevalmistamise käigus kasvas temast veendunud kommunist. 1920. aasta detsembris võeti V. Tuberik vastu EKP ridadesse.

Kuigi loovale kommunistlikule noorsoo-organisatsioonile oli valitud üsna tagasihoidlik nimetus — Üle-eestimaaline Noorproletaarlaste Ühing (ÜENPÜ), ei kulgenud tema asutamine kuigi libedalt. Legaalseks tegevuseks oli vaja ühingu põhikiri registreerida kohtuorganites. Mitmesuguste vormivigade ettekäändel venitasid kohtuametnikud hulk aega töölisnoorte ühingu registreerimist. 1920. aasta novembris ühing lõpuks siiski registreeriti.

5. detsembril 1920 kogunes mitusada noort Tööliste Maja saali Üle-eestimaalse Noorproletaarlaste Ühingu avakoosolekule. Koosolekut juhatas Arnold Sommerling, protokollis Richard Mirring. Avakoosolekul määrati kindlaks ühingu põhimõtteline tegevussuund. Üksmeelselt vastuvõetud otsuses on öeldud:

«Koosolek võtab omaks Kommunistlike Noorte Internatsionaali programmi. Kommunistlike Noorte Internatsionaal on asunud klassivõitluse pinnale ja võitleb sihikindlalt, käsikäes III Kommunistliku Internatsionaaliga. Sellepärast otsustab koosolek: ühineda Noorte Kommunistliku Internatsionaaliga. Koosolek teeb juhatusele ülesandeks samme astuda selleks, et Ühing saaks vastu võetud

¹⁰ EKPA, fond 25, nim. 2, s.-ü. 1563, l. 44.

Arnold Sommerling.

Kommunistlike Noorte Internatsionaali liikmeks. Elagu Kommunistlike Noorte Internatsionaal.»¹¹

Esimesel koosolekul valiti ka Üle-eestimaaline Noorproletaarlaste Ühingu juhatus. Sinna valiti Arnold Sommerling, Richard Mirring, Voldemar Tubarik, Hendrik Allik, Erna Saarens, Peeter Lempo ja Artur Nilson. Viis esimest kuulusid ühingu asutamise ajal EKP koosseisu¹². H. Allik oli olnud 1917. aastal aktiivne osavõtja Tallinna Sotsiaaldemokraatliku Noorte Klubi tegevusest ja juba 1917. aasta sügisest kommunistliku partei liige. Ühingu asutamise ettevalmistustöödest oli agaralt osa võtnud ka Tallinna Tütarlaste Kommertsikooli õpilane kommunist

¹¹ Eesti NSV Oktoobrirevolutsiooni ja Sotsialistliku Ülesehituse Riiklik Keskarhiiv (ENSV ORRKA), fond 949, nim. 2, s.-ü. 129, l. 14.

¹² H. Allik. Esimesed kommunistlikud noorsoo-organisatsioonid Eestis. — Kogumik «Karastumine». Tallinn, 1958, lk. 79. EKPA, fond 1, nim. 1, s/s, s.-ü. 5, l. 117.

Erna Saarens. Peeter Lempo ja Artur Nilson olid Tallinna Õpetajate Seminari õpilased. Seminaris oli juba 1919. aastast tegutsenud marksistlik õpilasing, mille tööst ka Lempo ja Nilson osa võtsid. Esimesel juhatusel koosolekul jaotati juhatuse liikmete vahel ülesanded järgmiselt: esimeheks valiti A. Sommerling, abiesimeheks H. Allik, sekretäriks R. Mirring, kassapidajaks V. Tuberik.

Lühikese ajaga kujunes Noorproletaarlaste Ühing Eestimaa Kommunistlikule Parteile tubliks abiliseks noorsoo poliitilisel kasvatamisel. Ühingu suurt populaarsust näitas ka tema ridade kiire kasv.

Tegevuse algul kuulus Noorproletaarlaste Ühingusse 376 tegevliiget ja 68 toetajaliiget. 1921. aasta märtsis oli ainult Tallinna osakonnas tegevliikmeid 542 ja toetajaliikmeid 146. Peale Tallinna loodi osakonnad Tartus, Viljandis, Narvas, Pärnus, Väike-Maarjas ja mitmel pool mujal. 1921. aasta märtsis oli ühingul 12 osakonda kokku üle 1100 liikmega.¹³

Richard Mirringul oli ühingus palju tegemist. Juhatusel sekretärina tuli tal kõigepealt korras hoida n.-ö. paberlik asjaajamine (protokollid, kirjavahetus jne.). Peale selle oli ta paljude ürituste puhul vastutavaks korraldajaks.

Ühingu tegevus oli mitmekülgne. Süstemaatilisel organiseeriti loenguid ja vestlusi, tähistati revolutsioonilisi tähtpäevi. Jaanuari lõpul — veebruari algul 1921 alustas ühingu juures tegevust rida ringe: poliitiline, kultuurkirjanduslik, muusika-näite ja spordi-karskuse.¹⁴ Muusika-näiteringi esimeheks valiti Voldemar Tuberik, sekretäriks Vilhelmine Klementi, ringi juhatusse kuulus ka Richard Mirring.

Ka siin täitis Mirring oma ülesandeid agaralt. Nagu näitavad ringi juhatuse protokollid, tegi ta sageli läbi mõeldud ettepanekuid ringi töö paremaks organiseerimiseks ja võttis aktiivselt osa ringi ürituste ettevalmistamisest.¹⁵

Noorproletaarlaste Ühingul oli oma raamatukogu ja lugemistuba. Siia tuli mitmesugust revolutsioonilist noorsookirjandust ka teistest maadest. Eesti noored tundsid

¹³ A. Liebman. Eestimaa Kommunistliku Partei loomise ajaloo. Tallinn, 1960. lk. 82—83.

¹⁴ EKPA, fond 4816, nim. 1, s.-ü. 10, 1-d 7—8.

¹⁵ EKPA, fond 4816, nim. 1, s.-ü. 10, l. 21.

suurt huvi nii esimese töölisriigi — Nõukogude Venemaa — kui ka kapitalistlike maade noorsoo elu ja võitluse vastu. Tähelepanelikult loeti näiteks Saksamaal väljaantud revolutsioonilist kirjandust ja püüti sealt omandada kogemusi, kuidas paremini võidelda kodanluse vastu. Richard Mirringul oli tänu kaubanduskoolile küllaltki korralik saksa keele oskus. See võimaldas tal Noorproletaarlaste Ühingu lugemistoas esmakordselt lähemalt tutvuda töölisnoorsoo rahvusvahelise võitluse probleemidega, 1921. aasta märtsis, Pariisi Kommuuni 50. aastapäevale pühendatud kontsertmiitingul, esines Richard Mirring juba avalikkuse ees ettekandega ülemaailmsest noorsooliikumisest.¹⁶

Noorproletaarlaste Ühing tegutses tihedas koostöös teiste töölisorganisatsioonidega. Ühingu esindajatena kuulusid Tallinna Ametiühingute Kesknõukogusse H. Allik ja R. Mirring. Ametiühingute Kesknõukogu oli sel ajal tähtsaim legaalse revolutsioonilise töölisliikumise keskus. Osavõtt Kesknõukogu koosolekutest aitas Noorproletaarlaste Ühingu esindajatel kursis olla proletariaadi kõige suuremate üritustega.

Ametiühingute tegevusest võtsid aktiivselt osa ka mitmed teised noorproletaarlased. Nii oli ÜENPÜ esimees A. Sommerling Tallinna Ametiühingute Kesknõukogu sekretär, ÜENPÜ liige Sergei Andrejev töötas Kesknõukogus asjaajajana. Tihe side oli Noorproletaarlaste Ühingul Riigikogu kommunistliku rühmaga.¹⁷ Rühma liikmed Johannes Allikso ja Johannes Vanja olid ÜENPÜ liikmed. Noorproletaarlaste Ühingu tegevusest võttis aktiivselt osa ka Riigikogu kommunistliku fraktsiooni sekretär Paul Raudsepp. Noored hindasid kõrgelt P. Raudsepa kui kogunud kommunisti märkusi ja juhtnööre.

Koos teiste töölisorganisatsioonidega lõi Noorproletaarlaste Ühing energiliselt kaasa linnavolikogude valimistel 1921. aasta veebruaris. Mitmed ühingu liikmed valiti Tallinna Ametiühingute Kesknõukogu nimekirja järgi Tallinna linnavolikokku (A. Sommerling, S. Andrejev, P. Raudsepp, J. Vanja jt.).

¹⁶ EKPA, fond 4816, nim. 1, s.-ü. 10, l-d 7—8.

¹⁷ Vt. H. Allik. Esimesed kommunistlikud noorsoo-organisatsioonid Eestis. — Kogumik «Karastumine». Tallinn, 1958, lk. 75—76.

1921. aasta veebruariks oli R. Mirringul oma poliitilise tegevuse pärast konflikt sõjaväevõimudega. Nagu juba öeldud, teenis ta sel ajal piirivalves. Iga vaba minuti veetis ta aga Töölise Majas. 1921. aasta 24. veebruaril tuli linna komandant grupi sõjaväelastega Töölise Majja ja kontrollis kohalviibijate dokumente. Mirring viidi kaasa komandatuuri, kus komandant ta põhjalikult läbi sõi-
mas — kuidas tema kui sõjaväelane käib niisuguses «kom-
munistide pesas». Komandandil ei olnud tol korral teada Mirringu sidemed kommunistliku parteiga. Seepärast lasti Mirring mõne tunni pärast vabaks.

Selle sündmuse järel pidas R. Mirring nõu parteiorgani-
satsiooniga — kuidas edasi talitada. Sõjaväeteenistuses
olemine takistas paratamatult aktiivsemat osavõttu Noor-
proletaarlaste Ühingu tegevusest, seepärast soovitati Mir-
ringul demobiliseeruda. Mirring andiski avalduse sõjaväest
lahkumiseks. Ettekäändena tõi ta õpingute jätkamise (ta
oli andnud avalduse Tallinna tehnikumi astumiseks ja seal
õpilaste nimekirja võetud). Umbes nädala pärast vabaneski
Mirring sõjaväeteenistusest.¹⁸

Pärast sõjaväest vabanemist hakkas Mirring partei ette-
panekul palgaliseks noorteorganisaatoriks. Nüüd ei piirdu-
nud tema tegevus enam üksnes Noorproletaarlaste Ühingu
üritustega Tallinnas. Partei ülesandel käis ta organiseer-
imissõitudel Virumaal ja Narvas. Mõningatel andmetel
täitis R. Mirring lühemat aega ka EKP Keskkomitee ja
Riigikogu kommunistliku rühma vahelise sidemehe üles-
andeid.

Paraku ei saanud R. Mirring kuigi kaua legaalse noorte-
organisaatorina töötada. 1921. aasta kevadel alustas kodan-
lus ulatuslikku pealetungi revolutsioonilisele töölisliiku-
misele. 18. märtsil 1921 tõsteti töölisorganisatsioonid välja
Töölise Majast Karja tänavas. Koos teistega aeti tänavale
ka Noorproletaarlaste Ühing. Oma tegevust tuli ühingul
jätkata tööliskarskusseltsi «Valvaja» ruumides Pärnu
maanteel. 1921. aasta aprillis algas legaalsete töölisesteglaste
massiline areteerimine. Keelati Tallinna Ametiühingute
Kesknõukogu tegevus ja vahistati mitmed selle juhatuse
liikmed, kes ei jõudnud põranda alla minna. Areteeriti ka
enamik Riigikogu ja Tallinna linnavolikogu kommunist-
like rühmade liikmeid. Võeti kinni ja mõrvati Riigikogu

¹⁸ EKPA, fond 1, nim. 1, s/s, s.-ü. 5, l. 117.

Üle-eestimaalise Noorproletaarlaste Ühingu aktiviste. Istuvad (vasakult): E Saarens, V. Klementi ja G. Abrelthal (Metus); seisavad: A. Sommerling, V. Tuberik, R. Mirring, H. Allik ja ... Betlem.

rühma sekretär P. Raudsepp.¹⁹ 14. aprillil 1921 keelati Üle-eestimaalise Noorproletaarlaste Ühingu tegevus. Ühingu aktivistidel tuli areteerimisest pääsemiseks põranda alla minna. Richard Mirringu elus algas uus etapp — illegaalse parteitöötaja tegevusaeg.

Üle-eestimaaline Noorproletaarlaste Ühing sai tegutseda ainult pisut üle nelja kuu. Ta oli sisuliselt Kommunistliku Noorsoo Internatsionaali Eesti sektsioon. Kommunistliku Noorsooühingu pikemaajaline legaalne tegevus kodanlikus Eestis ei olnud võimalik. Kuid ka selle lühikese aja jooksul suutis ühing ära teha suure töö Kommunistlikule Parteile ustava noorte aktiivi kasvatamisel. Paljud Noorproletaarlaste Ühingu aktivistid ja liikmed etendasid järgnevatel aastatel väljapaistvat osa Eesti töörahva revolutsioonilises võitluses (G. Abrelthal (Metus), H. Allik,

¹⁹ Vt. selle kohta lähemalt A. Vaarmann. Surmast tugevam. Tallinn, 1960, lk. 114.

S. Andrejev, V. Kangur, V. Klementi, J. Kuuskmann, O. Künnapuu (Lauristin), J. Lauristin, A. Murro, H. Niineberg, O. Piir, R. Pälson, J. Rea, J. Reesen, V. Sassi, O. Sepre, Arnold ja Aliide Sommerling, E. Tarkpea, J. Telman, V. Tubarik, A. Vaarman, A. Vahtmann (Vaarandi) jpt.).

Üks nendest oli ka Richard Mirring. Ei oleks õige pidada teda Noorproletaarlaste Ühingu kõige silmapaistvamaks kujuk. Noorproletaarlaste Ühingu ridades oli küllalt neid seltsimehi, kelle poliitilise võitluse kogemused olid sel ajal tunduvalt suuremad ja keda noorte hulgas rohkem tunti. Richard Mirringule olid Noorproletaarlaste Ühingu tegutsemise kuud kõigepealt suureks poliitiliseks kooliks, mis pani aluse tema edaspidisele kujunemisele väljapaistvaks Eestimaa Kommunistliku Partei tegelaseks. Juba nende lühikeste kuude vältel veendus partei, et Richard Mirring on aus, distsiplineeritud ja arukas võitleja proletariaadi huvide eest, võitleja, keda võib usaldada ja kellele võib vastutavaid ülesandeid anda.

II PEATÜKK PÕRANDA ALL

Üle-eestimaalise Noorproletaarlaste Ühingu sulgemine tähendas lühikese legaalsuse perioodi lõppu Eesti komsomoli elus. EKNÜ kasutas küll ka edaspidi oma töös legaalseid organisatsioone, komsomol ise jäi aga kuni 1940. aastani illegaalseks.

1921. aasta kevadel alustati J. Kreuksi juhtimisel illegaalsete kommunistlike noorsooühingu kollektiivide asutamist. Sellest tööst võttis 1921. aasta mais ja juunis agaralt osa ka R. Mirring. Varjates end politsei eest, pidas ta sidet legaalselt elavate ÜENPÜ endiste aktivistidega (V. Klementi, H. Niineberg, O. Sepre jt.) ning andis neile edasi juhtnöore komsomolitööks.¹ Noorproletaarlaste Ühingu laialdane liikmeskond ja aktiiv olidki baasiks illegaalse Eestimaa Kommunistliku Noorsooühingu (EKNÜ) rajamisel.

Illegaalse komsomoliorganisatsiooni loomist raskendasid jätkuvad repressioonid, mis tabasid ÜENPÜ juhatuse liikmeid ja aktiviste. Aprilli lõpul areteeriti ÜENPÜ juhatuse liige A. Nilson. 9. mail vangistati A. Sommerling. ÜENPÜ aseesimees H. Allik oli juba enne ühingu sulgemist võetud sõjaväkke aega teenima. See asjaolu päästis teda küll areteerimisest, kuid ühtlasi jäi ta ka mõneks ajaks noorte tööst kõrvale. EKP Keskkomitee ülesandel lahkus Eestist V. Tuberic. Ta läks 12. juunil 1921 illegaalselt üle piiri Nõukogude Venemaale, et Eesti kommunistlike noorte esindajana osa võtta Kommunistliku Noorsoo Internatsionaali II kongressist.²

¹ EKPA, fond 1, nim. 1, s/s, s.-ü. 5, l. 117.

² EKPA, fond 25, nim. 2, s.-ü. 1563, l. 5.

1921. aasta juunis areteeriti ka E. Saarens ja P. Lempo. 22. juunil tabas politsei R. Mirringu. Pärast mõnepäevast kinnipidamist politseis saadeti ta Keskvanglasse. Kodanlikud võimud valmistasid ette suurt poliitilist protsessi. See toimus 1922. aasta mais ning sai tuntuks 115 kommunisti protsessina. Peamiste süüalustena olid ette nähtud Tallinna Ametiühingute Kesknõukogu ja Üle-eestimaalise Noorproletaarlaste Ühingu tegelased ning Riigikogu ja Tallinna linnavolikogu kommunistlike rühmade liikmed. Üheks kaebeluseks ettevalmistatavas suurprotsessis oli ka Richard Mirring. Teda süüdistati peale juhtiva tegevuse Noorproletaarlaste Ühingu ka kommunistlikus organiseerimistöös Virumaal.³ Eelseisvas kohtuprotsessis oli R. Mirringul oodata pikemaajalist vanglakaristust.

Sel ajal kui R. Mirring ja mitmed teised ÜENPÜ tegelased kodanliku Eesti vanglas viibisid, leidis rahvusvahelises noorsooliikumises aset suure tähtsusega sündmus — 9.—22. juulil 1921 toimus Moskvas Kommunistliku Noorsoo Internatsionaali II kongress.⁴ Võrreldes KNI I kongressi ajaga oli kommunistlik noorsooliikumine muutunud palju ulatuslikumaks. KNI II kongressil esindasid 135 delegaati umbes 800 000 revolutsioonilist noort 39-lt maalt.⁵ Teiste seas oli ka Eesti kommunistlike noorte delegaat Voldemar Tuberik.

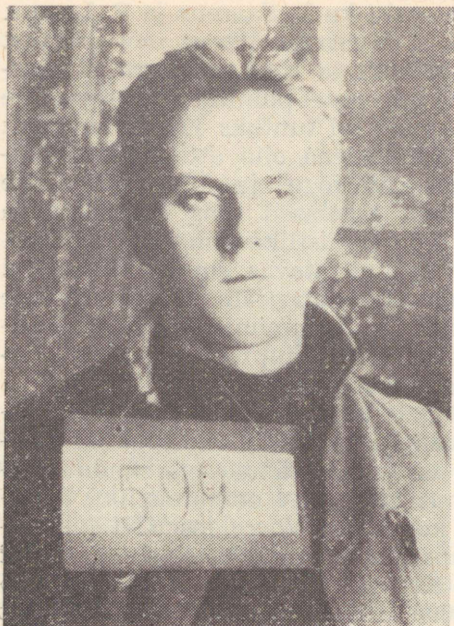
Kommunistliku Noorsoo Internatsionaali II kongressi ajal toimus Baltimaade kommunistlike noorsooühingute esindajate nõupidamine, kus otsustati luua Balti Büroo. Balti riikide olukorras ja kommunistlike noorsoo-organisatsioonide võitlustingimustes oli paljugi ühist. Balti Büroo ülesandeks pidi olema sideme pidamine Eesti, Läti ja Leedu komsomoliorganisatsioonide keskuste ning KNI Täitevkomitee vahel, ühiste seisukohtade väljatöötamine, kogemuste vahetamine, kirjanduse väljaandmine jne. 24. augustil 1921 kinnitati Balti Büroo moodustamine KNI Täitevkomitee poolt.⁶ EKNÜ esindajaks Balti Büroos sai Johannes Reesen (Nõukogude Venemaal kasutas ta algul

³ ENSV ORKA, fond 927, aasta 1922, s.-ü. 51, l-d 11—16.

⁴ KNI II kongress alustas oma tööd illegaalselt Saksamaal. Seoses raskete tingimustega viidi kongress üle Moskvasse, kus ta teistkordselt avati ja ka oma töö lõpule viis.

⁵ «Коммунистический Интернационал» № 18, 1921, гранка 4528.

⁶ ЕКРА, фонд 24, nim. 1, s.-ü. 773, l-d 5—6.

Richard Mirring poliitvagina 1921. aastal.

nime Peeter Stepanov). J. Reesen oli olnud ÜENPÜ Viljandi osakonna asutaja. Kommunistlikku Parteisse astus ta juba 1917. aasta detsembris, kui oli alles 17-aastane nooruk. Peale Noorproletaarlaste Ühingu sulgemist tuli ka temal pöranda alla minna ning 1921. aasta juunis läks ta EKP Keskkomitee otsuse kohaselt illegaalselt Nõukogude Venemaale.⁷

Eestimaa Kommunistlik Partei tegi 1921. aasta suvel ja sügisel tõsist tööd komsomolirakukeste loomisel ja nende ühendamisel ühtsesse, tugevasse organisatsiooni. Nagu juba eespool öeldud, oli selle ülesande täitmisel pearaskus pandud Jaan Kreuksi õlgadele. EKP II kongressil (5.—6. oktoober 1921) arutati muude küsimuste hulgas ka noorte organiseerimist. Kongressi otsuses on öeldud: «Kommunistlikku noorsugu tuleb organiseerida illegaalselt, kuid tuleb ära kasutada igat võimalust noorsoo kommunistliku

⁷ EKPA, fond 24, nim. 2, s.-ü. 2369, l. 1 ja fond 25, nim. 2, s.-ü. 1452, l. 3.

liikumise välja toomiseks põranda alt. Ja ka sel juhul peavad kommunistliku noorsoo organisatsioonidesse jääma illegaalsed kollektiivid. Nende kollektiivide kaudu tuleb teostada sidet noorsoo organisatsioonide ja kohalike partei kollektiivide vahel.»⁸ Kongressist võttis Jaan Kreuksi kõrval noorte esindajana osa ka Vilhelmine Klementi.⁹

Kümmekond päeva pärast kongressi (17. oktoobril 1921) võttis EKP Keskkomitee Poliitbüroo vastu otsuse EKNÜ kohta. Otsustati valida ajutine EKNÜ Keskbüroo ja hakata välja andma EKNÜ häälekandjat «Noor Proletaarlane» (esimene number ilmus 1. detsembril 1921). Mõni aeg hiljem valiti 7-liikmeline Keskbüroo (1922. aasta jaanuaris nimetati see ümber EKNÜ Keskkomiteeks). Keskbüroo koosseisu kuulusid J. Kreuks, V. Klementi, V. Tubarik, J. Reesen, O. Piir, J. Lauristin.¹⁰ V. Tubarik ja J. Reesen elasid sel ajal Nõukogude Venemaal. Osvalt Piir oli olnud aktiivne osavõtja ÜENPÜ tööst ning töötas sel ajal treialina Tallinna Raudteetehastes. Ka Johannes Lauristin (EKP liige 1917. aastast) oli kuulunud ÜENPÜ ridadesse. 1921. aasta augustis vabanes ta sõjaväeteenistusest ja hakkas aktiivselt osa võtma töölisorganisatsioonide tegevusest.

R. Mirring oli juba üle viie kuu vangina Patareis viibinud, kui tuli päästev teade — Nõukogude valitsus oli saavutanud kokkuleppe kodanliku Eesti valitsusega 42 kommunistliku poliitvangi väljavahetamise kohta. Vastu andsid Nõukogude võimud rühma kontrrevolutsionääre. Vahetus toimus nii, et 3 kommunisti eest anti 5 kontrrevolutsionääri.¹¹ Väljavahetatute seas olid ka G. Kreuks, R. Mirring, E. Saarens ja P. Lempo. Vahetus toimus 9. detsembril 1921.

Suur osa väljavahetatud poliitvange asus tööle uue ühiskonna rajamisel Nõukogudemaal. Võitluskogemustega seltsimehi oli vaja aga ka Eestisse illegaalsele parteitööle.

⁸ Eestimaa Kommunistliku Partei II kongress. Dokumente ja materjale. Tallinn, 1962, lk. 272.

⁹ A. V a a r m a n. Surmast tugevam. Vilhelmine Klementi elulugu. Tallinn, 1960, lk. 187. V. T o o m. EKP kongresside dokumentaalsest pärandist. — «Eesti Kommunist» nr. 3, 1967, lk. 23.

¹⁰ Uuriija V. Toomi andmetel.

¹¹ R. M a j a k. Minu eluraamatu ühest peatükist. — Kogumik «Trellide taga». Tallinn, 1962, lk. 135—137.

R. Mirringule ei olnud esialgu päris selge, kummas suunas tal tuleb oma elu hakata seadma. Küsimus lahenes aga üsna varsti. 2. veebruaril 1922 võttis EKP Keskkomitee Poliitbüroo vastu otsuse kutsuda R. Mirring Eestisse noorteorganisaatoriks.¹²

R. Mirring hakkas ettevalmistusi tegema põranda alla minekuks. 1922. aasta veebruari teisel poolel asus ta tööle EKP Keskkomitee Venemaa Büroo¹³ juurde. Nõukogude Venemaal viibimise ajal kandis R. Mirring Lui Lavrovi nime. Lavrovi nime all võttis ta 1922. aasta märtsis EKNÜ esindajana osa Kommunistliku Noorsoo Internatsionaali Rahvusvahelise Büroo sessioonist. Need sessioonid olid laia osavõtjate ringiga kommunistliku noorsooliikumise foorumid — peale KNI Täitevkomitee liikmete võtsid nendest osa ka paljud KNI sektsioonide esindajad. Sisuliselt täitsid nad Kommunistliku Noorsoo Internatsionaali konverentside funktsioone. Teiseks EKNÜ esindajaks sellel sessioonil oli R. Mirringu sõber V. Tuberik (kandis Nõukogude Venemaal R. Nadsoni nime).¹⁴ Viimane õppis Petrogradis parteikoolis.

Richard Mirring püüdis võimalikult põhjalikult tutvuda kommunistliku noorsooliikumise rahvusvaheliste kogemustega. Ta teadis, et need on väga vajalikud illegaalses töös Eestis, kuhu informatsioon teiste maade noorte võitlusest jõudis üsna lünklikult.

Esialgsete kavade kohaselt pidi Mirring siirduma Eestisse juba 1922. aasta kevadel. Siis aga tuli ränk teade — kodanlik politsei oli tabanud EKP Keskkomitee liikme Linkhorsti, kes surmahirmus reeturiks muutudes andis ära V. Kingissepa ja mitmed teised seltsimehed. Politsei sai teada paljude konspiratiivkorterite aadressid. EKP töö tuli kiiresti ümber korraldada, leida uusi kortereid jne. Kõige selle tõttu ei olnud ka võimalik uut inimest põranda alla nii kiiresti vastu võtta.

1922. aasta juulis ületas R. Mirring uuesti Nõukogude Venemaa ja kodanliku Eesti vahelise piiri. Seekord ille-

¹² EKPA, fond 25, nim. 2, s.-ü. 113, l. 13.

¹³ Venemaa Büroo koosnes Nõukogude Venemaal elavatest EKP Keskkomitee liikmetest. Tema peamisteks ülesanneteks oli sideme pidamine Kominterniga ja kaadri ettevalmistamine Eestimaa Kommunistlikule Parteile.

¹⁴ EKPA, fond 24, nim. 2, s.-ü. 854, l-d 6 ja 7; fond 25, nim. 2, s.-ü. 1563, l. 6.

gaalselt. Jälle pöranda all, tingimustes, kus teda iga hetk võidi areteerida.

R. Mirring lülitus kohe EKNÜ I kongressi ettevalmistustöösse. EKNÜ Keskkomitee koosseis oli jäänud vahepeal üsna väikeseks. 1922. aasta mais oli areteeritud V. Klementi. Mirringu saabumise ajal tegutses Eestis ainult kolm EKNÜ Keskkomitee liiget: J. Kreuks, J. Lauristin ja O. Piir. Kohe koopteeriti Keskkomiteesse ka R. Mirring. Temast sai J. Kreuksi lähim abiline, sisuliselt EKNÜ II sekretär.¹⁵

Olga Lauristin, kes võttis sel ajal aktiivselt osa EKNÜ rajamisest, mäletab Tallinna kommunistlike noorte kollektiivide esindajate koosolekut 1922. aasta augustis. Koosolek toimus Tallinna lähedal Mõigu metsas. Seda juhtis J. Kreuks. Ta tutvustas osavõtjaile ka Mirringut kui meest, kes hakkab noortega tegelema.¹⁶

1922. aasta augusti lõpust ja septembri algusest on säilinud kolm EKNÜ Keskkomitee koosoleku protokoll. Kõik need on kirjutanud R. Mirring. Tema varjunimeks on protokollides Kink. Põhiküsimuseks kõigil neil koosolekutel oli EKNÜ kongressi ettevalmistustööd.¹⁷ 1922. aasta 27. augusti protokollis on veel järgmine otsus: kinnitada EKP Keskkomitee Poliitbüroo otsus sm. Kinki rajooni-organisaatoriks määramise kohta. Asi seisnes nimelt selles, et EKP illegaalsete töötajate — elukutseliste revolutsioonääride arv ei olnud kuigi suur. Seepärast pidi igaüks neist töötama maksimaalse pingega ja täitma sageli mitut vastutusrikast ülesannet. Nii oli näiteks Jaan Kreuks üheaegselt EKP Tallinna organisaator ja EKNÜ Keskkomitee sekretär. R. Mirringu ülesandeks jäi noorte töö kõrval ka parteitöö juhtimine rajoonis, kuhu kuulusid «Dvigatel», «Tselluloos», Johanson, Wiegandi ja veel mitmed vabrikud. Seega oli ta Jaan Kreuksi lähemaks abiliseks nii komсомoli- kui ka parteitöös.

1922. aasta septembri algus. Ööl vastu pühapäeva kogunesid Eestimaa Kommunistliku Noorsooühingu I kongressi delegaadid Tallinnast mõnekümne kilomeetri kaugusel asuvasse Võisilma tallu. Peale üksikute illegaalsete töötajate ei teadnud delegaadid varem kongressi

¹⁵ EKPA, fond 1, nim. 1, s/s, s.-ü. 5, l. 118.

¹⁶ EKPA PAI käsikirjafond, O. Lauristini mälestused.

¹⁷ EKPA, fond 24, nim. 2, s.-ü. 784, l-d 14, 17, 18.

asukohta. Nad toodi kohale väikestes gruppides. Enne kongressi algust pandi legaalselt tegutsevatele delegaatile pähe silmaavaustega valged kotid — mida vähem tuntakse teisi delegaate, seda kindlam on konspiratsioon.

Eestimaa Kommunistliku Noorsooühingu I kongressi avas Jaan Kreuks. Oma avasõnas meenutas ta Viktor Kingisseppa ja teisi valge terrori ohvriks langenud seltsimehi. J. Kreuks rõhutas, et kongress on tulnud kokku erakordsetes tingimustes, mistõttu tuleb isegi kongressi saadikuid üksteise eest varjata. See ei olnud umbusaldus, selleks sundis ettevaatus. Ta soovitas vähem sõnu teha ja asjalikult tegutseda.¹⁸

EKNÜ Keskkomitee aruande esitas kongressile J. Kreuks. Ta andis lühikese ülevaate EKNÜ rajamise käigust ning olukorrast. Kongressi ajaks oli loodud 46 illegaalset EKNÜ kollektiivi 300 liikmega. Üheksa kuu jooksul oli välja antud neli numbrit EKNÜ illegaalset häälkandjat «Noor Proletaarlane», peale selle veel 12 lendlehte. Kommunistlikud noored olid aktiivselt osa võtnud ka legaalsest tegevusest ametiühingute liinis ja ajakirja «Noor Tööline» väljaandmisest.

Teiseks küsimuseks kongressi päevakorras oli R. Mirringu (ta esineb ka kongressi protokollis varjunime Kink all) aruanne Kommunistliku Noorsoo Internatsionaali ja Balti Büroo tegevuse kohta. R. Mirring tutvustas delegaate eelmisel aastal toimunud Kommunistliku Noorsoo Internatsionaali II kongressi põhiseisukohtadega ja andis ühtlasi ülevaate rahvusvahelisest kommunistlikust noorsooliikumisest kongressile järgnenud aasta jooksul. Ta näitas, et pärast kongressi olid Kommunistliku Noorsoo Internatsionaaliga ühinenud mitmed ühingud Euroopas (Hispaanias, Portugalis, Inglismaal, Belgias). Ühtlasi oli tugevnenud ka revolutsiooniline noorsooliikumine Aasias.

Edasi peatus R. Mirring KNI Balti Büroo loomise ja tegevuse juures. Esialgu oli Büroo side üksikute maade organisatsioonidega võrdlemisi nõrk. Kindlama aluse sai Büroo töö Baltimaade kommunistlike noorsooühingute ühise konverentsi ettevalmistamise ja läbiviimisega. See konverents toimus 6. ja 7. jaanuaril 1922 Riias. EKNÜ poolt võttis konverentsist osa J. Reesen.¹⁹

¹⁸ EKPA, fond 24, nim. 2, s.-ü. 773, l. 28.

¹⁹ EKPA, fond 25, nim. 2, s.-ü. 1348, l. 6.

Nii ühisel konverentsil kui ka Balti Büroo tegevusel üldse oli muidugi oma positiivne osa Eesti, Läti ja Leedu komsomoliorganisatsioonide töös. Paraku esines siin ka raskusi ja lahkhelisid. Nendest rääkis oma sõnavõtus J. Kreuks ja ka R. Mirring lõppsõnas. Asi oli nimelt selles, et illegaalsete töötingimuste tõttu oli omavahelise sideme pidamine üksikute Balti riikide noorsooühingute vahel raske ja vastastikune informatsioon puudulik. See aga raskendas ühiste otsuste ja seisukohtade väljatöötamist. Pealegi oli eri maades, hoolimata teatud ühistest joontest, küllaltki palju erinevusi olukordades ja võitlustingimustes.

R. Mirringul tuli EKNÜ I kongressil esineda ka veel teise ettekandega — töölisnoorsoo ühisest väerinnast. 1922. aasta algul oli EKP Keskkomitee koos Tallinna Ametiühingute Kesknõukoguga töötanud välja Tööraha Ühise Väerinna 12 nõudmist. Nendes nõudmistes olid ette nähtud abinõud tööraha majandusliku olukorra parandamiseks ja laialdaste demokraatlike vabaduste kindlustamine. Ühise väerinna nõudmiste ümber hakati koondama laiu töölishulki. Oma ettekandes rõhutas R. Mirring, et kaks-teist nõudmist sisaldavad ka töölisnoorsoo nõudmisi ning EKNÜ-l tuleb oma töös nendest lähtuda. Ühtlasi märkis ta, et kommunistlikel noortel tuleb võidelda noorsooliikumise ühtsuse eest rahvusvahelises ulatuses. Selleks tuleb taotleda töölisnoorsoo-organisatsioonide ülemaailmse kongressi²⁰ kokkukutsumist.

EKNÜ I kongress arutas veel mitmeid teisi tähtsaid probleeme (EKNÜ ja koolinoorsugu, töölisnoorsoo majanduslikust võitlusest, aruanded kohtadelt, organiseerimisküsimus, poliitharidustöö). R. Mirring võttis aktiivselt osa kõigi küsimuste arutamisest, rõhutades oma sõnavõttudes eriti kindla distsipliini ja kohusetunde kasvatamise vajadust kommunistlike noorte seas.

Kongress valis ka uue EKNÜ Keskkomitee. Konspiratsiooni säilitamise huvides ei valitud kongressil Keskkomitee koosseisu legaalselt tegutsevaid seltsimehi, vaid ainult professionaalsed komsomolitöötajad: J. Kreuks, R. Mirring ja Heinrich-August Kullerkupp. Viimane oli varjunimi. Nagu selgub EKNÜ Keskkomitee 1922. aasta 17. septembri

²⁰ Sotsiaaldemokraatlike noorsoo-organisatsioonide juhtide vastuseisu tõttu ei õnnestunud seda kongressi kokku kutsuda.

protokollist, valiti Kullerkupp ühtlasi EKNÜ esindajaks Balti Büroosse.²¹ 1921. aasta suvest 1922. aasta novembrini oli EKNÜ esindajaks Balti Büroos ja üldse Kommunistliku Noorsoo Internatsionaali Täitevkomitee juures J. Reesen.²² Seega kuulus varjunimi Kullerkupp ilmselt Reesenile. Seda kinnitab veel järgmine fakt: J. Reesen tuli Eestisse tagasi 1922. aasta novembri lõpul, detsembrist alates hakkab EKNÜ Keskkomitee protokollides esinema koosolekust osavõtjana Kullerkupu nimi.

Kongressist tegi kokkuvõtte J. Kreuks. Tema lõppsõnas oli mõndagi sellist, mis kõlab ka praegu üsna kaas-aegselt. Seepärast ei ole liigne see lõppsõna tervikuna ära tuua: «EKNÜ esimene kongress on praktiline kongress. Tehti vähe sõnu ja oldi asjalikult aine juures. Sarnaselt peame igal pool talitama. Vähem sõnu, rohkem tegusid — see olgu meie hüüdsõnaks. Kongressi saadikud peavad aktiivselt tööle asuma, kui koju jõuavad. Tuleb pidada konspiratsiooni ja olla distsiplineeritud. Kongressi saadikud peavad jääma tundmatuks. Tuleb kindlaks jääda oma klassile, et ei tuleks ette äraandmisi. Näitame, et oleme tõsised võitlejad. Loodan, et need otsused, mis tehti, ka ellu viiakse. Töö peab produktiivsemaks muutuma. Selleks jõudu!»²³

EKNÜ I kongress lõppes kell 18.30 Internatsionaali laulmisega.

1922. aasta septembri lõpul võttis R. Mirring EKNÜ esindajana osa Eestimaa Kommunistliku Partei III kongressist. See kongress tegi kokkuvõtte parteiorganisatsioonide tegevusest Tööraha Ühise Väerinna taktika ellurakendamisel ning määras kindlaks EKP edasised ülesanded. EKP Keskkomitee poliitilise aruande esitas kongressile J. Anvelt. Kõneldes II ja III kongressi vahelise perioodi saavutustest, rõhutas J. Anvelt ka Eestimaa Kommunistliku Noorsooühingu loomise suurt tähtsust. Spetsiaalse aruandega EKNÜ tegevusest esines J. Kreuks.²⁴

Kongressi lõpul valiti EKP Keskkomitee uus koosseis. Grupi Tallinna saadikute poolt esitas Mirring Keskkomitee koosseisu järgmised kandidaadid: J. Anvelt, J. Kreuks,

²¹ EKPA, fond 24, nim. 1, s.-ü. 784, l. 19.

²² EKPA, fond 25, nim. 2, s.-ü. 1348, l-d 7—8, 47.

²³ EKPA, f. 24, nim. 1, s.-ü. 773, l. 37.

²⁴ EKPA, f. 6495, nim. 1, s.-ü. 115, l-d 1—17.

H. Pöogelmann, O. Rästas ja R. Vakmann. Need seltsimehed valitigi Keskkomitee liikmeteks. Pärast kongressi täiendati EKP Keskkomitee koosseisu koopteerimise teel. Ka Richard Mirring koopteeriti juba EKP Keskkomitee esimesel kongressijärgsel koosolekul (26. septembril 1922) Keskkomitee koosseisu.²⁵

Ajavahemikul Eestimaa Kommunistliku Noorsooühingu I kongressist kuni 1923. aasta mai keskpaigani (s. o. R. Mirringu lahkumiseni Eestist) toimus kuus EKNÜ Keskkomitee koosolekut. Nende protokollid on küll säilinud, kuid suures osas šifreerituna ning uurijatel pole neid seni õnnestunud dešifreerida. Siiski võib protokollide šifreerimata osade ja EKNÜ tolelaegsete aktiivsemate tegelaste mälestuste ning mõnede muude materjalide alusel saada teatud ülevaate Eesti kommunistlike noorte tegevusest sel ajal ning Richard Mirringu osast selles.

Esimesel EKNÜ Keskkomitee koosolekul pärast kongressi (17. sept. 1922) valiti R. Mirring EKNÜ Keskkomitee sekretäriks ja kassahoidjaks. Tema kirjutatud on ka Keskkomitee protokollid. Pärast kongressi oli R. Mirringu varjunimeks EKNÜ Keskkomitee protokollides Ring. Mainitud EKNÜ Keskkomitee koosolekul otsustati, et J. Kreuks (esineb protokollis varjunime Raud all) jääb EKNÜ esindajaks EKP Keskkomitees²⁶ ja peab sidet Kommunistliku Noorsoo Internatsionaaliga. Ühtlasi valiti Jaan Kreuks EKNÜ esindajaks Kommunistliku Noorsoo Internatsionaali III kongressil.²⁷ Sisuliselt täitis Jaan Kreuks niikaua kui ta veel Eestis viibis, ka EKNÜ Keskkomitee esimese sekretäri funktsioone. Seniajani ei ole õnnestunud välja selgitada EKNÜ Keskkomitee täpset koosseisu perioodil 1922. aasta sügisest 1923. aasta kevadeni. Siiski on teada, et kohe pärast kongressi koopteeriti EKNÜ Keskkomiteesse legaalsestest tegelastest Vladimir (Mart) Kangur, Osvald Piir ja Johannes Lauristin.²⁸ 17. septembri koosolekul valiti ka EKNÜ Keskkomitee

²⁵ EKPA, fond 25, nim. 1, s.-ü. 113, l-d 23—24; fond 1, nim. 1, s/s, s.-ü. 5, l. 62.

²⁶ Hiljem jäi see ülesanne R. Mirringule.

²⁷ EKPA, fond 24, nim. 1, s.-ü. 784, l. 19.

²⁸ Vladimir (Mart) Kangur. Noorusaastail võitlustules. — Kogumik «Karastumine». Tallinn, 1958, lk. 265; EKPA, fond 25, nim. 2, s.-ü. 1251, l. 1—4.

kolmeliikmeline büroo (koosseisus J. Kreuks, R. Mirring ja kolmas seltsimees varjunimega Paju).

Üheks EKNÜ Keskkomitee tegevuse põhisuunaks oli sel ajal kohalike illegaalsete organisatsioonide tugevdamine. EKNÜ Keskkomitee koosolekul 20. oktoobril kuulati aruandeid kohalike organisatsioonide tegevusest ning otsustati igal pool läbi viia linnade ja maakondade EKNÜ komiteede valimised.²⁹ 17. novembril kinnitas EKNÜ Keskkomitee Büroo EKNÜ Tallinna Komitee koosseisu.³⁰

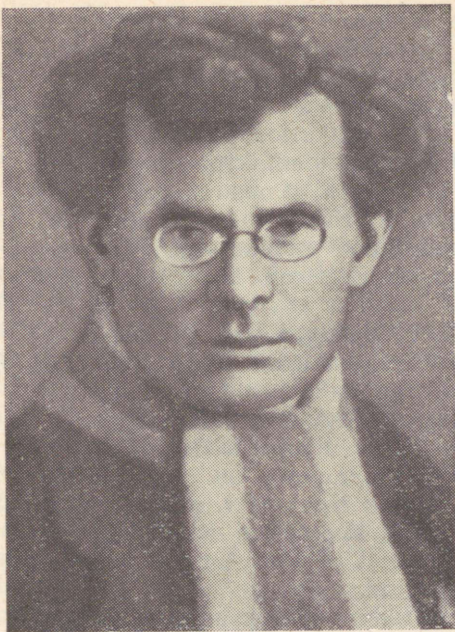
Suurt tähelepanu pööras EKNÜ Keskkomitee ka legaalseste võimaluste kasutamisele noorte organiseerimisel. Tähtis koht oli siin ametiühingutel. Juba 1922. aasta kevadel oli hakatud moodustama ametiühingute noortekomisjone. Need tegid palju ära noortööliste koondamisel ametiühingutesse ja nende poliitilisel kasvatamisel. Noortekomisjonides etendasid juhtivat osa EKNÜ liikmed ja aktivistid (J. Lauristin, O. Piir, A. Resev, A. Vaarman, kuni areteerimiseni V. Klementi jpt.). EKNÜ Keskkomitee koosolekul 20. oktoobril 1922 arutati ka noorte osavõttu ametiühingute tööst. Otsustati kohustada EKNÜ liikmeid töölisühingute organiseerimisele igati kaasa aitama. Samuti peeti vajalikuks aktiivselt osa võtta ametiühingute II kongressi ettevalmistustöödest ja saavutada, et võimalikult rohkem noori võtaks kongressist osa.³¹ Ametiühingute II kongressil esinesid ettekannetega neli EKNÜ tegelast, kes võtsid juhtivalt osa ka ametiühingute tööst: J. Lauristin — Tööraha Ühisest Väerinnast, O. Piir — Ametiühingute Kesknõukogu noortekomisjoni tööst, V. Kangur — organiseerimise küsimustest ja A. Vaarman — ametiühingute naiskomisjonide tööst.

Teiseks tähtsaks legaalseks lüliks noorte keskel töötamisel olid Eesti Iseseisva Sotsialistliku Tööliste Partei (EISTP) noorte osakonnad. Teatavasti saavutasid EKP seisukohti toetavad revolutsioonilised tööliselised EISTP III kongressil (1922. aasta aprillis) võidu selle partei oportunistliku tiiva üle ning EISTP kujunes kommunistide juhtimisel tegutsevaks revolutsiooniliseks massiparteiks. EISTP noorte osakonnad olid sisuliselt EKNÜ legaalsed

²⁹ EKPA, fond 24, nim. 1, s.-ü. 784, l. 1.

³⁰ EKPA, fond 24, nim. 1, s.-ü. 784, l. 2.

³¹ EKPA, fond 24, nim. 1, s.-ü. 784, l. 1.

Jaan Kreuks.

organisatsioonid, kes tegid tõhusat tööd noorsoo poliitilisel kasvatamisel.

Kolmandaks põhiliseks EKNÜ tegevussuunaks sel ajal oli osavõtt rahvusvahelisest kommunistlikust noorsooliikumisest. Kommunistliku Noorsoo Internatsionaali III kongress toimus Moskvas 12. novembrist 7. detsembrini 1922. EKNÜ esindajana võttis kongressist osa Jaan Kreuks. Ta oli ühtlasi üks Eestimaa Kommunistliku Partei delegaate Kommunistliku Internatsionaali IV kongressil (5. nov. — 5. dets. 1922).

Samal ajal toimusid ettevalmistustööd Baltimaade kommunistlike noorsooühingute II konverentsiks.³² 1923. aasta veebruaris koostas R. Mirring selleks konverentsiks teesid kahes küsimuses: kommunistliku noorsooliikumise vastas-

³² Konverentsi kokkukutsumise aega lükati korduvalt edasi. Seoses Balti Büroo likvideerimisega 1923. aasta suvel jäigi see konverents pidamata. Siiski etendasid konverentsi ettevalmistustööd teatud positiivset osa komsomolitöö kogemuste üldistamisel.

test ja ajakirjandusest. Vastased jaotab R. Mirring oma teesides kahte rühma: 1) puhtkoodanlikud ja 2) sotsiaaldemokraatlikud ning tsentristlikud. Ta märkis, et vastase organisatsioonidesse tuleb luua kommunistlike noorte rakukesi, kes koguvad vajalikku informatsiooni ja takistavad vastase tegevust. Sotsiaaldemokraatlike noorsooorganisatsioonide kohta on öeldud, et need ei kujuta Baltimaades kuigi suurt jõudu. Sobivatel juhtudel tuleb katsuda sotsiaaldemokraatlikke noorsoo-organisatsioone likvideerida, et takistada oportunisti mõju töölisnoorte keskel³³

Eestimaa Kommunistlikul Noorsoo Ühingu oli tol ajal juba üsna head kogemused vastaste organisatsioonides tegutsemiseks. Üheks eriti ilmekaks näiteks sellest oli Tallinna Sotsialistliku Noorsoo Ühingu likvideerimine. Nimelt astusid paljud kommunistlikud noored selle ühingu liikmeks, saavutasid seal ülekaalu ning 20. augustil 1922 otsustas Tallinna Sotsialistliku Noorsoo Ühingu koosolek: ühing likvideerida ja terves koosseisus EISTP Tallinna Noorte Osakonda üle minna. Üle võeti samuti Narva ja Paide noorsotsialistide ühingu.

Ka ajakirjanduse kohta käiva resolutsiooni ettevalmistamisel tugines R. Mirring Eesti revolutsioonilise noorsoo-ajakirjanduse kogemustele. Ta kirjutab, et on vaja paralleelselt välja anda illegaalset kommunistliku noorsooühingu häälekandjat ja legaalselt Kommunistliku Noorsoo Internatsionaali platvormil seisvat töölisnoorsoo ajalehte. Seejuures rõhutas ta, et ajalehematerjalid peavad olema huvitavad ja noortele arusaadavad ja ajalehtedel tuleb avaldada ka jutustusi, följetone, luuletusi ning karikatuure. Ajalehetööst peavad osa võtma võimalikult laiad noorsoohulgad — nii kaastöö tegemisega kui ka materiaalse toetuse ja levitamise organiseerimisega.³⁴

Sel ajal (1922. aasta jaanuarist 1923. aasta aprillini) ilmus Eestis legaalselt revolutsiooniline töölisajakiri «Noor Tööline», mille tegevust suunas EKNÜ Keskkomitee liige J. Lauristin. «Noor Tööline» oli noorte hulgas väga populaarne ajakiri, mis igati vastas Balti kongressi resolutsiooni projektis esitatud nõuetele. 1921. aasta detsembrist 1922. aasta kevadeni ilmus ka EKNÜ illegaalne hääle-

³³ EKPA, fond 24, nim. 1, s.-ü. 800, l-d 2—4.

³⁴ EKPA, fond 24, nim. 1, s.-ü. 800, l. 5.

kandja «Noor Proletaarlane». Linkhorsti reetmise tagajärjel likvideeriti 1922. aasta mais EKP keskrükikoda Sael Uku talus. Seetõttu ei saadud pikemat aega enam välja anda ka ajalehte «Noor Proletaarlane», kuigi seda oli väga vaja.

J. Kreuks oli Eestist ära üle kolme ja poole kuu (lahkus 10. novembril 1922³⁵ ja tuli tagasi 1923. aasta veebruari lõpul — märtsi algul). Sel ajal langes kogu EKNÜ töö juhtimise raskus R. Mirringu õlgadele. Selle töö ulatusest on juttu olnud juba eespool. Mõningat täiendust annavad R. Mirringu kaks säilinud kirja 1922. aasta detsembrist. Kirjad olid saadetud EKP KK Venemaa Büroole ning Mirring on neile alla kirjutanud varjunime Room.

Ühes kirjas kritiseeris Mirring Venemaa Büroo poolt saadetud üleskutset ebakonkreetsuse pärast ja rõhutab, et on väga vaja asjalikku ülevaadet noorte olukorrast ja tegevusest Nõukogude Venemaal. Tundsid ju Eesti noored sügavat huvi iga teate vastu Nõukogudemaa noorsoo elust.³⁶ Teises kirjas jutustas Mirring noorte agarast tegevusest ajakirja «Noor Tööline» toetuskuu läbiviimisel ning selle ajakirja toimetuse tugevnemisest. Lõpuks märkis ta, et on asunud lastegruppide loomisele: «Ses suhtes küll veel vähe tehtud, kuid ka vähe on midagi. Korraldatud lastepidu näiteringiga jne. (mängisid lapsed ise). Korraldatud laste spordigrupid, kus õhtuti harjutusi tegemas käivad ja laulukoor. Lapsed on suuresti vaimustatud ja võtavad kõigest elavalt osa.»³⁷ Lastegruppide tegevus muutus eriti hoogsaks 1923. aastal.

R. Mirringul kui illegaalsel töötajal tuli end hoolikalt varjata politseinuhkide eest. Üheks peamiseks konspiraatiivkorteriks, kus ta aastail 1922—1923 Tallinnas elas, oli komsomoliaktivisti A. Vaarmani õe Senni Koidu korter Väike-Liiva tänav 15 (maja ei ole praegu säilinud). Selles korteris peatusid mõnikord ka J. Mänd ja J. Kreuks, samuti viidi siin läbi osa EKNÜ Keskkomitee koosolekuid.³⁸ Kohutumised komsomoliaktivistidega toimusid aga enamasti lageda taeva all — kas siis mõnel vaiksemal tänaval või linna ümbruses maal.

³⁵ EKPA, fond 24, nim. 2, s.-ü. 579b, l. 8.

³⁶ EKPA, fond 24, nim. 1, s.-ü. 212, l. 2.

³⁷ EKPA, fond 24, nim. 1, s.-ü. 212, l. 1.

³⁸ A. Vaarmani mälestused (autori käsutuses); M. Kanguri mälestused, EKP PAI käsikirjafond.

EKNÜ juhtimise raskes ja keerukas töös olid R. Mirringule suureks abiks sel ajal põranda all töötavad välja-paistvad ja suurte kogemustega EKP tegelased Jaan Anvelt ning Otto Rästas. Nende nõu ja toetus aitasid paljusid keerdküsimusi lahendada. Teiselt poolt võime öelda, et kahe aasta jooksul (1920—1922) oli kasvanud tugev ja küllaltki arvukas komsomoliaktiiv, kes oli võimeline paljugi korda saatma. Selle aktiivi kasvatamiseks oli palju teinud Jaan Kreuks.

1922. aasta novembri lõpul tuli tagasi Eestisse EKNÜ Keskkomitee liige Johannes Reesen. EKP Keskkomitee kutsus ta Eestisse, et ta võtaks osa Riigikogu tööst. Nimelt olid I Riigikogu kommunistliku fraktsiooni saadikud selleks ajaks kõik areteeritud. J. Reesen oli aga olnud Ametiühingute valimisnimekirjades järgmiseks kandidaadiks, kellel oli valitud saadiku väljalangemise korral õigus Riigikogu saadiku mandaadile. Reeseni asemel hakkas Balti Büroos töötama V. Tuberik. Pärast Eestisse saabumist lüüdis J. Reesen kohe agaralt ka komsomolitöösse. Ta võttis osa EKNÜ Keskkomitee koosolekutest, aitas R. Mirringul koostada eespool nimetatud resolutsiooni projekte Balti kommunistlike noorsooühingute II konverentsi jaoks ning täitis mitmesuguseid muid ülesandeid.³⁹

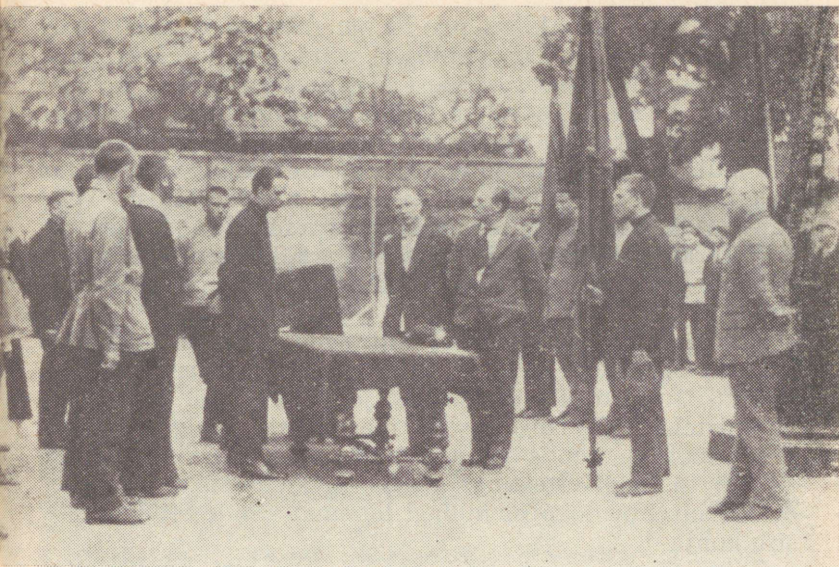
Lõpuks saabus ka J. Kreuks tagasi Eestisse. 7. märtsil 1923 võttis ta juba osa EKNÜ Keskkomitee koosolekust ning esines seal ettekandega Kommunistliku Noorsoo Internatsionaali kongressist. Keskkomitee otsustas: «Ühingu esindaja teguviis ja seisukohad KNI kongressil ja illegaalsete ühingute nõupidamisel õigeks tunnistada.»⁴⁰ Ühtlasi otsustati lähemal ajal läbi viia ülemaaline nõupidamine, millest võtaksid osa ka kohalike organisatsioonide esindajad. See oli vajalik, et komsomoliaktiivi lähemalt tutvustada Kommunistliku Internatsionaali IV ja KNI III kongressi otsuste ning seisukohtadega. Kuna samadest probleemidest oli vaja rääkida ka EKP aktiivile, siis otsustas EKP Keskkomitee korraldada EKP ja EKNÜ ühise konverentsi.⁴¹

See konverents toimus 26. märtsil 1923 villavabrikant

³⁹ EKPA, fond 24, nim. 1, s.-ü. 784, l-d 3, 6, 8, 10.

⁴⁰ EKPA, fond 24, nim. 1, s.-ü. 784, l. 8.

⁴¹ EKPA, fond 24, nim. 1, s.-ü. 249, l. 1 ja fond 25, nim. 1, s.-ü. 113, l. 31.

Eesti Tööraha Ülikooli poolt Eestimaa Kommunistlikule Ülikoolile
annetatud lipu üleandmine Petrogradis 1923. a.

Tesloni suvilas Piritä-Kosel. Suvilas oli kojameheks kommunist J. Ahven. Kuna suvila oli talviti tühi, siis kasutati seda EKP konspiratiivkorterina ja nõupidamiste paigana. Konverentsist võttis osa 23 EKP ja EKNÜ aktiivset tegelest. Esindatud olid kõik maakonnad peale Saaremaa. EKP ja EKNÜ ühise konverentsi avas Jaan Anvelt. Konverentsi juhatajaks valiti J. Anvelt ja O. Rästas, sekretariaati kuulusid R. Mirring (Lutsu⁴² varjunime all) ja H. Sonbergi (Mareti varjunime all). Nagu mäletab üks konverentsist osavõtjaid Olga Lauristin, kandsid konverentsil viibivad legaalsed tegelased valgeid peakatteid-maske (sama konspiratsioonivõtte, mida kasutati juba EKNÜ I ja EKP III kongressil). Päevakorra esimeseks küsimuseks oli J. Kreuksi aruanne Kommunistliku Internatsionaali IV ja Kommunistliku Noorsoo Internatsionaali III kongressi

⁴² Nii selle kui ka mitmed teised R. Mirringu varjunimed on kindlaks teinud uurija V. Toom.

tööst. Konverents kiitis nende kongresside otsused üksmeelselt heaks ja otsustas ühtlasi saata tervitustelegrammi V. I. Leninile. Seoses esimese küsimusega teatati konverentsile, et Eesti Töörahma Ülikooli kommunistlikud noored on otsustanud Eestimaa Kommunistlikule Noorsooühingule kinkida punase võitluslipu. Sel puhul võeti vastu järgmine otsus: «EKNÜ konverents tervitab Eesti Töörahma Ülikooli kommunistlikku noorsugu ja teatab, et EKNÜ kõik teha tahab, et temale ETÜ kommunistliku noorsoo poolt annetatud punast lippu Eestis põranda peale tuua.»⁴³

Konverentsil arutati veel mitmeid teisi küsimusi. Nii kõneles J. Anvelt EKP taktikast Eesti Iseseisva Sotsialistliku Töölise Partei suhtes ja eelseisvatel Riigikogu valimistel. EKP tegevusest maatööliste hulgas rääkis H. Sonberg ja töölisajakirjanduse küsimustest O. Rästas. R. Mirring tegi ettekande EKNÜ tegevusest. Kahjuks ei ole säilinud protokollis midagi lähemat nende ettekannete sisu kohta.⁴⁴

Kaks päeva pärast EKP ja EKNÜ ühist konverentsi tabas Eesti proletariaati raske hoop. 28. märtsi õhtul mõrvas kaitsepolitsei agent Tatari ja Veerenni tänava nurgal kahe revolvrilasuga Jaan Kreuksi. See oli rängaks kaotuseks Eestimaa Kommunistlikule Parteile. Arhiivis on säilinud R. Mirringu (O. Lutsu varjunime all) kiri 1923. aasta 2. aprillist Jaan Kreuksi vennale Georgile, kes elas sel ajal Nõukogude Venemaal. Kiri algab nii: «Jaani ei ole! 28. märtsi õhtul kell 9.10 paiku langes ta, olles viimase hingetõmbeni võitluspostil. Eesti timukate valitsus teadis, et Jaan end heaga kätte ei anna ja otsustati mõrtsuka poolt ära tappa lasta.» Edasi kirjeldatakse Jaan Kreuksi tapmist nii, nagu EKP Keskkomiteel oli õnnestunud selle kohta

⁴³ EKPA, fond 24, nim. 1, s.-ü. 249, l. 3.

Lipu pidulik üleandmine toimus Eesti Töörahma Ülikooli aasta-peol 3. juulil 1923. EKNÜ esindajana võttis lipu vastu R. Mirring (vt. EKPA, fond 6495, nim. 1, s.-ü. 122, l. 2 ja 3). Sama aasta sügisel valmistasid Eesti Kommunistlikud noored põranda all vastukingiks ka punase siidlipu, mis toimetati illegaalselt Petrogradi ja anti kui võitlusliidu sümbol üle seal elavatele eesti kommunistlikele noortele (vt. Vladimir (Mart) Kangur. Noorusaastad võitlustules. — «Karastumine», lk. 269; EKPA, fond 6495, nim. 1, s.-ü. 122, l. 32).

⁴⁴ EKPA, fond 24, nim. 1, s.-ü. 249, l-d 3—4, ja fond 25, nim. 1, s.-ü. 113, l. 30.

K. Sias. Georg!

Jaani ei ole! 28 märtsi õhtul
kell 9¹⁰ paraku laupäev, olles
võimase linnetõu lase
võitluspostil.

Kesti timurate valitus, teadis
et jaan ei ole keegi rätte ei
ei ole; ta otsustati mõtlemise
poolt are tappa lasta.

28/3n oli te karilistes loelva-
misteris välgis. Tuli jalutada
Livalais tä. poolt maode
P. Tatarsnit. Kereani nurgal
pööras täjasi. Adventistide
palveuajis koovist, missuful
palluicaj just Kereani ja
P. Tatan. J. nurgal asub Tuli

andmeid koguda. Kirja lõpp on järgmine: «Meeleolu on kirjeldamata mõru. Hammastega tahaks karata igale kodanlasele kõrri. Nad riisusid meilt Jaani, kuid Jaani töö elab ja maksab kätte!»⁴⁵

Jaan Kreuksi mõrvamisele järgnesid repressioonid. Suleti töölishäälekandjad «Tööline», «Töö Täht» ja «Noor Tööline». Mitmed töölisliikumise tegelased areteeriti, teiste seas ka EKNÜ Keskkomitee liige J. Lauristin. Kodanlus püüdis surveavaldustega pidurdada Tööraha Ühise Väerinna kandidaatide valimist II Riigikogusse. Tallinnas ja Virumaal tühistati tööraha kandidaatide nimekirjad. Sellest hoolimata tõusis kommunistlikele nimekirjadele antud häälte arv 80 protsenti I Riigikogu valimistega võrreldes. II Riigikogusse valiti (valimised toimusid 6. ja 7. mail 1923) Tööraha Ühise Väerinna nimekirjade alusel 10 seltsimeest, nende seas viis aktiivset EKNÜ tegelast (H. Allik, V. Kangur, R. Pälson, J. Rea ja J. Reesen). Üha ulatuslikumaks muutus kommunistide juhtimisel tegutsevate ametiühingute ja EISTP (alates 1923. aasta juunist Eestimaa Tööraha Partei) mõju.

1923. aasta kevadel arutati EKP ja EKNÜ Keskkomitees, keda saata Eestimaa Kommunistliku Noorsooühingu esindajana Kommunistliku Noorsoo Internatsionaali Rahvusvahelise Büroo istungile Moskvasse. Valik langes R. Mirringule, kes oli olnud juhtivalt tegev nii Eesti komsomoli legaalsel perioodil (Üle-eestimaalises Noorproletaarlaste Ühingus) kui ka EKNÜ illegaalse võitluse aastail 1922—1923. Eesti komsomoliaktiiv hindas R. Mirringut kui tasakaalukat ja asjatundlikku seltsimeest, kes täitis temale usaldatud ülesandeid suure vastutustundega. Teda hinnati ka seetõttu, et ta oli suhteliselt hästi kursis Kommunistliku Noorsoo Internatsionaali tööga ja rahvusvahelise kommunistliku liikumise küsimustega üldse (siin tulid Nõukogude Liidus 1922. aasta esimesel poolel veedetud kuud suureks kasuks).⁴⁶

1923. aasta maikuu keskel lahkus R. Mirring Eestist. 7. juunil 1923 esitas ta Kommunistliku Noorsoo Inter-

⁴⁵ EKPA, fond 24, nim. 2, s.-ü. 279a, l. 30.

⁴⁶ EKP PAI käsikirjafond, M. Kanguri mälestused.

Võimalik, et R. Mirringu saatmisel Nõukogude Liitu etendas teatud osa ka tema tervislik olukord. Ta oli olnud põranda all 1922/1923. aasta talvel raskesti haige ja polnud ka 1923. aasta kevadeks veel täielikult paranenud.

M. J. J. J.
1923

EKNÜ Keskkomitee koosolek
6. märts 1923 a. Protokoll Nr. 6
Kõos selles kohas Riig, Väli, Kullerapp ja Uus.

I. Keskajalõuna

Kuulati:

otsustati:

i. Aruanded.	—
ii. Interjúurid	iii. Esitajans 80354, 01186, 07444, 07494, 16 —
iii. Ballikomerents.	iv. Ühine esitajans sum. 58858, 20640, 77941, 75034, 17433, 56782, 5044 — esitajatel juhtnõuaks võtta KK poolt värgilõõtatud põhilõuad.
iv. 75903, 87138, 03333, 84944, 20075, 090 —	v. Esitajans aräärata sum. 58418, 57085, 77940, 67055, 17703, 37570, 30410, 57417, 52567, 84504, 95013. 3-kuuljavalik komisjons 72050, 30185, 84171, 71433 —
v. Organisatsioon.	vi. Sum 11186, 05064, 11393, 86391, 25071, 16588, 233 — sum, Tõlbe ühanda. —
vi. Asutussuunad arjad.	—

koosli KK sekretär: P.
Kullerapp

6. märts 1923 a.

natsionaali Täitevkomiteele põhjaliku aruande Eestimaa Kommunistliku Noorsoo Ühingu tegevusest. Selles aruandes andis ta muuhulgas ülevaate EKNÜ organisatsioonilisest struktuurist. Vastavalt Kommunistliku Noorsoo Internatsionaali III kongressi otsusele oli EKNÜ 1923. aasta kevadeks organiseeritud põhiliselt tootmisprintsiiibil, s. t. suurem osa EKNÜ algorganisatsioon (või nagu neid tol ajal nimetati — rakukesti) asus tehastes ja koolides. EKNÜ-sse kuulus sel ajal 360 kommunistlikku noort. Tööstusrakukesti oli 28, koolide omi 16 ja territoriaalseid gruppe 7.⁴⁷

Kommunistliku Noorsoo Internatsionaali Rahvusvahelise Büroo IV sessioon toimus 13.—23. juulil. Seal kuulati ettekannet Kommunistliku Internatsionaali tegevusest ja üldisest poliitilisest olukorrast, KNI Täitevkomitee aruannet, mitmeid ettekandeid üksikute kommunistliku noorsooliikumise probleemide kohta (võitlus sõjaohu ja fašismiga, tööst maanoorte keskel, sporditööst jne.). Sessiooni lõpul valiti väljalangenud KNI täitevkomitee liikmete asemele uued. Baltimaade kommunistlike noorsooühingute esindajana valiti KNI Täitevkomitee liikmekandidaadiks Richard Mirring (Meering).⁴⁸ Sellega seoses jäi R. Mirring tööle KNI aparati. Algas uus ajajärk tema elus.

Võib-olla tekib küsimus, miks valiti 22-aastane noormees, kelle poliitilise võitluse staaž ei olnud eriti suur, rahvusvahelise noorsooliikumise staapi. Kahtlemata etendasid seejuures oma osa Mirringu isiklikud võimed, mida ta oli näidanud kolme aasta jooksul Eesti kommunistlikus noorsooliikumises. Teiselt poolt tuleb aga arvata, et Mirringu rakendamisel Kommunistliku Noorsoo Internatsionaali Täitevkomitees arvestati ka seda tublit tööd, mida oli teinud EKP juhtimisel Eestimaa Kommunistlik Noorsooühing, kelle esindajaks R. Mirring oli. EKNÜ tööd hinnati aga rahvusvahelises ulatuses küllaltki kõrgelt. Olgu selle tõenduseks toodud järgmine väljavõte KNI Täitevkomitee 1923. aasta 11. juuli ringkirjast kõigi kommunistlike noorsooühingute keskkomiteedele:

⁴⁷ EKPA, fond 24, nim. 1, s.-ü. 794, l. 29.

⁴⁸ EKPA, fond 24, nim. 1, s.-ü. 151, l-d 296—311. Jäädes NSV Liitu elama, võttis R. Mirring endale 1923. aastal uue nime — Meering (Mõnikord kirjutatud ka Mering või Mehring). Järgmisest peatükist alates kasutamegi seda nime.

«Eesti kommunistlik noorsugu teeb suurepärasest tööd nii töölisnoorsoo hulka sees kui ka sõjaväes. Vaatamata oma illegaalsele seisundile, osutab ta väga tugevat legaalsel mõju, mis avaldus ka valimistel (mõeldud on II Riigikogu valimisi 1923. aasta mais — O. K.). Kümnest valitud kommunistist on viis kommunistliku noorsooühingu aktiivset tegelast.»⁴⁹

⁴⁹ EKPA, fond 24, nim. 1, s.-ü. 151, l. 337.

III PEATÜKK

KOMMUNISTLIKU NOORSOOLIKUMISE STAABIS

Viis aastat (1923—1928) töötas Richard Meering Kommunistliku Noorsoo Internatsionaali Täitevkomitee aparaadis. Ta õppis neil aastail põhjalikult tundma paljude maade kommunistlike parteide ja noorsooühingute tegevust, võttis osa rahvusvahelise kommunistliku liikumise sõlmprobleemide lahendamisest.

R. Meering töötas KNI Täitevkomitee organiseerimisosakonnas. Esialgu elas ta Moskvast ja tegeles Baltimaade kommunistlikesse noorsooühingutesse puutuvate küsimustega ning üldse illegaalse töö probleemidega.¹ Ühtlasi hakkas ta 1923. aasta sügisest peale Kommunistliku Noorsoo Internatsionaali esindajana osa võtma Punase Spordiinternatsionaali tööst.² 1923. aasta detsembris saadeti R. Meering pikemale väliskomandeeringule. Ta võttis osa Viinis toimunud Balkanimaade kommunistlike noorsooühingute konverentsist ja viibis seejärel mitu kuud Tšehhoslovakkias ja Rumeenias. Moskvasse tagasi jõudis ta 1924. aasta aprillis. Sama aasta suvel võttis ta osa Kommunistliku Internatsionaali V ja Kommunistliku Noorsoo Internatsionaali IV kongressist. (Viimase tööst kirjutas R. Meering mõned aastad hiljem brošüüri.³) 1924. aasta oktoobris sõitis ta uuesti Tšehhoslovakkiasse, kuhu jäi kuni järgmise aasta veebruarini.⁴

¹ ЕКРА, фонд 1, nim. 1 s/s, s.-ü. 5, l. 168.

² ЕКРА, фонд 6495, nim. 1, s.-ü. 122, l. 31.

³ Р. М е р и н г. Четвертый конгресс (15—25 июля 1924 г.). Харьков, 1929, стр. 68.

⁴ ЕКРА, фонд 1, nim. 1, s/s, s.-ü. 5, l-d 152, 168—169, 178.

1925. aasta septembris määrati R. Meering KNI Täitevkomitee esindajaks Rootsi, kus tal tekkis lähem kontakt Skandinaaviamaade kommunistlike parteide ja noorsooühingutega. Kommunistliku liikumise küsimustega Skandinaavias tuli tal ka hiljem tegelda. R. Meering töötas Rootsis 1926. aasta maikuuni. Ta õppis sel ajal juba enam-vähem korralikult ka rootsi ja norra keelt rääkima.

1926. aastal edutati R. Meering Kommunistliku Noorsoo Internatsionaali Täitevkomitee organiseerimisosakonna juhatajaks. Ühtlasi valiti ta KNI Täitevkomitee Presiidiumi liikmeks. Ta täitis Kommunistliku Noorsoo Internatsionaali orgsekretäri asetäitja funktsioone.

1927. aasta veebruaris organiseeriti Berliinis Kommunistliku Noorsoo Internatsionaali piirkondlik büroo, mis juhtis grupi Põhja- ja Kesk-Euroopa maade kommunistlike noorsooühingute tööd. Selle büroo organisatsiooniliseks juhiks määrati R. Meering. Sellega seoses elas ja töötas ta aasta aega — 1928. aasta veebruarini — põhiliselt Berliinis. Ühtlasi käis ta korduvalt Rootsis, Norras, Taanis, Hollandis ja Tšehhoslovakkias ning õppis põhjalikult tundma nende maade kommunistlike noorte võitlust.

1928. aasta kevadel ja suvel võttis R. Meering osa Kommunistliku Noorsoo Internatsionaali V kongressi ettevalmistamisest. Sama aasta augustis-septembris viibis ta delegaadina Kominterni VI ja KNI V kongressil.

See on väga kokkusurutud ja mittetäielik põhiliste tööülesannete loetelu, mida R. Meeringul tuli täita viie aasta jooksul rahvusvahelise kommunistliku noorsooliikumise staabis.

Meil ei ole võimalik üksikasjalikult hinnata R. Meeringu töö kõiki aspekte. See nõuaks põhjalikku süvenemist paljude maade kommunistlike noorsooühingute ajalukku. Seepärast peatume ainult mõnedel Kommunistliku Noorsoo Internatsionaali nende aastate põhiprobleemidel, mille lahendamisel R. Meering vahetult osa võttis.

1923. aasta lõpuks õnnestus kodanlusel enamikus maades sõjajärgne revolutsioonilaine maha suruda ja oma positsioone mõnevõrra kindlustada. Kapitalismi ajutise stabilisatsiooni aastail (1924—1928) tugevnesid paljudes maades repressioonid kommunistlike parteide ja noorsooühingute suhtes. See raskendas kommunistide tegevust töörahva hulgas. Samal ajal tugevnes mitmetes riikides sotsiaaldemokraatlike parteide mõju, kes olid hüljanud

R. Meeringu brošüüri «IV Конгресс КИМа»

revolutsioonilise klassivõitluse põhimõtted. Oportunistlikud teooriad kapitalismi rahulikust «ülekasvamisest» sotsialismi, mida jutlustasid sotsiaaldemokraadid, leidsid mõningat kõlapinda ka mitmetes kommunistlikes parteides ja noorsooühingutes. Kominternil ja Kommunistlikul Noorsoo Internatsionaalil tuli pidada neil aastail visa võitlust oportunisti vastu, leninlike ideede puhtuse eest. Ägeda oportunistivastase võitluse käigus tegid aga mõned kommunistlikud parteid ja noorsooühingud ka pahempoolseid vigu, eraldusid töölishulkadest, kaldusid sektantlusse.

R. Meeringul tuli sel ajal korduvalt osa võtta võitlusest oportunistide ja sektantide vastu.

Küllaltki pikaajaline ja keerukas oli võitlus parempoolse, sotsiaaldemokraatliku suuna vastu Tšehhoslovakkia Kommunistlikus Parteis. Eriti teravnes see võitlus 1924. aasta sügisel partei II kongressi ettevalmistusperioodil. Tšehhoslovakkia Kommunistliku Partei II kongressist (31. okt.—4. nov. 1924) võttis osa Kominterni delegatsioon eesotsas väljapaistva rahvusvahelise kommunistliku liikumise tegelase, Kommunistliku Internatsionaali Täitevkomitee Presiidiumi liikme Dmitri Manuilskiga. Delegatsiooni koosseisu kuulus Kommunistliku Noorsoo Internatsionaali esindajana ka R. Meering. Kongressil saavutas järjekindlalt bolševistlik tiib ülekaalu. Bolševistlikku suunda parteis toetas kindlalt Tšehhoslovakkia Kommunistlik Noorsooühing.⁵ Viimase seisukohtade kujundamisel ei etendanud mitte väikest osa R. Meering. Aastaid hiljem iseloomustas üks Tšehhoslovakkia Kommunistliku Noorsooühingu tegelasi R. Meeringu tegevust järgmiselt: «Ta oli korduvalt Tšehhoslovakkias KNI Täitevkomitee esindajana. Sellena kaitses ta meie noorsooühingut ja tema Keskkomiteed võitluses parempoolsete oportunistide... ja trotskistide-zinovjevlaste... vastu. Oma sõnavõttudes Noorsooühingu Keskkomitee istungitel ja konverentsidel astus Meering kui KNI Täitevkomitee esindaja välja vastavalt KNI ja Kominterni poliitilisele joonele.»⁶

Aastail 1925—1928 tegeles R. Meering võrdlemisi palju Skandinaaviamaade kommunistlike noorsooühingute tööga. Nendes maades oli sotsiaaldemokraatlike parteide mõju eriti tugev ja seetõttu kommunistide ja kommunistlike noorte võitlus revolutsioonilise klassivõitluse põhimõtete eest väga raske. Skandinaaviamaade kommunistlikest noorsooühingutest oli kõige tugevam Rootsi ühing. Siia kuulus 1927. aastal 11 000 kommunistlikku noort. Norra Kommunistlikus Noorsooühingus oli samal ajal 2000 liiget, Taanis aga ainult 150.⁷

1927. aasta alguses kirjutas R. Meering Kommunistliku Noorsoo Internatsionaali ajakirjas «КИМ» (lühend venekeelsest nimetusest «Коммунистический Интернационал

⁵ История Коммунистической Партии Чехословакии. Москва, 1962, стр. 238.

⁶ ЕКРА, фонд 6495, nim. 1, s/s, s.-ü. 5, l. 141.

⁷ «КИМ» № 15/16, 1927 г. стр. 74.

Молодежи» ühe artikli Norra ja teise Taani Kommunistliku Noorsooühingu tegevusest.⁸ Norra Töölispartei lõi 1923. aastal lahku Kommunistlikust Internatsionaalist. Tagajärjeks oli nii Töölispartei kui ka noorsooühingu lähenedamine. Asutati Norra Kommunistlik Partei ja Norra Kommunistlik Noorsooühing, mis astusid vastavalt Kominterni ja Kommunistliku Noorsoo Internatsionaali koosseisu. Norra Töölispartei ja tema juhtimisel tegutsev Pahempoolne Kommunistlik Noorsooühing lähenesid järkjärgult sotsiaaldemokraatidele ning 1927. aasta algul toimuski Töölispartei ja Norra Sotsiaaldemokraatliku Partei ühinemine. Norra kommunistlikud noored pidasid küll ägedat ideelist võitlust oportunistide vastu, kuid tegid samal ajal (nagu märkis ka R. Meering oma artiklis) vähe praktilist organiseerimistööd noorte hulkaes. Suurem osa Norra Kommunistliku Noorsooühingu liikmeist olid töötud, vabrikutes oli Kommunistliku Noorsooühingu mõju väga väike. R. Meering näitas, kuidas Norra kommunistlikud noored oma viimasel kongressil (1926. aasta lõpul) kritiseerisid õigesti senises töös esinenud pahempoolseid vigu. Kommunistliku Noorsoo Internatsionaali juhtimisel suutis Norra Kommunistlik Noorsooühing järgnevatel aastatel oma mõju noorte seas mõnevõrra tugevdada.

Veelgi raskem oli Taani Kommunistliku Noorsooühingu olukord. Sotsiaaldemokraatide lõhestustegevuse ja Taani kommunistlike noorte liidrite pahempoolsete vigade tõttu lagunes Taani komsomol 1920-ndate aastate keskel. Jäi järele ainult väike grupp Kommunistliku Noorsoo Internatsionaali põhimõtetele ustavaid seltsimehi. 1926. aastal olukord pisut paranes — võeti vastu mõnikümmend uut liiget. 1926/27. aasta vahetusel toimunud Taani Kommunistliku Noorsooühingu kongressil esines veel üksikuid pahempoolseid sektante, kes suhtusid põlglikult noorte igapäevasesse majanduslikku võitlusse. Kongressi enamus aga andis neile vastulöögi. Kongress töötas välja konkreetse nõudmiste programmi noorsoo elu- ja töötingimuste parandamiseks ja kohustas komsomoliorganisatsioone koondama noori võitlusele selle eest. R. Meering hindas oma artiklis Taani Kommunistliku Noorsooühingu kongressi järgmiselt: «Taani komsomol jättis seljataha etapi,

⁸ Р. М е р и н г. В борьбе против реформистов (19 съезд КСМ); Р. М е р и н г. Съезд Датского комсомола. — «КИМ» № 3, 1927 г.

kus tegeldi ainult abstraktsete ideede propageerimisega kommunistlikust ühiskonnast, ja astus esimesed sammud igapäevase praktilise revolutsioonilise töö suunas.»

Pärast V. I. Lenini surma (1924. a.) teravnes Nõukogude Liidus siseparteiline võitlus. Sellel oli suur mõju ka Kominterni ja Kommunistliku Noorsoo Internatsionaali tööle. Oli ju aastate jooksul Kommunistliku Internatsionaali Täitevkomitee esimeheks üks antileninliku, trotskistliku grupi kandvamaid kujusid — Zinovjev. Aastail 1925—1926 oli tema poolehoidjatel tugev positsioon ka Kommunistliku Noorsoo Internatsionaali juhtkonnas. Võitlus trotskismiga oli sel ajal Kommunistliku Internatsionaali tegevuse üheks sõlmküsimuseks. R. Meering lülitus aktiivselt sellesse võitlusse. Ta oli hästi kursis trotskistliku opositsiooni tegevusega Nõukogude Liidus, kuna ta võttis neil aastail osa ÜK(b)P kongresside ja konverentside tööst nõuandva hääleõigusega delegaadina. Erilise teravuse omandas võitlus trotskismi vastu Kominternis ja Kommunistlikus Noorsoo Internatsionaalis 1926. aastal.

16. septembril 1926 toimus Kommunistliku Noorsoo Internatsionaali Täitevkomitee Presiidiumi koosolek, kus arutati mõnede KNI juhtivate tegelaste (Vujovic, Michalec) trotskistlikke seisukohti ja fraktsioonilist tegevust. Koosolekust võtsid osa ka Kominterni Täitevkomitee esindajad O. Kuusinen ja D. Manuilski. Koos R. Hitarovi, O. Kuusineni, D. Manuilski ja L. Longoga⁹ võttis koosolekul sõna ka R. Meering. Kõik nad kritiseerisid teravalt trotskistlikku opositsiooni Kommunistlikus Noorsoo Internatsionaalis.¹⁰

23. oktoobril 1926 võttis ÜK(b)P Keskkomitee ja Keskkontrollkomisjoni ühine pleenum vastu otsuse taotleda Zinovjevi vabastamist Kommunistliku Internatsionaali tööst. Seda seisukohta toetas ÜK(b)P XV konverents (26. okt. — 3. nov. 1926). Samasuguse nõudmise esitasid ka paljud teised kommunistlikud parteid. 22. nov. — 16. dets. 1926 toimus Kommunistliku Internatsionaali Täitevkomitee VII laiendatud pleenum, kus mõisteti otsustavalt hukka trotskistlike opositsionääride tegevus ning Zinovjev vabastati Kominterni Täitevkomitee esimehe

⁹ Luigi Longo, praegune Itaalia Kommunistliku Partei Keskkomitee peasekretär, töötas sel ajal Itaalia Kommunistliku Noorsooühingu esindajana KNI Täitevkomitees.

¹⁰ EKPA, fond 25, nim. 2, s.-ü. 1675, 1-d 1—64.

kohalt. R. Meering võttis osa nii ÜK(b)P XV konverentsist kui ka Kominterni Täitevkomitee VII laiendatud pleenumist ning toetas kindlalt ÜK(b)P delegatsiooni seisukohta Zinovjevi ametist vabastamise ja trotskistliku opositsiooni hukkamõistmise suhtes.¹¹

1920-ndate aastate rahvusvahelises töölisliikumises oli tähtsal kohal sõjavastane võitlus ja Nõukogude Liidu kaitsmine imperialistide sepitsuste vastu. Imperialistlike riikide valitsevad ringkonnad valmistasid juba tol ajal aktiivselt ette uut maailmasõda. Kiiresti kasvasid kulutused relvastusele, süvenes militaristlik propaganda, eriti noorsoo keskel. Imperialistidele oli pinnuks silmas Nõukogude Liit, kelle arenemises ja tugevnemises nad nägid ohtu kapitalistlikule süsteemile.

Ulatuslikku sõjavastast tööd tegi Kommunistlik Noorsoo Internatsionaal. KNI V kongressi (1924. a.) otsustes rõhutati vajadust võidelda uue imperialistliku sõja vastu ja kaitsta Nõukogude Liitu. Paljudes maades tegid kommunistlikud noored sõjaväes märkimisväärset militarismivastast selgitustööd. Kommunistlike parteide ja noorsooühingute tegevust sõdurite keskel analüüsis ja üldistas Kommunistliku Internatsionaali Täitevkomitee sõjaväekomisjon. 11. novembril 1924 teatas KNI Täitevkomitee sekretariaat Kominterni Täitevkomiteele, et Kommunistliku Noorsoo Internatsionaali esindajaks sõjaväekomisjoni on määratud R. Meering.¹² Ka järgnevatel aastatel võttis R. Meering juhtivalt osa imperialistliku sõja vastasest võitlusest.

Eriti agaraks muutusid imperialistide Nõukogude-vastased provokatsioonid aastail 1926—1927. Kommunistliku Noorsoo Internatsionaali pleenumil, mis toimus 1926. aasta lõpul, rõhutati taas vajadust intensiivistada antimilitaristlikku tegevust. Ühes oma artiklis annab R. Meering ülevaate, kuidas KNI pleenumi otsust praktiliselt ellu viidi.¹³ 10.—18. märtsil 1927 organiseeris Kommunistlik Noorsoo Internatsionaal antiimperialistliku võitlusnädala loosungite all: Nõukogude Liidu vastu suunatud imperialistliku sõja ettevalmistamise vastu! Maha interventsioon! Interventsiooniarmee sõdurite ja Hiina vabadusvõitlejate ven-

¹¹ ЕКРА, фонд 1, nim. 1 s/s, s.-ü. 5, l. 168.

¹² ЕКРА, f. 1, nim. 1 s/s, s.-ü. 5, l. 17.

¹³ P. M., За работой. — «КИМ» 1927 № 9, стр. 5—7.

nastumise eest!¹⁴ Antimilitaristlik nädal leidis eriti laialdast vastukaja Inglismaal, Prantsusmaal ja Itaalias.

17. augustist 1. septembrini 1928 toimus Kommunistliku Internatsionaali VI kongress. Kommunistliku Noorsoo Internatsionaali ühe esindajana võttis kongressist osa ka R. Meering. Kongress võttis vastu Kommunistliku Internatsionaali programmi, kus olid üldistatud Kominterni kümneaastase võitluse kogemused ning määratud kindlaks kommunistlike parteide põhilised ülesanded. Programmis rõhutati rahvusvahelise proletariaadi ülesannet kaitsta esimest sotsialismimaad imperialistlike riikide kallaletungide eest.

Eraldi arutati kongressil imperialistliku sõja ohu küsimust. Arutus oli väga elav — sõna võttis 51 inimest. Esines ka R. Meering. Oma kõnes andis ta lühikese ülevaate Kommunistliku Noorsoo Internatsionaali kogemustest sõjavastases töös. Ta näitas, et noorel põlvkonnal, kes ise ei võtnud osa Esimesest imperialistlikust maailmasõjast, ei ole n.-ö. isiklike sõjaga seotud kogemusi ja läbielamisi. Seetõttu on eriti tähtis selgitada neile noortele imperialistlike sõdade olemust ja vajadust võidelda sõja vastu aktiivselt. Edasi peatus R. Meering boikoti taktikal. Ta rõhutas, et kommunistid ei tohi boikoteerida kodanlikku armeed, vaid peavad seal tegema revolutsioonilist tööd. Ainult sel teel on võimalik muuta imperialistlik sõda kodusõjaks kodanluse vastu.¹⁵ Arutluse lõpul valis kongress komisjoni, kes töötas välja ulatuslikud teesid võitluseks imperialistliku sõja ohu vastu. Komisjoni koosseisu valiti teiste seas ka Eestimaa Kommunistliku Partei esindaja Jaan Anvelt ja Kommunistliku Noorsoo Internatsionaali esindajana Richard Meering.¹⁶

Peaaegu samaaegselt Kominterni VI kongressiga toimus Kommunistliku Noorsoo Internatsionaali V kongress (20. aug. — 18. sept. 1928). Ka siin oli eraldi küsimusena arutusel võitlus imperialistliku sõja vastu. Nii ettekandes kui ka kongressi poolt vastuvõetud otsuses rõhutati vaja-

¹⁴ Sel ajal toimus imperialistlike suurriikide interventsioon Hiinas rahva revolutsioonilise vabadussõja lämmatamiseks.

¹⁵ Стенографический отчет VI конгресса Коминтерна. Выпуск второй. Против империалистических войн. Москва, 1929, стр. 94—96.

¹⁶ Стенографический отчет VI конгресса Коминтерна. Выпуск второй. Против империалистических войн. Москва, 1929, стр. 200.

dust laiendada võitlust noorsoo militariseerimise vastu, tugevdada tööd eriti kutsealuste keskel, töötada välja konkreetset sõdurite ja madruste nõudmiste programmid ning organiseerida võitlust nende elluviimise eest. Sõjavastasest võitlusest kõneldi ka seoses mitmete teiste probleemidega. Näiteks arutas kongress komsomolitööd spordiorganisatsioonides. Ettekande sellest tegi R. Meering. Ta näitas, kuidas kodanlus kasutab oma rohkearvulisi spordiorganisatsioone töölisnoorte võitmiseks enda poole ning noorte tööliste kasvatamiseks militarismi vaimus. See seadis kommunistlike noorsoo-organisatsioonide ette tähtsa ülesande: tugevdada töölisspordiorganisatsioone, arendada neis revolutsioonilist selgitustööd, eriti aga sõjavastast võitlust.»¹⁷

Kommunistliku Noorsoo Internatsionaali mõju oli kõige ulatuslikum töölisnoorte keskel, kuid seejuures ei unustatud ka maanoori. Komsomolitööd maal arutati nii KNI IV kui ka V kongressil. Samuti oli see probleem kõne all mitmel Kommunistliku Noorsoo Internatsionaali Täitevkomitee pleenumil. Komsomolitööst maal kirjutatakse korduvalt ka R. Meering. Artiklis «Meie töö maal»¹⁸ tõstis ta positiivselt esile Bulgaaria, Poola, Soome, Itaalia ja Prantsusmaa kommunistlike noorsooühingute tööd maanoortega. Paljudes teistes maades oli see töö aga olnud üsna juhuslik. R. Meering rõhutas, et komsomoli tegevus maanoorte keskel on väga vajalik ka sõjavastases töös, kuna paljudes maades moodustas maanoorsugu armees enamuse. Seejärest oli vaja, et kommunistlikud noorsooühingud sõdurite nõudmiste programmide koostamisel ei unustaks ka talurahva huve.

Teises artiklis analüüsis R. Meering kommunistlike noorsooühingute suhtumist keskmike hulka kuuluvatesse noortesse.¹⁹ Lähtudes klassijõudude paigutusest kapitalistlikes maades, rõhutas ta, et enamikus nendest tuleb võidelda keskmike (ja seega ka sellest sotsiaalsest kihist pärineva noorsoo) neutraliseerimise eest. Ainult mahajäänud agraarmaades, kus kapitalistlik surve põimub läbi feodaalse rõhu-

¹⁷ Р. М е р и н г. Работа комсомола в спортивных организациях. Доклад V Всемирному конгрессу — «КИМ». Москва 1929, стр. 4—7, 27.

¹⁸ Р. М е р и н г. Наша работа в деревне. — «КИМ» 1927, № 11, стр. 29—31.

¹⁹ Р. М е р и н г. КСМ и молодежь средняцкого крестьянства. — «КИМ» 1928 г., № 8, стр. 24—25.

Ajakirja «КИМ» («Коммунистический Интернационал молодежи») kaas. Selles ajakirja numbris ilmus R. Meeringu artikkel «КСМ и молодежь средняцкого крестьянства».

misega, või kolooniates võib kesktalurahvas minna koos proletariaadiga.

Kommunistliku Noorsoo Internatsionaali Täitevkomitees töötamise aastatel tutvus R. Meering paljude väljapaistvate kommunistliku noorsooliikumise tegelastega. Nendest tuleks eriti märkida Lazar Šatskinit.

15-aastase noorukina astus L. Šatskin kommunistliku partei ridadesse. 16-aastaselt võttis ta osa Venemaa Kommunistliku Noorsooühingu asutamisest. 17-aastaselt oli ta üks Kommunistliku Noorsoo Internatsionaali rajajaid ja selle I sekretär. L. Šatskin oli KNI Täitevkomitee sekretär ka siis, kui sinna tuli tööle R. Meering. Ühises töös puustusid nad palju kokku. L. Šatskin hindas kõrgelt andekat eesti noormeest. Aja jooksul kujunesid nende vahel sõprusidemed, mis kestsid ka hiljem, kui kumbki enam Kommunistliku Noorsoo Internatsionaali liinis ei töötanud.²⁰

1928. aastal taotles R. Meering KNI Täitevkomitee Sekretariaadilt luba edasiõppimiseks. Ta suunatigi õppima Kommunistliku Akadeemia juures asuvatele kõrgematele marksismi kursustele (2-aastase õppeajaga).²¹ Need kursused olid mõeldud suure praktilise töö kogemustega partei ja komsomoli juhtiva kaadri teoreetiliste teadmiste täiendamiseks. R. Meering õppis innukalt. Erilist huvi tundis ta filosoofia probleemide vastu. Kaheaastased õpingud marksismi kursustel, samuti aga ka pidev iseseisev töö oma teadmiste täiendamisel olid aluseks R. Meeringu hili-semale edukale tööle õppejõuna Rahvusvahelises Lenini Koolis.

Õpingute ajal tuli R. Meeringul täita küllaltki vastutusrikkaid ülesandeid Kommunistliku Internatsionaali liinis. 1929. aasta märtsis lähetati ta Rootsi.²² Rootsi Kommunistlikus Parteis toimus sel ajal terav siseparteiline võitlus. Partei juhtkonnas olid küllaltki tugevad parempoolsed oportunistlikud elemendid. R. Meering aitas valmistada ette materjale Rootsi Kommunistliku Partei küsimuse arutamiseks Kommunistliku Internatsionaali Täitevkomitees. Siseparteiline konflikt lõppes Rootsi Kommunistliku Partei lõhenemisega. 1929. aasta lõpul käis R. Meering veel kord Rootsis ja abistas Rootsi Kommunistliku Partei revolutsioonilist tiiba oma jõudude koondamisel ning Kommunistliku Internatsionaali seisukohtade kaitsmisel. Rootsi Kommunistliku Partei sisevõitluse probleeme käsitles R. Meering ka ühes oma artiklis 1929. aasta sügisel.²³

²⁰ ЕКРА, фонд 25, nim. 2, s.-ü. 1676, l-d 7—8.

²¹ ЕКРА, фонд 1, nim. 1 s/s, s.-ü. 5, l. 50.

²² ЕКРА, фонд 1, nim. 1 s/s, s.-ü. 5, l. 170.

²³ Р. М. Куда идет большинство ЦК КП Швеции. — «Коммунистический Интернационал» 1929 г., № 41—42, стр. 50—53.

Nagu nägime eespool, täitis R. Meering aastail 1923—1929 ulatuslikke ja vastutusrikkaid ülesandeid Kommunistliku Noorsoo Internatsionaali ja Kominterni liinis. Samal ajal võttis ta võimalust mööda osa ka Eestimaa Kommunistliku Partei ja Kommunistliku Noorsooühingu juhtivate organite tegevusest Nõukogude Liidus.

Eriti aktiivne oli R. Meeringu tegevus EKNÜ liinis esimestel kuudel pärast Eestist lahkumist (1923. aasta mai—detsember). 1923. aasta suvel täitis ta koos V. Tuberkuga (R. Nadson) EKNÜ esindaja funktsioone KNI Täitevkomitee juures. Sama aasta septembris läks V. Tuberk välisministeeriumi diplomaatiliseks kulleriks ja 1923. aasta viimastel kuudel tuli R. Meeringul üksinda kogu vastav töö ära teha. R. Meeringu tegevuse ulatusest selles liinis annavad teatud ettekujutuse tema kirjad. Umbes seitsme kuu vältel kirjutas ta (Tormi varjunime all) kolmkümmend sellist kirja.²⁴ Nendes tutvustas R. Meering Eesti komsomoliaktiivi kõigepealt Kommunistliku Noorsoo Internatsionaali otsuste ja seisukohtade ning rahvusvahelise kommunistliku liikumise probleemidega. Ühtlasi avaldas ta oma arvamust ja tegi ettepanekuid paljudes EKNÜ töö küsimustes.

1923. aasta augusti algul toimus Eestis ülemaaline töölisnoorte konverents, mis etendas tähtsat osa noorsoohulka koondamisel töörahva ühisrindesse. Konverentsi ettevalmistustöid juhtis EKNÜ Keskkomitee.²⁵ R. Meeringu kirjades on korduvalt juttu selle konverentsiga seotud küsimustest. Samal ajal käis mõttevahetus EKNÜ Keskkomitee ja R. Meeringu vahel Eestimaa Kommunistliku Noorsooühingu II kongressi kokkukutsumise üle. EKNÜ Keskkomitee ei pidanud kongressi kokkukutsumist 1923. aastal otstarbekaks. Põhjuseks olid ühelt poolt organisatsioonilised raskused — EKNÜ illegaalse olukorra tõttu oli kongressi korraldamine väga keerukas. Teiselt poolt pidas EKNÜ Keskkomitee silmas seda, et suur osa komsomoliaktiivist oli osa võtnud legaalsest töölisnoorte konverentsist, kus lahendati suurem osa põhimõttelisi noorte töö

²⁴ Enamik nende kirjade ärakirjadest on säilinud (vt. EKPA, fond 6495, nim. 1, s.-ü. 122.)

²⁵ EKPA, fond 24, nim. 1, s.-ü. 794, l-d 4, 4a. EKNÜ Keskkomitee sekretäriks oli sel ajal Riigikogu liige Vladimir (Mart) Kangur.

probleeme.²⁶ R. Meering pidas esialgu küll vajalikuks EKNÜ kongressi kokkukutsumist, kuid hiljem nõustus siiski Keskkomitee seisukohaga.²⁷

Mitmetes R. Meeringu kirjades oli juttu vajadusest tugevdada komsomoli mõju vahetult noorte töökohas — vabrikutes ja ettevõtetes. Kirjades käsitleti ka noorsooja-kirjanduse küsimusi, legaalsete brošüüride väljaandmist noorsooliikumise kohta ja paljusid muid probleeme.

Peale selle organiseeris R. Meering sel ajal rahvusvahel-
list kommunistlikku noorsooliikumist käsitleva kirjanduse
saatmist Eestisse, tegi kaastööd legaalsele revolutsioonili-
sele töölisajakirjale «Meie Noor Tööline» ja korraldas KNI
materიაalse toetuse saatmist Eestimaa Kommunistlikule
Noorsooühingule.

1924. aasta kevadel, pärast tagasitulekut väliskomandee-
ringult, lülitus R. Meering uuesti aktiivselt EKNÜ tege-
vusse.

Eestis oli 1924. aasta jaanuaris areteeritud mitusada
revolutsioonilise töölisliikumise tegelast, nende seas ka
mitmed EKNÜ Keskkomitee liikmed (H. Allik, V. Kangur,
J. Reesen). J. Reesenil õnnestus aga teel Tallinna (ta are-
teeriti Viljandis) rongilt maha hüpata ja põgeneda. 1924.
aasta veebruaris läks ta illegaalselt üle piiri Nõukogude
Liitu. 1924. aasta mais saatis R. Meering oma võitluskaas-
lasele südamliku kirja. Ta kirjutas:

«Ma lugesin Sinu «avantüüridest» Viinis kodanlikest
lehtedest, et nihuke pikasäärtega noormees on kapodele
ninanipsu mänginud. Esiteks ja õige tükk aega ma ei usku-
nud seda, vaid arvasin, et Sa kõige liha teed saadetud
oled. Seda enam aga rõõmustasin, kui pärast kuulda sain,
et Sul viga midagi pole ja päris terve nahaga Leningradi
haridusmajas koosolekuid pead.

Kuid vaata, inimene ei ela mitte üksi koosolekutest. Ja
eriti veel niisugune poiss-inimene kui Sina. Ta peab ka
natuke kirjutama. Ning see ongi kogu mu tänase kirjutuse
eesmärk — Sinule ühe brošüüri kirjutamise vajadust sel-
geks teha ning kirjutama kohustada . . .»²⁸

²⁶ EKPA, fond 24, nim. 1, s.-ü. 794, l. 4a. Illegaalse töö organisat-
sioonilisi küsimusi oli arutatud 1923. aasta juuli alguses toimunud
EKNÜ vastutavate töötajate ja organisatsioonide nõupidamisel-kon-
ferentsil (vt. EKPA, fond 24, nim. 1, s.-ü. 794, l-d 21—23).

²⁷ EKPA, fond 6495, nim. 1, s.-ü. 122, l-d 7, 8, 15.

²⁸ EKPA, fond 24, nim. 1, s.-ü. 469, l. 36.

R. Meering soovitas Reesenil kirjutada brošüür Eestimaa Kommunistliku Noorsooühingu ajaloost ja esitas oma kirjas raamatu esialgse kava. J. Reesenist küll selle raamatu kirjutajat ei saanud, kuigi ta teatud eeltööd selleks tegi. R. Meeringu ettepanek EKNÜ ajaloo populariseerimise osas leidis teostamist kahekümnendate aastate teisel poolel mitmete vastavasisuliste artiklite ja brošüüride avaldamise näol.

1924. aasta mai lõpust või juuni algusest on säilinud ka üks R. Meeringu kiri EKNÜ Keskkomiteele Eestis. Selles käsitletakse EKNÜ esindajate osavõttu Kommunistliku Noorsoo Internatsionaali IV kongressist (Eestimaa Kommunistlik Noorsooühing oli andnud R. Meeringule EKNÜ esindaja volitused sellel kongressil), noorsoo päeva ettevalmistamist ja legaalse revolutsioonilise noorteajakirja «Meie Noor Tööline» tööd.²⁹

Tallinna proletariaadi relvastatud ülestõus 1. detsembril 1924 on üheks kangelaslikumaks leheküljeks Eesti töörahva revolutsioonilise võitluse kroonikas. Ülestõusnute esiridades võitlesid kaks R. Meeringu parimat sõpra — Georg Kreuks ja Arnold Sommerling. Mõlemad langesid ülestõusu järellahingutes — G. Kreuks 7. detsembril Tallinnas ja A. Sommerling 5. detsembril Irus.³⁰ R. Meering viibis ülestõusu ajal Tšehhoslovakkias. Hiljem kirjutab ta EKP ajakirjas «Klassivõitlus» oma seltsimeeste mälestuseks nekroloogid.³¹ Hästi ja tabavalt iseloomustab ta oma sõpra ja esimest poliitilist õpetajat Georg Kreuksi: «Kõige jõhkramal valge terrori ajal töötas Georg vahetpidamata partei organisaatorina... Sündinud konspiraator, kinnise iseloomuga, kuid mitte hiilgav kõnemees, oli Kreuks üks tublimatest EKP põrandaalustest jõududest... Vangimajas ei kaotanud Georg meelegindlust. Ta oli alaliseks unepuuduse põhjuseks vangimaja ülemusele ja eeskujuks vangistatud seltsimeestele. Kui mingisugune küsimus lahendamist nõudis, siis oli Kreuks see, kelle poole kõik seltsimehed pöörasid ja kelle otsus mõõduandev oli. Kreuksi ei

²⁹ EKPA, fond 6495, nim. 1, s.-ü. 122, l-d 55—56.

³⁰ Vt. selle kohta lähemalt A. Sunila. Eesti proletariaadi relvastatud ülestõus 1. detsembril 1924. Tallinn, 1961, lk. 214—216.

³¹ R. Meering. Arnold Sommerling. — «Klassivõitlus» 1924/25, nr. 48, lk. 14—15; R. Mirring. Georg Kreuks. — «Klassivõitlus» 1925, nr. 53, lk. 13—14.

suutnud maha suruda ei kartsa toppimine ega eraldamine — ikka oli ta vangistatud tööliste eesotsas.»

1. detsembri relvastatud ülestõusu ebaõnnestumine andis tõuke teravaks poleemikaks Nõukogude Liidus elavate eesti kommunistide keskel. Mõned VK(b)P Eesti sektsioonide³² juhtivad tegelased (J. Palvadre, A. Riks jt.) kritiseerisid teravalt Eestimaa Kommunistliku Partei Keskkomiteed ülestõusu organiseerimise pärast. Nad väitsid, et relvastatud ülestõusu võiduks polnud Eestis vajalikke objektiivseid — majanduslikke ja poliitilisi — eeldusi ning et seda ülestõusu tuleb järelikult kvalifitseerida blankistliku vandenõuna. Nad süüdistasid EKP Keskkomiteed avantürismis. 1. detsembri ülestõusu õppetundide põhjalikuks analüüsimiseks ning alusetute süüdistuste kummutamiseks kutsus EKP Keskkomitee 19.—20. aprillil 1925 Leningradis kokku ülestõusust osavõtnute konverentsi. Peale ülestõusust osavõtnute (neid oli üsna palju pääsenud kodanliku terrori eest NSV Liitu) viibis konverentsil ka teisi EKP tegevusega tihedalt seotud tegelasi. Konverentsist võttis osa ka R. Meering. Koos teiste konverentsist osavõtjatega toetas ta seisukohta, et EKP Keskkomitee oli õigesti hinnanud revolutsioonilist olukorda. Ülestõusu nurjumise põhjusena märkis konverents taktikalised vead, mis EKP Keskkomitee ülestõusu ettevalmistamisel ja läbiviimisel oli teinud.

Mitu aastat hiljem (1933. aastal) esitati R. Meeringule partei puhastuse komisjonis küsimus 1. detsembri relvastatud ülestõusu kaotuse põhjuste kohta. Oma vastuses rõhutas R. Meering, et lisaks partei sõjalis-taktikalistele vigadele oli ülestõusu kaotuse põhjuseks ka asjaolu, et partei ei suutnud viia proletariaadi hulki relvastatud võitluse paratamatuse mõistmisele³³ (s. t. partei ei valmistanud küllaldaselt ette kogu tööliklassi aktiivseks osavõtuks relvastatud ülestõusust). See hinnang on üsna lähedane 1930. aastal ajalehes «Pravda» antud seisukohale ning tänapäeva uurijate arvamusel.³⁴

³² Tol ajal töötasid kohalike parteikomiteede juures, mille tegevuspiirkonnas elas hulgaliselt eestlasi, VK(b)P Eesti sektsioonid. Nad aitasid kohalikel parteiorganitel korraldada eestlaste keskel poliitharidustööd, kultuurilist tegevust jne. Eesti sektsioonide tööd koordineeris VK(b)P Eesti Sektsioonide Büroo.

³³ EKPA, fond 1, nim. 1 s/s, s.-ü. 5, l. 90.

³⁴ Ülevaade Eestimaa Kommunistliku Partei ajaloost. II osa, lk. 116—119.

EKNÜ 1926. aasta detsembrikonverentsist osavõtjad. Ees keskel istub R. Meering.

1. detsembri relvastatud ülestõusu mahasurumine ja sellele järgnenud valge terror andsid ränga hoobi Eestimaa Kommunistlikule Parteile ja Eestimaa Kommunistlikule Noorsooühingule. Illegaalsete partei- ja komsomoliorganisatsioonide osalinegi taastamine nõudis aega, visa ja ennastsalgavat tööd.

Kuigi R. Meering oli sel ajal koormatud Kommunistliku Noorsoo Internatsionaali Täitevkomitee tööga, ei jäänud ta ka EKNÜ tegevusest täiesti kõrvale.

26. septembril 1926 toimus Leningradis grupi Nõukogude Liidus elavate EKNÜ tegelaste (R. Meering, V. Tubirik, J. Reesen jt.) koosolek, kus arutati mitmeid põhimõttelisi EKNÜ tööküsimusi.³⁵ Koosolek määras kindlaks eel-

³⁵ EKPA, fond 7495, nim. 1, s.-ü. 8, l-d 1—2.

seisva EKNÜ konverentsi päevakorra ja otsustas jätkata EKNÜ häälekandja «Noor Proletaarlane» väljaandmist.³⁶ Kuna sel perioodil elasid ja töötasid mitmed EKNÜ Keskkomitee liikmed Nõukogude Liidus, siis pidas nõupidamine vajalikuks moodustada nendest EKNÜ Keskkomitee Välismaa Büroo. Koosolekul moodustati EKNÜ ajaloo komisjon (esimees J. Reesen, liikmed — V. Tuberik, R. Vakmann, R. Meering jt.). R. Meeringu ülesandeks jäi Kommunistliku Noorsoo Internatsionaali ja Balti Büroo arhiivide läbitöötamine.

Eestimaa Kommunistliku Noorsooühingu konverents (nimetatud ka nõupidamiseks) alustas tööd 17. detsembril 1926. Konverentsi avas R. Meering. Avakõnes meenutas ta neid seltsimehi EKNÜ ridadest, kes langesid võitluses.³⁷ Konverentsi päevakorras oli esimese küsimusena R. Meeringu ettekanne Kommunistliku Noorsoo Internatsionaali tegevusest ja Kominterni viimastest otsustest.

Ettekandes andis R. Meering kõigepealt ülevaate Kominterni VII pleenumi otsustest opositsiooni kohta Üleliidulises Kommunistlikus (bolševike) Parteis. Ta selgitas põhjalikult opositsiooni peamist väärseisukohta — ühel maal sotsialismi ülesehitamise võimaluse eitamist. Ühtlasi rääkis ta võitlusest opositsiooni vastu Kommunistliku Noorsoo Internatsionaali Täitevkomitees. Edasi peatus R. Meering põhjalikumalt rahvusvahelisel olukorral ja kommunistliku noorsooliikumise kogemustel.

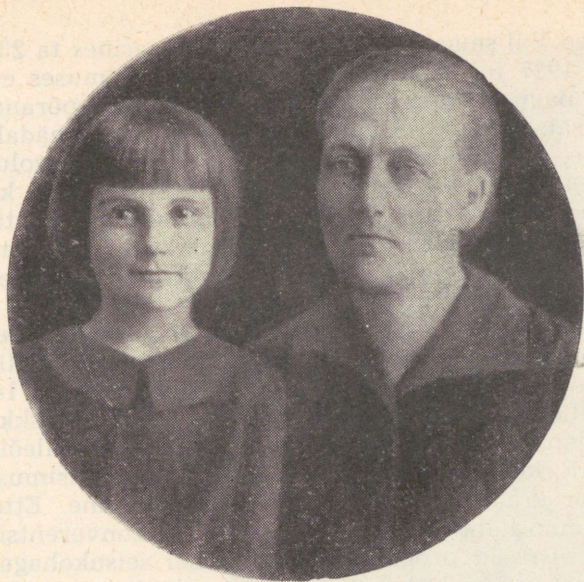
Konverentsist osavõtjad kuulasid tähelepanelikult R. Meeringu ettekannet. Hiljem esitati ettekandjale rohkesti küsimusi. EKNÜ konverentsi delegaadid tundsid suurt huvi mitmesuguste praktiliste komsomolitöö probleemide vastu: kuidas organiseerida legaalsel tööl, kuidas tegutseda kodanlikes organisatsioonides, kuidas teha sõjavastast propagandat, kuidas töötada maanoortega jne. Kasutades oma kogemusi EKNÜ illegaalsel tööl, samuti aga ka teadmisi teiste maade kommunistlike noorte tegevuse kohta, andis R. Meering küsimustele konkreetseid ja põhjalikud vastused.³⁸

EKNÜ detsembrikonverents arutas veel majanduslikku ja poliitilist olukorda Eestis ja EKNÜ ülesandeid, poliit-

³⁶ Pärast pikemat vaheaega (1923—1926) ilmus «Noore Proletaarlase» järjekordne number 26. novembril 1926.

³⁷ EKPA, fond 24, nim. 1, s.-ü. 462, l-d 1 ja 13.

³⁸ EKPA, fond 24, nim. 1, s.-ü. 462, l-d 1—7.

R. Meeringu ema ja noorem õde Erika.

hariduslikku tööd, EKNÜ programmi küsimust jne. Ka nende probleemide arutamisel võttis R. Meering korduvalt sõna. Otsused, mis konverentsil vastu võeti, olid Eesti kommunistlike noorte järgnevate aastate võitluse suuna näitajaiks.

Varsti pärast konverentsi siirdus üks delegaatidest — Heinrich Ross — EKNÜ illegaalse organisatorina Eestisse tööle. H. Ross mäletab, et enne seda vestles R. Meering temaga põhjalikult. Ta jutustas H. Rossile mitmeid episoodide oma põrandaalusest tegevusest ning tõi näiteid, kuidas üht või teist komsomolitöö küsimust tol ajal lahendati. Seejuures rõhutas R. Meering, et neid näiteid ei tule võtta šabloonina, vaid alati tuleb arvestada konkreetse olukorra ja tingimustega. R. Meeringu juhtnöörid ja näpunäited aitasid H. Rossi põrandaaluse töö mitmete probleemide lahendamisel.³⁹

Võimalust mööda võttis R. Meering osa ka EKNÜ Kesk-

³⁹ EKP PAI käsikirjafond, H. Rossi mälestused.

komitee Välismaa Büroo tööst. Näiteks esines ta 23. veebruaril 1927 büroo koosolekul mitmes küsimuses ettekandega, nagu sideme korraldamine EKNÜ põrandaaluse organisatsiooniga, rahvusvahelise sõjavastase nädala läbi viimine, kirjanduse väljaandmine, Oktoobrirevolutsiooni 10. aastapäeva ettevalmistustööd jne.⁴⁰ Viimase küsimusega seoses soovitas R. Meering muuhulgas saata Eesti tööliste delegatsioon (mille koosseisus oleks ka noortöölisi) selle juubeli puhul NSV Liitu. Teatavasti leidis see ettepanek ka realiseerimist.

1929. aasta jaanuari alguses toimus Moskvas Eestimaa Kommunistliku Partei järjekordne konverents. Selle tööst võttis osa 12 otsustava hääleõigusega delegaati ja 14 külast, kellele anti nõuandev hääleõigus. EKNÜ Keskkomitee esindajana võttis konverentsist nõuandva hääleõigusega osa ka R. Meering.⁴¹ Konverentsi üheks põhiküsimuseks oli EKP programmi arutamine ja vastuvõtmine. Ettekande programmi kohta tegi J. Anvelt. Mõned konverentsist osavõtjad esinesid programmi arutamisel seisukohaga, nagu ei oleks kodanlikul Eestil üldse mingit majanduslikku baasi, vaid kogu tema eksisteerimine põhineb ainult välisimperialistide toetusel. R. Meering vaidles sellele vastu. Ta näitas põhjendatult, et kodanlik Eesti sõltub majanduslikult küll suurel määral imperialistlikest suurriikidest, kuid samal ajal on tal siiski ka teatud iseseisev majanduslik baas (eriti põllumajanduse osas).⁴² Ka mitmetes teistes konverentsil arutusel olnud küsimustes avaldas R. Meering oma seisukohti.

Muidugi ei piirdunud R. Meeringu osavõtt Eestimaa Kommunistliku Partei ja Eestimaa Kommunistliku Noorsooühingu tööst ainult eespool kirjeldatud episoodidega. Kui jätta arvestamata väliskomandeeringutel viibimise aeg, siis võib öelda, et R. Meeringul oli aastail 1923—1929 tihe kontakt EKP ja EKNÜ juhtivate tegelastega ning ta võttis osa paljude põhimõtteliste küsimuste lahendamisest.

Kui R. Meering 1923. aasta kevadel Eestist Nõukogude Liitu siirdus, jäid tema perekonnaliikmed kodanlikku Eestisse. Pärast 1924. aasta 1. detsembri ülestõusu muutus Mirringute perekonna elu Eestis väga raskeks. Kuigi

⁴⁰ EKPA, fond 7491, nim. 1, s.-ü. 8, l. 4.

⁴¹ EKPA, fond 24, nim. 1, s.-ü. 520, l. 212.

⁴² EKPA, fond 24, nim. 1, s.-ü. 520, l-d 85, 96.

Harald Mirring.

Richardi isa August ei võtnud osa töörahva väljaastumisest, sattus ta kommunisti isana ettevõtjate juures musta nimekirja ning ei leidnud enam tööd. 1925. aasta veebruaris läks ta Nõukogude Liitu. Leningradis sai ta nii töökoha kui korteri. Järgmisel aastal sõitsid talle järele naine ja kaks nooremat last — Harald ja Erika. Vanem tütar Erna oli sel ajal juba abielus ja jäi Tallinna.

August Mirring suri 1927. aastal kurguvähki. Tema naine Pauline käis pärast mehe surma koos noorema tütreaga veel korra Eestis, kuid pöördus peatselt tagasi ning jäi alaliselt Leningradi elama.⁴³ Richardi vend Harald õppis aastail 1927—1930 Leningradis Eesti Pedagoogilises Tehnikumis. Pärast selle lõpetamist töötas ta poolteist aastat õpetajana ja hiljem kirjastuses «Külvaja».⁴⁴ Erika

⁴³ EKP PAI käsikirjafond, E. Mirringu mälestused.

⁴⁴ EKPA, fond 24, nim. 2, s.-ü. 1191, l. 2.

Mirring käis Leningradis keskkoolis ja lõpetas seal hiljem ka Kinoinšeneride Instituudi (1942. a.).

1925. aastal abiellus Richard Meering Anastassia Medvedjevaga. Viimase isa oli rahvuselt venelane, ema eestlane ning ta ise valdas vabalt eesti keelt. Anastassia Medvedjeva oli 1918. aastast kommunistliku partei liige. Ta õppis tuhande üheksasaja kahekümnendate aastate teisel poolel ja kolmekümnendate aastate alguses võõrkeelte instituudis Moskvas.⁴⁵ Abikaasa oli R. Meeringule heaks sõbraks ja võitluskaaslaseks rohkem kui kümme aastat. Kolmekümnendatel aastatel saatis ta mõned korrad R. Meeringut ka välismaasõitudel.

⁴⁵ ЕКРА, фонд 1, ним. 1 s/s, s.-ü. 5, l. 56; ЕКР PAI käsikirjafond, E. Mirringu mälestused.

IV PEATÜKK

EKP KESKKOMITEE SEKRETÄR

1930. aastal on eriline koht R. Meeringu elus. Ta asus siis juhtivale parteitööle Eestimaa Kommunistlikus Parteis ja Kommunistlikus Internatsionaalis.

1930. aasta jaanuaris arutati Kommunistliku Internatsionaali Poliitsekretariaadis olukorda Eestimaa Kommunistlikus Parteis. Poliitsekretariaat võttis selles küsimuses vastu ulatusliku otsuse, milles konstateeriti EKP rasket organisatsioonilist olukorda ja tõsiseid puudusi partei tegevuses proletariaadi klassivõitluse juhtimisel.¹

Eestimaa Kommunistlik Partei ei olnud 1920-ndate aastate lõpuks jõudnud veel üle saada 1924. aasta 1. detsembri ülestõusu mahasurumisele järgnenud valge terrori tagajärgedest. Kommunistliku partei nõrgenemist kasutasid aga ära sotsid ja tugevdasid oma mõju tööliste hulgas. Teatud osa etendas siin ka subjektiivne tegur — enamik EKP illegaalseid töötajaid sel perioodil olid üsna väheste parteitöö kogemustega seltsimehed, kes ei suutnud keerukas olukorras alati õigesti orienteeruda. Partei operatiivset tegutsemist raskendas mõnevõrra ka tolleaegne juhtivate parteiorganite struktuur. Keskkomitee pleenumite vaheajal juhtis parteitööd Poliitbüroo, mis asus Nõukogude Liidu territooriumil. Eestis asuv Illegaalne Büroo suunas kohalikke organisatsioone Poliitbüroolt saadud juhendite ja direktiivide alusel.

Põhilisteks EKP olukorra parandamise abinõudeks pidas Kominterni Täitevkomitee Poliitsekretariaat EKP põrandaaluse juhtiva kaadri tugevdamist ja Poliitbüroo töö aktiviseerimist. Ühtlasi märgiti Poliitsekretariaadi

¹ EKPA, fond 6495, nim. 1, s.-ü. 231, l-d 168—171.

otsuses, et Eestimaa Kommunistlikus Parteis esineb parempoolne kallak, ja nõudis EKP juhtivatelt organitelt ning kommunistidelt otsustavat võitlust selle kallaku vastu. Nagu juba eelmises peatükis nägime, oli paljudes Kominterni sektsioonides võitlus parempoolsete oportunistlike rühmitustega sel ajal väga terav. Põhjalikum Eestimaa Kommunistliku Partei selle perioodi tegevuse uurimine on näidanud, et Eestimaa Kommunistlikus Parteis ei olnud tol ajal selliseid rühmitusi ega esinenud siin ka mingit parempoolset kallakut.²

Kommunistliku Internatsionaali Täitevkomitee Poliitsekretariaadi otsuses soovitati koopteerida EKP Keskkomitee Poliitbüroo koosseisu Richard Meering. Seni olid kuulunud Poliitbüroosse Jaan Anvelt, Hans Pöögelmann ja Otto Rästas. Need seltsimehed olid väljapaistvate võimete ja suurte kogemustega parteitegelased, kuid nii Jaan Anvelt kui ka Hans Pöögelmann olid väga koormatud teiste ülesannetega. Pealegi töötas H. Pöögelmann Leninigradis, J. Anvelt ja O. Rästas aga Moskvast.

R. Meeringu soovitamisel peeti ilmselt silmas ka asjaolu, et töötades aastaid Kommunistliku Noorsoo Internatsionaali aparaadis, oli ta omandanud rikkalikult teadmisi ja kogemusi orienteerumiseks rahvusvahelise kommunistliku liikumise probleemides.

1930. aasta veebruarist alates hakkaski R. Meering Poliitbüroo liikmena osa võtma Eestimaa Kommunistliku Partei tegevuse juhtimisest. Samal ajal jätkas ta õpinguid kõrgematel marksismi kursustel. Seetõttu kujunes 1930. aasta kevad talle küllaltki pingeliseks.

EKP Keskkomitee Poliitbüroo hakkas ette valmistama Keskkomitee pleenumit Kominterni Täitevkomitee Poliitsekretariaadi otsuse ja Eestimaa Kommunistliku Partei edasise töö perspektiivide arutamiseks. Samal ajal astus Poliitbüroo juba esimesi samme põrandaaluse parteikaadri tugevdamiseks. 1930. aasta märtsi alguses tuli Eestisse EKP Keskkomitee liige Johannes Jürna ja asus siin täitma EKP Tallinna organisatori ülesandeid. Kahjuks ei saanud ta kuigi kaua tegutseda. Juba 13. märtsil mõrvasid politseinuhid J. Jürna ühes konspiratiivkorteris. Samal ajal läks politseil korda areteerida veel mitmeid EKP vastuta-

² Vt. Ülevaade Eestimaa Kommunistliku Partei ajaloost. II osa. Tallinn, 1963, lk. 203—206.

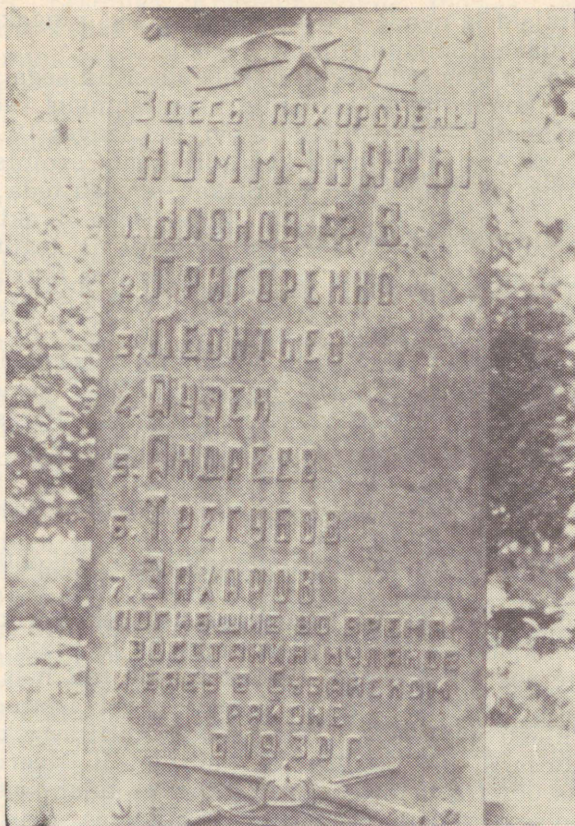
vaid töötajaid ja nende abilisi. See oli uueks rängaks hoo-
biks Eestimaa Kommunistlikule Parteile.

R. Meering elas seda lööki raskelt üle. Kuu aega varem
olid Eesti kommunistid kaotanud klassilahingus veel ühe
oma seltsimehe — Sergei Andrejevi, kes langes 12. veeb-
ruaril Kesk-Aasias võitluses kulakute kontrrevolutsiooni-
lise bandega. S. Andrejeviti või Sirkat — nagu teda hüüd-
sid sõbrad — tundis R. Meering ammu. Sirka oli aktiivselt
kaasa löönud Noorproletaarlaste Ühingus ja tegutsenud
samal ajal ametiühingutes ja Eesti Iseseisvas Sotsialistli-
kus Töölise Parteis. 1922. aasta sügisel võttis S. Andrejev
aktiivselt osa illegaalsest parteitööst, oli EKP III kong-
ressi delegaat ning sama aasta novembris-detsembris koos
Hans Pöögelmanni ja Jaan Kreuksiga EKP esindajaks
Kommunistliku Internatsionaali IV kongressil. Pärast seda
jäi ta tööle Moskvasse. 1920-ndate aastate teisel poolel
õppis S. Andrejev Sverdlovi-nimelises Kommunistlikus
Ülikoolis. Moskvas viibimise aastatel tihenesid sõprusside-
med Andrejevi ja Meeringu vahel.

1929. aasta suvel, pärast Kommunistliku Ülikooli lõpe-
tamist suunati Sergei Andrejev Kesk-Aasiasse Sõr-Darja
ringkonda Pahta Araali rajoonikomitee sekretäriks. See
oli põllumajanduse kollektiviseerimise ja teravate klassi-
lahingute aeg kulaklusega. Parteitöötajail tuli neis tingi-
mustes nii mõnigi kord osa võtta otsesest relvastatud võit-
lusest klassivaenlasega. Ühe sellise võitlusretke eel
(10. veebruaril 1930) kirjutab S. Andrejev R. Meeringule:
«... Täna öösel aeti maast üles ja homme tuleb sõita õige
maasügavasse rajooni. Seal pole kõik korras. Arusaadav,
et ma üksi ei sõida. Sõidame rühmaga, ka enne on seda
nalja tehtud, kuid seekord on asi tõsisem. Seepärast taht-
sin ma igaks juhuseks Sind paluda, et kui ma umbes kuu
aega ehk veel õigem — poolteist kuud, s. o. 1/IV ühtki
sõna ei kõssa (maakohat on poolteistsada versta raudteest
kaugel), siis palju lootust polegi, et ma üldse midagi ja
kunagi kirjutan...»³ Kaks päeva hiljem langes Sergei
Andrejev lahingus kontrrevolutsioonilise jõuguga. Ta
maeti Tšimkenti linna.

Ajakirjas «Klassivõitlus» ilmunud nekroloogis kirjutab
R. Meering: «Ränk on kirjutada järelhüüdu seltsimehele,
kellega aastate vältel külg külje kõrval töötasid ja keda

³ EKPA, fond 25, nim. 2, s.-ü. 106. 1-d 18—19.

Monument Sergei Andrejevi ja tema võitluskaaslaste haul.

iga päev ootasid Kesk-Aasiast tagasi tulema.» R. Meering tõmbas paralleeli Andrejevi ja Jürna langemise vahel: «Mõlemad langesid oma võitluspostil. Üks Kesk-Aasias, teine Eestis. Mõlemad langesid võitlusrinnal proletaarse revolutsiooni eest.»⁴

9. ja 10. aprillil 1930 toimus Moskvas EKP Keskkomitee pleenum. Esimese küsimusena kuulati R. Meeringu ette-

⁴ «Klassivõitlus», 1930, nr. 117—118, veerud 5—8.

kannet Kominterni Täitevkomitee Presiidiumi viimastest otsustest. Oma ettekandes andis R. Meering ülevaate rahvusvahelise töölisliikumise põhiprobleemidest. Ta näitas klassivastuolude teravnemist kapitalistlikes maades ja seoses sellega objektiivsete tingimuste küpsemist tööliklassi edukaks revolutsiooniliseks võitluseks. Ühtlasi märkis ta, et seni on nõrgaks jäänud subjektiivne faktor, s. o. kommunistlike parteide tegevus proletariaadi võitluse juhtimisel.⁵

Oma sõnavõttudes selle küsimuse kohta märkisid J. Anvelt ja O. Rästas, et on vaja Kommunistliku Internatsionaali materjale laiemalt populariseerida kommunistide ning revolutsiooniliste tööliste keskel, kuna EKP sidemed rahvusvahelise töölisliikumisega on seni olnud üsna nõrgad, mis on põhjustanud teatud määral «provintsiialismi» Eesti seltsimeeste keskel.

Pleenumil oli põhiküsimuseks: «Seisukord parteis ja Kominterni Täitevkomitee Poliitsekretariaadi otsus». Ettekande tegi J. Anvelt, EKP Keskkomitee Illegaalse Büroo tegevusest informeeris pleenumit J. Paulman (töötas Illegaalse Büroo koosseisus 1929. aasta kevadest 1930. aasta alguseni). Paraku ei langenud selle küsimuse arutamisel raskuspunkt mitte EKP organisatsioonide tegeliku olukorra analüüsimisele, vaid hoopis üksikute parempoolsete vigade otsimisele ühes või teises parteidokumendis. Siin avaldas oma mõju Kominterni Täitevkomitee Poliitsekretariaadi otsuse ekslik suund, samuti aga ka asjaolu, et enamik pleenumist osavõtjaid ei olnud enam mitu aastat Eestis pöranda all töötanud.

Pleenum arutas ka organisatsioonilisi küsimusi. R. Meering valiti ühel häälel EKP Keskkomitee sekretäriks. Keskkomitee koosseisu koopteeriti E. Alas (Silm). R. Meering valiti veel EKP ajakirja «Klassivõitlus» toimetuse koosseisu ja ta ülesandeks jäi materjalide andmine Kommunistliku Internatsionaali tegevusest.

Paralleelselt tööga Eestimaa Kommunistliku Partei liinis võttis R. Meering aktiivselt osa ka poliitilisest selgitustööst Nõukogude Liidus elavate eestlaste keskel. Ta oli sagedane külaline ja esineja Moskva eestlaste klubis. Mõnigi kord pidas ta ka Leningradis ettekandeid rahvusvahelisest olukorrast ja kommunistlikust liikumisest. Nii

⁵ EKPA, fond 6495, nim. 1, s.-ü. 241, l. 1.

korraldati 2. mail 1930 Leningradis J. Jürna nimelises Kultuurimajas suur miiting V. Kingissepa mälestuseks. Miitingust võttis osa üle 800 inimese. Huviga kuulati äsja kodanlikust Eestist väljavahetatud poliitvangi Taavet Pärna esinemist ja R. Meeringu ettekannet rahvusvahelisest olukorrast.⁶

1930. aasta mais lõpetas R. Meering kõrgemad marksismi kursused. Ta suunati tööle Kommunistliku Internatsionaali Skandinaaviamaade sekretariaati,⁷ kus ta täitis lühemat aega sekretariaadi juhataja, seejärel aga juhataja asetäitja ülesandeid.⁸ Kuna Richard Meering oli eelnevatel aastatel üsna palju tegelnud Skandinaaviamaade kommunistlike parteide ja noorsooühingute töö probleemidega, siis olid tal vajalikud eeldused edukaks tööks uuel ametikohal.

Samal ajal jätkas R. Meering EKP Keskkomitee sekretäri ülesannete täitmist. Abiliseks oli tal seejuures Keskkomitee liige E. Alas (Silm), kelle partei suunas 1930. aasta kevadel Poliitbüroo alaliseks töötajaks. E. Alas tegi palju ära just organisatsiooniliste küsimuste lahendamisel. Ta oli kogemustega parteitöötaja (aastail 1922—1923 oli ta olnud EKP Järvamaa organisaator), kellest R. Meeringul oli palju kasu. 1930. aasta juulis-augustis viibis R. Meering Skandinaaviamaade sekretariaadi liinis pikemal väliskomandeeringul. Siis täitis EKP Keskkomitee sekretäri ülesandeid J. Anvelt.

Millised olid põhiprobleemid, millega tegeles EKP Keskkomitee R. Meeringu juhtimisel 1930. aasta aprillipleenumile järgnenud perioodil?

Kõigepealt Eestimaa Kommunistliku Partei illegaalse kaadri tugevdamine ja koos sellega ka partei sidemete tihendamine töörahva hulkadega. Oli ju partei organisatsiooniline olukord pärast areteerimisi 1930. aasta märtsis eriti raske. 1930. aasta sügisel suunas Poliitbüroo Eestisse Illegaalse Büroo sekretäriks Osvald Tuule. Sellel alles 25-aastasel noormehel oli juba küllaltki suur revolutsioonilise tegevuse staaž.

⁶ «Edasi» nr. 50, 8. mail 1930.

⁷ Kominterni Täitevkomitee juurde oli loodud suhteliselt sarnastes tingimustes töötavate kommunistlike parteide juhtimiseks spetsiaalsed sekretariaadid. Nii töötasid näiteks Poola ja Baltimaade sekretariaat, Inglise ja Ameerikamaade sekretariaat jne.

⁸ EKPA, fond 1, nim. 1 s/s, s.-ü. 5, 1-d 53 ja 55.

Aastail 1922—1923 oli O. Tuul olnud EKNÜ Tartumaa organisator. 1923. aasta detsembris vahistati ta kommunistlike lendlehtede levitamise pärast ning tal tuli üle kahe aasta vanglas viibida. 1926. aastal siirdus O. Tuul illegaalselt Nõukogude Liitu, kus õppis Lääne Vähemusrahvuste Kommunistlikus Ülikoolis ja Rahvusvahelises Lenini Koolis.

Osvald Tuul oli energiline, printsiipiaalne ja heade organisatorivõimetega kommunist. Tema juhtimisel hakkas EKP Keskkomitee Illegaalne Büroo märksa hoogsamalt tööle. Tugevnes ka EKP Tallinna organisatsioon, loodi ühendus Tartu kommunistidega ja moodustati seal EKP linnakomitee, pandi alus parteiorganisatsioonidele Paides ja Raplas, tihendati sidemeid EKP Saaremaa organisatsiooniga. Pärast pikemat vaheaega hakkasid tööle partei illegaalsed trükikojad. Alates 1931. aasta märtsist hakati jällegi trükkima EKP Keskkomitee häälekandjat «Kommunist».⁹

Tunduvalt tugevnesid ka illegaalse parteiorganisatsiooni sidemed legaalseste töölisorganisatsioonidega, eriti ametiühingutega. 1930. aasta sügisel õnnestus pahempoolsete ametiühingute kaudu hakata välja andma legaalselt revolutsioonilist töölisajalehte. Seoses majanduskriisiga suurenes aastail 1930—1931 järsult töötute arv. Töötute liikumine omandas küllaltki tähtsa koha töörahva üldises võitluses. 1930. aasta lõpul ja 1931. aasta algul kasvas Eestimaa Kommunistliku Partei mõju töötute keskel. 1931. aasta veebruari algul toimus Tallinnas I ülemaaline töötute kongress. Kongressil oli kommunistlikku parteid toetavatel delegaatidel kindel ülekaal ja kogu kongress kulges revolutsioonilise klassivõitluse tähe all.

Eestimaa Kommunistliku Partei illegaalse organisatsiooni tegevuse elavnemises etendas tähtsat osa ka EKP KK Poliitbüroo töö. 1930. aasta teisel poolel ja 1931. aasta algul arutati korduvalt Illegaalse Büroo tööd ja anti juhtnõore, kuidas läbi viia üksikuid üritusi. Nii oli 1931. aasta jaanuaris-veebruari kolmel Poliitbüroo koosolekul arutusel töötute liikumise ja töötute kongressi küsimused.¹⁰

Poliitbüroo tegeles ka Eestimaa Kommunistliku Noor-

⁹ 1925—1930. a. oli «Kommunisti» trükitud NSV Liidus ja sealt illegaalselt Eestisse toimetatud.

¹⁰ EKPA, fond 6495, nim. 1, s.-ü. 257, l-d 1—22.

sooüingu töö parandamisega. 1930. aasta märtsis areteeris kodanlik politsei EKNÜ illegaalse organisatori Eduard Kulli. Pikema aja vältel ei õnnestunud uut illegaalset noorte-organisatorit leida. EKNÜ organisatsioonide juhtimisega tegelesid EKP KK Illegaalse Büroo liige A. Puusepp ja ka O. Tuul, kuid seda ainult muude ülesannete kõrval. Seetõttu jäi pörandaaluse komsomoliorganisatsiooni tegevus 1930. aastal siiski üsna nõrgaks. NSV Liidu territooriumil tegutses EKNÜ Keskkomitee Välismaabüroo, kes andis välja kommunistliku noorsooüingu töös vajalikku kirjandust, koostas mitmesuguseid juhtnöore ja teese. Ilma tugeva pörandaaluse komsomoliorganisatsioonita ei olnud kõigest sellest aga kuigi palju kasu.

16. detsembril 1930 arutas EKP Keskkomitee Poliitbüroo Eestimaa Kommunistliku Noorsooüingu olukorda. Pikema sõnavõtuga esines R. Meering. Ta rõhutas: «Noorteühing elab üle organisatsioonilist kriisi, see on tõsiasi. Ja siit järeldus, et noorte ühingu töö jaluleseadmine ja organisatsiooni ülesehitamine praeguse silmapilgu ülesanne on. Sellega ei tohi silmapilkugi viivitada... Oma otsuses peame märkima konkreetset sammud organisatsiooni jaluleseadmisel... Need oleks — kõigepealt pörandaaluse KK loomine, millele kohe tuleb asuda, vastavate kaadrite valik selleks jne.»¹¹

1931. aasta veebruaris suunas EKP Keskkomitee Poliitbüroo EKNÜ illegaalseks organisatoriks Osvald Kivissoni. Enda ettevalmistusest pörandaaluseks tööks kirjutab O. Kivisson oma mälestustes: «Kõige põhjalikumalt juhendas mind EKNÜ pörandaaluse töö ülesannetest Richard Mirring. Tundsin teda kui üht endist Üle-eestimaalise Noorproletaarlaste Ühingu juhatuse liiget ja aktiivset noorkommunisti. Meie kõneluse ajal oli ta EKP Keskkomitee Poliitbüroo liige. Teadsin, et seltsimehed hindasid teda kui andekat inimest ja tublit parteitöötajat. Meie vestluse sisuks oli Eesti noortööliste ja koolinoorte elu-olu küsimused ja EKP Keskkomitee Poliitbüroo otsus EKNÜ töö kohta... Selle otsuse elluviimiseks moodustas partei Poliitbüroo kolmeliikmelise EKNÜ Keskkomitee Orgbüroo, kuhu peale minu kuulusid veel Alviine Puusepp ja EKNÜ Tallinna Komitee sekretär. Orgbüroo ülesandeks oli juhtiva organina korraldada EKNÜ kollektiivide taastamist,

¹¹ EKPA, fond 6435, nim. 1, s.-ü. 231, l. 152.

ette valmistada nõupidamine ja välja valida vastavad kandidaadid Keskkomitee loomiseks.»¹²

1931. aasta jaanuaris-veebruaries valmistas R. Meering koos E. Alasega ette EKP Keskkomitee järjekordset pleenumit. See toimus 23. ja 24. veebruaril. Aruandega Illegaalse Büroo tegevusest 1929. a. oktoobrist 1930. aasta oktoobrini esines Konstantin Männikson (ta oli sel ajal Illegaalse Büroo sekretär).

Poliitbüroo kaasaruande partei olukorra ja ülesannete kohta esitas R. Meering. Oma ettekandes märkis R. Meering, et viimaste kuude vältel on Illegaalse Büroo tegevuses olnud rida edusamme: partei liikmete arvu kasv, kohalike organisatsioonide rajamine, uute sidemete loomine ja laiendamine. Pleenumi otsus juhendas parteiorganisatsioone töörahva majandusliku ja poliitilise võitluse juhtimisel. Ühtlasi võttis pleenum vastu konkreetse otsuse pörandaaluse keskuse tugevdamiseks. Eestis otsustati luua (pörandaalune) Keskkomitee sekretariaat (Illegaalse Büroo asemel), vähendada NSV Liidus asuvate Keskkomitee liikmete arvu kuuele ja hoida kurssi sellel, et suurem osa Keskkomitee liikmeid asuks Eestis.¹³

Mõnevõrra muutus ka Poliitbüroo koosseis. Poliitbüroo liikmeteks jäid edasi J. Anvelt, R. Meering, O. Rästas, kandidaatideks H. Pöogelmann ja O. Tuul. Keskkomitee sekretärideks valiti R. Meering ja O. Tuul. R. Meering jäi ühtlasi ka EKP esindajaks Kommunistliku Internatsionaali Täitevkomitees, tema asetäitjaks selle ülesande täitmisel oli J. Anvelt.¹⁴

EKP organisatsioonilise olukorra parandamisel etendas tähtsat osa sidemete tihendamine Nõukogude Liidus elavate Keskkomitee liikmete ja Eestis pörand all töötavate kommunistide vahel. Kuid ühenduse pidamine üle NSV Liidu ja kodanliku Eesti piiri muutus iga aastaga raskemaks. 30. novembril 1930 arutas EKP Keskkomitee Poliitbüroo, kuidas korraldada paremini sidet Illegaalse Bürooga. Paremaks sidepidamiseks Illegaalse Bürooga tehti R. Meeringule ülesandeks Läti ja Soome kommunistlike parteide esindajatega kokku leppida üksteise maade kaudu Nõukogude Liiduga ühenduse korralda-

¹² O. Kivisson. Pörand all. — Kogumik «Karastumine». Tallinn, 1958, lk. 359.

¹³ EKPA, fond 6495, nim. 1, s.-ü. 259, l-d 7—19.

¹⁴ EKPA, fond 6495, nim. 1, s.-ü. 257, l-d 40—42.

mises. Ühtlasi kohustati R. Meeringut Kominterni Täitevkomiteega läbi rääkima sidepidamise võimaluste suhtes teiste Euroopa maade kaudu. Esmajoones peeti siin silmas Rootsit. Seoses sellega tehti ühele seltsimehele (Poliitbüroo protokollis nimetatakse teda sm. X-iks) ülesandeks õppida kiires korras ära rootsi keel, et teda saaks edaspidi ühenduse loomiseks kasutada.¹⁵ Mitmete andmete võrdlemine lubab järeldada, et sm. X oli Voldemar Tuberik, kes õppis aastail 1930—1931 Moskvas Rahvusvahelises Lenini Koolis ja kes just selle aasta jooksul õppis ära rootsi keele.¹⁶ Järgnevatel aastatel omandas sidepidamine Rootsi kaudu Eestimaa Kommunistliku Partei elus eriti tähtsa koha.

Küllaltki suur osa EKP Keskkomitee tegevusest aastail 1930—1931 kulus vaidlustele parempoolse kallaku üle. Mõned noored kommunistid EKNÜ Välismaabüroost kasutasid ära Kominterni Täitevkomitee Poliitsekretariaadi otsuses antud eksliku hinnangu olukorra kohta Eestimaa Kommunistlikus Parteis ning püüdsid oma esinemistes ja avaldustes varju heita kogu Eestimaa Kommunistliku Partei tegevussuunale ja paljudele vanematele kommunistidele. R. Meering, nagu teisedki EKP Keskkomitee tolleaegsed liikmed, tunnistas küll õigeks Poliitsekretariaadi hinnangu parempoolse kallaku kohta EKP-s, kuid astus samal ajal välja mõnede tulipeade äärmuslike rünnakute vastu. Ta hindas nende seltsimeeste esinemisi kui pahempoolset radikalismi ja sõnakõlksutamist.¹⁷

Tähtis koht Eestimaa Kommunistliku Partei ideoloogilises töös oli V. I. Lenini tööde tõlkimisel eesti keelde. Mitmed V. I. Lenini tööd olid juba varasematel aastatel eesti keeles välja antud. 2. oktoobril 1930 arutas EKP Keskkomitee Poliitbüroo V. I. Lenini «Valitud teoste» väljaandmist eesti keeles.

Ettekande selles küsimuses tegi R. Meering. Poliitbüroo otsustas, et tuleb asuda vastavate Lenini tööde eesti keelde tõlkimisele. Väljaande aluseks võeti venekeelne kuueköiteline kogumik. Määrati kindlaks eestikeelse tõlke toimetuse, mille koosseis oli järgmine: Hans Pöögelmann — vastutav toimetaja, toimetuse kolleegiumi liikmed — Richard

¹⁵ EKPA, fond 6495, nim. 1, s.-ü. 231, l. 145.

¹⁶ EKPA, fond 25, nim. 2, s.-ü. 1563, l-d 37 ja 43.

¹⁷ EKPA, fond 6495, nim. 1, s.-ü. 231, l. 102.

Meering, Richard Majak ja Eduard Alas.¹⁸ Kuueköitelist «Valitud teoseid» ei õnnestunud siiski välja anda. Põhjusteks olid siin nii majanduslikud raskused kui ka kvalifitseeritud tõlkijate vähesus. Kuid üksikuid V. I. Lenini töid tõlgiti siiski järgnevatel aastatel eesti keelde. Nii ilmusid «Karl Marx» (1932), «Imperialism kui kapitalismi kõrgeim staadium» (1933), «Sõda ja revolutsioonilik kriis» (artiklite kogumik, 1934), «Enamlased peavad võtma võimu. Marksism ja ülestõus» (1937) ja mitmed teised.

Rängaks löögiks Eestimaa Kommunistlikule Parteile olid uued ulatuslikud areteerimised 1931. aasta kevadel ja suvel. Märtsis õnnestus kodanlikul politseil provokaatori abiga areteerida EKP Keskkomitee sekretariaadi liige A. Puusepp ja EKNÜ illegaalne organisator O. Kivisson. Samal kuul vahistati ka alles vanglast vabanenud EKP tegelane J. Lauristin.

1931. aasta juunis tabas politsei EKP Keskkomitee sekretariaadi liikme V. Teppichi (A. Kasemets). Oma naha päästmiseks läks V. Teppich reetmisele ja andis politseile üles talle teada olevad konspiratiivkorterid, EKP illegaalsete trükikodade asukohad ja parteiaktiivi. Tagajärjeks oli EKP Keskkomitee sekretäri O. Tuule ja suure osa Tallinna organisatsiooni liikmete areteerimine ning partei trükikodade hävitamine. Mitmed kommunistid Tallinnast, Tartust ja Narvast põgenesid vangistamise eest Nõukogude Liitu. Eestimaa Kommunistlik Partei sattus erakordselt raskesse olukorda, mille muutis veelgi keerulisemaks asjaolu, et EKP Keskkomitee ei teadnud esialgu sissekukumise tõelist põhjust (V. Teppichi reeturlikkust). Seetõttu kujunes arvamus, et provokaatorid on laialdaselt tunginud EKP organisatsioonidesse.

• 13. juulil 1931 arutati olukorda parteis Poliitbüroo koosolekul ja 29. juulil Keskkomitee pleenumil. Ettekande juunikuu areteerimistest tegi pleenumil E. Alas. R. Meering rääkis pikemalt provokatsioonivastasest võitlusest. Ta rõhutas, et konspiratsioonireeglid tuleb ajakohaselt ümber töötada ning muuta kogu illegaalse töö süsteemi. Ta tegi ettepaneku provokaatorite väljajuurimiseks saata parteiorganisatsioonid laiali ja viia läbi Keskkomitee poolt volitatud seltsimeeste kaudu parteiliikmete ümberregistreerimine, uuesti loodud organisatsioone ja rakukesi esi-

¹⁸ EKPA, fond 6495, nim. 1, s.-ü. 231, l. 140.

algu omavahel mitte siduda, nende tööd koordineerida otse Poliitbüroo kaudu. Keskkomitee võttiski need ettepanekud vastu ning nende alusel toimus järgneval perioodil uute illegaalsete parteiorganisatsioonide loomine.¹⁹

1931. aasta teisel poolel tegi Keskkomitee Poliitbüroo ettevalmistusi parteiorganisatsioonide taastamiseks. Ühtlasi püüti välja selgitada sissekukkumiste täpsemad põhjused. Samal ajal töötas Poliitbüroo välja põhimõttelisi juhtnööre tööks mitmesugustes elanikkonna kihtides (maatöörahas, töötud). R. Meering võttis sellest tööst pidevalt osa.²⁰

Aastail 1930—1931 kirjutas R. Meering artikleid nii Eestimaa Kommunistliku Partei tegevusest kui ka rahvusvahelise tööliikumise probleemidest. Peatume mõnedel neist, mis on avaldatud EKP Keskkomitee ajalehes «Kommunist» ja ajakirjas «Klassivõitlus» ning mille puhul autorsus on suudetud kindlaks teha.

Ajalehes «Kommunist» nr. 2 (79) (28. juunil 1930) ilmusid artiklid «Revolutsiooniline laine tõusul» ja «Enamline võitlus kahel väerindel». Kuigi nende artiklite juures ei ole märgitud autori nime, on EKP Keskkomitee Poliitbüroo protokollide alusel võimalik kindlaks teha, et nende autoriks oli R. Meering.²¹ Esimeses artiklis anti ülevaade majanduskriisi laienemisest ja revolutsioonilise liikumise tõusust kapitalistlikes maades ning näidati, kuidas sündmuste käik on kinnitanud Kommunistliku Internatsionaali seisukohtade õigsust. Teises artiklis kirjutas R. Meering parempoolsest kallakust Eestimaa Kommunistlikus Parteis nii nagu seda hindas Kommunistliku Internatsionaali Täitevkomitee Poliitsekretariaat oma 1930. aasta jaanuari otsuses. Ühtlasi rõhutas R. Meering, et «ei tohi silmi kinni pigistada teise oportunisti avalduse «pahempoolse» kitsarinnalisuse eest. Ka meie parteis on teatud kihtides aset leidnud «pahempoolsed» meeolelud, mis näiteks töötamist sotslikes ametiühingutes eitavad, parteisse uute liikmete vastuvõtmist tegelikult eitavad, sotsliste tööliste võitmisest meie partei mõju alla kuuldagi ei taha ja ka sotsliste töö-

¹⁹ EKPA, fond 6495, nim. 1, s.-ü. 257, l-d 20 ja 75.

²⁰ EKPA, fond 6495, nim. 1, s.-ü. 257, l-d 71—88.

²¹ EKPA, fond 6495, nim. 1, s.-ü. 231, l-d 19—20.

listega kui äraandjatega ainult rusika keelt rääkida püüavad...» See artikkel näitab veel kord, et R. Meering oskas näha kujuteldava parempoolse kallaku kõrval ka tegelikult eksisteerivaid «pahempoolseid» vigu.

Aastail 1930—1931 avaldas R. Meering ajakirjas «Klassivõitlus» R. M. nime all kolm artiklit: «Rootsi kompartei peale löhenemist» (nr. 119—122, mai—august 1930), «Uutele võitudele! Nõukogude Liidu 5-aasta plaani 3. aasta lävel» (nr. 123—126, september—detsember 1930) ja «Oktoobrirevolutsioon ja klassivõitlus Eestis» (nr. 137, november 1931). Kõige rohkem huvi pakub neist viimane. Selles analüüsitakse kommunistliku partei taktikat laiade töörahvahulkade ja ka väikeomanike suhtes, eriti just maaküsimuses. Nagu juba öeldud, töötas EKP Keskkomitee 1931. aasta teisel poolel välja juhtnöörid partei tegevuseks maal. Aluseks olid siinjuures EKP 1926. aasta novembrikonverentsi otsused ja 1929. aasta programmi seisukohad. Laiemate hulkadeni jõudsid need seisukohad 1932. aasta märtsis avaldatud EKP manifesti kaudu. R. Meeringu artiklit «Oktoobrirevolutsioon ja klassivõitlus Eestis» võib pidada teatud mõttes märtsimanifesti eelkäijaks. Artiklis märgitakse, et Kodusõjas õnnestus eesti kodanlusel mõisate jagamise loosungiga laiuhulki enda poole tõmmata. Kodanluse hirmupropaganda sunniviisilistest kommuunidest avaldas oma mõju kehvik- ja keskmiktalupoegadele ka veel 1931. aastal, seepärast oli eriti tähtis partei seisukohtade laialdane selgitamine talurahvale. R. Meering kirjutab: «Maaküsimuses ei tohi proletariaat Eestis üldiselt suurmaapidamiste ja mõisate talupoegadele jagamise vastu olla... Kesktalupoega neutraliseerida ja kehvikut kindlasti oma poole võita ei saa proletariaat mitte üksnes maksude jm. küsimustega. Üheks otsustavamaks küsimuseks on siin maaküsimus — maa- nälja rahuldamine. Selles küsimuses peab meil selge seisukoht olema, eriti veel sellepärast, et meie partei minevikus siin nii mõnegi otsustava vea on teinud... Edasi tuleb talurahvale selgitada, et üksikmajapidamiste kollektiviseerimine ja ühismajapidamiste loomine t ä i e s t i v a b a t a h t l i k u l t s ü n n i b...» Artikli lõpus on rõhutatud: «...tuleb ka enamlaste partei kogemusi ära kasutades selgelt öelda, et partei neid vigu ei korda, mis ta varematel revolutsioonivõitluse päevadel on teinud ja mis peamiselt revolutsiooni arenemisest etteruttamises

seisid.»²² R. Meeringu artiklis on esmakordselt antud kriitiline hinnang EKP seisukohtadele maaküsimuses Kodu sõja ajal. Tõsi küll, see hinnang on võrdlemisi üldine ja alles EKP 1932. aasta märtsimanifestis on neid vigu konkreetselt analüüsitud.

Skandinaaviamaade sekretariaadi juhataja asetäitjana tuli R. Meeringul aastail 1930—1931 üsna palju tegelda Rootsi Kommunistliku Partei probleemidega. Neid on ta valgustanud ka mitmes artiklis. Ajakirjas «Klassivõitlus» 1930. aastal ilmunud artiklis «Rootsi kompartei peale lõhenemist» antakse ülevaade Rootsi Kommunistliku Partei lõhenemisest 1929. aasta oktoobris ja nendest raskustest, millega Rootsi kommunistidel tuli järgneva poole aasta jooksul kokku põrgata töölisliikumise juhtimisel.

1931. aastal avaldas R. Meering Rootsi Kommunistliku Partei kohta kaks artiklit ajakirjas «Kommunistitšeski Internatsional».²³ Esimeses neist antakse põhjalik ülevaade muutustest Rootsi majanduses ja tööliklassi olukorras viimastel aastatel. Ühtlasi analüüsitakse põhjalikult neid puudusi Rootsi Kommunistliku Partei tegevuses, mis on takistanud laiade töölishulkade koondumist kommunistliku partei ümber. R. Meering märgib, et RKP väljaastumistes, enamikus tema dokumentides domineerib üldine üleskutse ühineda kommunistliku parteiga kui proletariaadi avangardiga. Samal ajal ei näidata, kuidas partei konkreetselt võitleb tööliste igapäevaste majanduslike nõudmiste eest, kapitali pealetungi vastu. Lähtudes üldiselt õigesti Kommunistliku Internatsionaali põhiliinist, ei osanud Rootsi kommunistid sageli seda põhiliini konkretiseerida vastavalt kohalikele tingimustele ja konkreetse poliitilise võitluse nõuetele.

Mõni kuu hiljem ilmunud teises artiklis vaatleb R. Meering sel ajal asetleidnud suurt kokkupõrget Rootsi tööliste ja kapitalistide vahel. Alguse sai see paberitööliste streigist. Streikivad töölisel ei lasknud streigimurdjaid vabrikutesse. Kohaletoodud sõjaväeosa tulistas tööliste demonstratsiooni. Vastuseks sellele veeres üle maa võimas protestistreikide laine, millest võttis osa üle 100 000 töö-

²² «Klassivõitlus» 1931. aasta november, nr. 137, lk. 20.

²³ Р. М е р и н г, Экономический кризис в Швеции и задачи компартии, «Коммунистический интернационал» 1931 г. № 9, стр. 42—51, Р. М е р и н г. К шведским событиям. «Коммунистический интернационал» 1931 г., № 15, стр. 11—14.

Richard Meeringu abikaasa Anastassia Medvedjeva.

lise. Rootsi Kommunistlik Partei tegutses streigi juhtimisel energiliselt. Selle tulemuseks oli kommunistide autoriteedi tunduv tõus ja parteiridade kasv. Artiklis rõhutatase, et Rootsi Kommunistlikul Parteil tuleb saavutatud kogemusi kasutada eelseisvates uutes klassilahingutes.

R. Meeringu artiklid Rootsi Kommunistliku Partei tegevusest näitavad, et ta oli laialdaste teadmistega spetsialist rahvusvahelise kommunistliku liikumise küsimustes.

1932. aasta jaanuaris sõitis R. Meering Kommunistliku Internatsionaali Täitevkomitee lähetusel neljaks kuuks Inglismaale.²⁴ Järgneval perioodil suurenes R. Meeringu koormus Kommunistliku Internatsionaali aparaadis. Seoses sellega vähenes tunduvalt tema praktiline osavõtt EKP Keskkomitee tööst. Ta jäi küll kuni 1934. aasta augustini EKP Keskkomitee sekretäri kohale, kuid faktiliselt ta sekretäri ülesandeid enam täies ulatuses täita ei saanud.

²⁴ EKPA, fond 1, nim. 1, s/s, s.-ü. 5, l-d 101, 164.

FAŠISMIVASTASE VÕITLUSE RINDEL

1932. ja 1933. aastal arenes Eestimaa Kommunistliku Partei Keskkomitee tegevus kahes põhisuunas. Tehti tõsi-seid jõupingutusi 1931. aasta sissekukkumiste tagajärgede likvideerimiseks: taastati purustatud kohalikke parteiorga-nisatsioone ja loodi uusi, töötati välja ka uus, konspirat-siooninõuetele paremini vastav juhtimissüsteem. Teiselt poolt tegi EKP Keskkomitee sel ajal esimesi samme uute taktikaliste seisukohtade väljatöötamiseks võitluses peale-tungiva fašismi vastu.

1932. aasta kevadel tuli R. Meering Inglismaalt tagasi ja võttis nüüd jälle mõnda aega osa EKP Keskkomitee ja Poliitbüroo tööst. Partei organisatsioonilise olukorra parandamise probleemid olid 1932. aastal korduvalt Poliit-büroo ja Keskkomitee koosolekutel arutusel. EKP Keskkomitee valmistas ette uusi illegaalseid parteiorganisaato-reid Nõukogude Liidus elavate eestlaste seast (A. Sakkart, F. Okk, E. Kevato jt.).

Samal ajal kasutati parteiorganisatsioonide taastamisel ka mitmeid sel ajal vabanenud poliitvange (E. Tarkpea, R. Mikker, A. Taalman, A. Kriisemann jt.). Raskustest ja mitmetest sissekukkumistest hoolimata suudeti ille-gaalne parteiorganisatsioon 1933. aasta lõpuks osaliselt taastada.

Kuna konspiratsiooni kaalutlustel Eestis uut illegaalset keskust esialgu ei loodud, siis kujunes eriti oluliseks side-pidamine kohalike organisatsioonide ja NSV Liidus asuva Keskkomitee vahel.

Selleks otstarbeks otsustati Skandinaaviamaid kasutama hakata. 1932. aasta suvel suunas EKP Keskkomitee kommunist Voldemar Tuberiku Rootsi. Viimane hakkas pidama ühendust Eestis töötavate kommunistidega ja üht-lasi korraldama seltsimeeste saatmist Rootsi kaudu Ees-

tisse illegaalsele parteitööle. 1933. aastal loodi siin spetsiaalne EKP keskus, mis ühtlasi hakkas välja andma EKP Keskkomitee häälkandjat «Kommunist». 1933. aasta augustis vahetas see keskus oma asukohta — kolis Stockholmist Kopenhaagenisse. Skandinaaviamaade ja kodanliku Eesti vahel oli ühenduse pidamine võrdlemisi kerge.

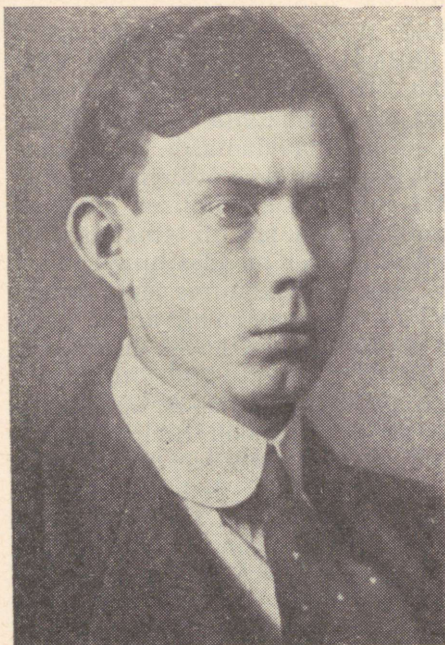
Kuna R. Meeringul olid juba pikemaajalised sidemed Skandinaaviamaade kommunistidega, siis oli tema abi eriti tähtis EKP keskuse rajamisel nendes maades ning samuti sidepidamise korraldamisel Eestiga. Seejuures tegid Rootsi ja Taani kommunistid tõeliste internatsionalistidena väga palju Eesti kommunistide abistamiseks. Ühtlasi instrueeris R. Meering põhjalikult Eesti kommuniste, kes sõitsid tööle EKP keskusesse Skandinaavias. Kommunist A. Vahtmann (Vaarandi), kes sõitis 1933. aasta lõpul tööle EKP keskusse Taani, jutustab selle kohta järgmist: «Seoses minu ettevalmistustega Taani sõiduks sain 1933. aasta suve lõpul Moskvas kokku Meeringuga. Ta rääkis mulle minu ülesannetest Taanis — «Majaka»¹ väljaandmine, abi osutamine ka «Kommunistile». Ühtlasi andis ta rea asjalikke ja vajalikke näpunäiteid selle kohta, kuidas end sõidu ajal ülal pidada — hoiduda pikematest vestlustest, käituda tagasihoidlikult jne. Tundus, et Meeringul oli suuri kogemusi sellistes küsimustes. Kontrollides minu saksa keele oskust, hakkas Meering minuga saksa keeles vestlema. Ta valdas saksa keelt vabalt.»²

R. Meering võttis aastail 1932—1933 osa ka EKP taktikaliste seisukohtade väljatöötamisest.

1930-ndate aastate alguses muutus fašism rahvusvahelises ulatuses proletariaadi vaenlaseks number üks. Fašismi pealetungi võis pidurdada ainult töölisklassi ühiserinne ning kõigi teiste demokraatlike jõudude koondumine otsustavaks vastupanuks. Peatakistuseks töölisklassi ühtsuse saavutamisel oli sotsiaaldemokraatide parempoolsete liidrite vastuseis. Teiselt poolt ei leidnud ka kommunistlikud parteid nii kergesti õiget, reaalseid olukordi arvestavat võitlustaktikat. Häirivalt mõjusid mitmed väärkontseptsioonid: «fašism ja sotsiaaldemokraatia on kaksikud» (sotsiaaldemokraatia nimetamine sotsiaalfašismiks), «fa-

¹ «Majakas» oli revolutsiooniliste meremeeste ajakiri, mida Eesti-maa Kommunistlik Partei andis välja aastail 1932—1937.

² EKP PAI käsikirjafond, A. Vaarandi mälestused.

Voldemar Tuberk.

šismi ainus alternatiiv on sotsialistlik revolutsioon» (ei arvestatud, et enamikus kapitalistlikes maades ei olnud veel küpsenud tingimused sotsialistlikuks revolutsiooniks).³

Need väärseisukohad olid laialt levinud ka Eestimaa Kommunistlikus Parteis ning kajastusid R. Meeringu 1930-ndate aastate esimese poole mitmetes artiklites.

27. augustist 15. septembrini 1932 toimus Kommunistliku Internatsionaali Täitevkomitee XII pleenum. Pleenumil oli põhiküsimuseks: «Rahvusvaheline olukord ja Kommunistliku Internatsionaali sektsioonide ülesanded». Pleenumi põhiseisukohti tutvustas R. Meering oma artiklis «Uute sõdade ja revolutsioonide lävel».⁴ Artiklis rõhutatakse õigesti kodanliku riigi arengut fašismi suunas.

³ См. Б. М. Лейбзон, К. К. Шириня. Поворот в политике Коминтерна, изд-во «Мысль». Москва, 1965.

⁴ «Klassivõitlus», 1932, nr. 148—149, lk. 39—42.

Samal ajal aga esinevad siin ka eespool märgitud vead: sotsiaaldemokraatiat nimetatakse sotsiaalfäšismiks, ainsaks fäšismi vältimise abinõuks peetakse proletariaadi diktaatori kehtestamist. Õigesti juhitakse aga artikli lõpus tähelepanu vajadusele võidelda pahempoolsete vigade vastu: «Kuid erilise jõuga tuleb parteidel just praeguses revolutsioonilise võitluse laine tõusu olukorras hulkadest ettejooksmisega, hulkade revolutsioonilikkuse allahindamisega jne. võidelda. Et võita parempoolset kallakut, selleks on vaja kõik «pahempoolsed lastehaigused» parteis kõrvaldada.»⁵

1933. aasta jaanuaris tulid fäšistid võimule Saksamaal. Ettevalmistusi üleminekuks fäšismile tegi kodanlus Soomes, Eestis, Lätis, Prantsusmaal ja mitmes teises riigis. Kiiresti kasvava fäšismiohu tingimustes avaldas Kommunistliku Internatsionaali Täitevkomitee 1933. aasta märtsi algul üleskutse, milles soovitas kommunistlikel parteidel üksikult, vastavalt oma maa olukorrale, pöörduda sotsiaaldemokraatlike organisatsioonide poole ettepanekuga organiseerida ühine võitlusrinne. Selle üleskutse alusel pöördus ka EKP Keskkomitee ühisrinde loomise ettepanekuga Eesti Sotsialistliku Töölispartei ja Eestimaa Töölisühingute Keskliidu poole. See oli esimene katse pärast pikemat vaheaega luua ühisrinne ka ülaltpoolt (s. o. reformistlike organisatsioonidega tervikuna). ESTP liidrid keeldusid kategooriliselt ühisrindest. Siiski õnnestus 1933. aasta kevadel ja suvel korraldada mõned pahempoolsete ja reformistlike töölisorganisatsioonide ühised üritused. Tähtsamate tulemusteni ühisrinde loomisel 1933. aastal ei jõutud. Takistuseks olid peamiselt ESTP oportunistlike juhtide vastuseis ja kodanlike võimude repressioonid. Samuti ei olnud EKP ja tema juhtimisel tegutsevad pahempoolsed töölisorganisatsioonid veel täielikult mõistnud, et fäšismivastases võitluses on ühisrinne vajalik ja võimalik. Selle suunalisi ettepanekuid käsitati sageli ainult sotside paljastamise vahendina. EKP väljaannetes hinnati ESTP-d ikka veel kui «sotsiaalfäšistlikku» parteid, kusjuures ei mõistetud õigesti parteis toimuvat diferentseerumise protsessi.

Aastail 1932—1933 muutus R. Meeringu tegevusala Kommunistliku Internatsionaali Täitevkomitee aparaadis. 1932. aastal jätkas ta küll ametlikult tööd Skandinaavia-

⁵ «Klassivõitlus», 1932, nr. 148—149, lk. 42.

maade sekretariaadi juhataja asetäitjana, kuid paralleelselt sellega sai juba mitmeid ülesandeid seoses Inglismaa Kommunistliku Parteiga. 1933. aasta alguses viiaksegi R. Meering tööle Inglise-Ameerika maade sekretariaati — esialgu juhatajaks, hiljem juhataja asetäitjaks.⁶ Meie käsutuses on vähe konkreetset materjali R. Meeringu tegevusest nendel ametikohtadel. Üht-teist iseloomustavat sisaldab partei puhastuse komisjoni protokoll 1933. aastast. Teatavasti arutati partei puhastuse läbiviimisel vastava komisjoni koosolekul iga kommunisti ja anti hinnang ka tema tööle. Protokollis on rida R. Meeringu töökaaslaste sõnavõtte, mis iseloomustavad tema tööd nii Inglise-Ameerika maade sekretariaadis kui ka ühiskondlikku tegevust. Toome neist mõned väljavõtted:

«Inglise ja Ameerika küsimustesse suhtub sm. Meering tähelepanelikult. Väga tähtis on sm. Meeringu abi Inglise parteile ametiühingu töö alal. On seltsimehi, kes pool aastat tegelevad ainult mingi ühe küsimuse uurimisega, jättes kõrvale kõik põletavad päevaprobleemid. Sm. Meering ei kuulu selliste hulka, ta jälgib ka igapäevast tööd... Arvan, et tema töö toob suurt kasu Kommunistlikule Internatsionaalile, Inglismaale ja Ameerikale. Kommunistliku Internatsionaali Täitevkomitees on töötajaid, kes eralduvad hulkadest. Sm. Meering aga, kuigi on väga hõivatud, leiab siiski aega ka ettekanneteks vabrikutes, ta on kogu aeg tihedalt seotud ÜK(b)P tööga...»

«Poliitilises töös näitas Meering end kvalifitseeritud töötajana. Parteilise ülesande korras on sm. Meering Moskva Komitee lektor, töötas massilise agitatsioonitöö sektoris. Sm. Meering saab aru Kominterni poliitilisest liinist, suhtub küsimustesse tõsiselt...»

«Töötan sm. Meeringuga koos neli kuud, pean teda väga heaks seltsimeheks. Sm. Meering annab väga õigeid vastuseid küsimustele ja aitab ka ühiskondlikus töös». ⁷

Näeme, et R. Meeringul oli autoriteeti oma kaastöötajate silmis, teda peeti tubliks ja võimekaks töötajaks kommunistliku liikumise rahvusvahelises staabis.

1932. aasta mais asus R. Meering kohakaasluse alusel tööle Rahvusvahelises Lenini Koolis õppejõuna.⁸ See õppe-

⁶ EKPA, fond 1, nim. 1 s/s, s.-ü. 5, l-d 86, 91, 182.

⁷ EKPA, fond 1, nim. 1 s/s, s.-ü. 5, l-d 90—91.

⁸ EKPA, fond 1, nim. 1 s/s, s.-ü. l-d 69—71.

asutus tegutses Kommunistliku Internatsionaali Täitevkomitee juures ja tema ülesandeks oli aidata tõsta kommunistlike parteide kaadri kvalifikatsiooni. Õppetöö toimus Lenini Koolis väikestes rühmades — vastavalt rahvustele. Lähedaste rahvuste väiksemad rühmad moodustasid ühise sektori. Nii oli Lenini Koolis skandinaavia sektor, balti sektor jne. R. Meering alustas tööd Lenini Kooli skandinaavia sektoris leninismi õppejõuna. Mitme aasta vältel viis ta õppetööd läbi balti sektori eesti rühmas. Ta luges siin peamiselt Kommunistliku Internatsionaali ajalugu. On säilinud mõned lühikesed iseloomustused Meeringu töö kohta õppejõuna. Nendes hinnatakse Meeringut kui võimekat õppejõudu, kes sidus oma ainet vastavate maade kommunistlike parteide konkreetsete ülesannetega, oskas õpilastes äratada huvi ja panna neid aktiivselt tööle.⁹

Samasuguse hinnangu R. Meeringu tööle Lenini Koolis annavad ka tema endised õpilased. Üks neist, Magda Korb, iseloomustab teda järgmiselt: «Loenguid Kominterni ajaloost ja tegevusest luges meile Meering. Ta oli hea lektor, kes rääkis huvitavalt ja elavalt. Ta püüdis konkreetsete näidete varal õpetada meid teoreetilisi teadmisi praktikas rakendada. Sageli tõi ta näiteid Eestist. Meeringul oli ka paras jagu huumorimeelt. Mäletan hästi, kuidas ta kord ütles, et tuleb ikka rohkem lugeda ka ilukirjandust, muidu paljas poliitika uurimine tüütab ära. Kord tõi Meering meie grupiga vestlema Jaan Anveldi. Meering viis meid ka ühele Kominterni Täitevkomitee laiendatud pleenumile ja ühele Kommunistliku Noorsoo Internatsionaali pleenumile.»¹⁰

Suur töökoormus Kommunistliku Internatsionaali liinis ja muud eespool märgitud ülesanded nõudsid R. Meeringult palju aega ning energiat. Eestimaa Kommunistliku Partei töö jäi tal seetõttu sageli üsna tagaplaanile. Selle eest kritiseeris Meeringut teravalt Poola ja Baltimaade Sekretariaadi juhataja V. Mickievičius-Kapsukas.¹¹

1934. aasta oli sündmusterohke rahvusvahelises tööliikumises: ulatuslikud fašismivastased väljaastumised Austrias, Prantsusmaal, Hispaanias ja esimesed ühisrinded

⁹ EKPA, fond 1, nim. 1 s/s, s.-ü. 5, l. 87.

¹⁰ EKPA PAI käsikirjafond, M. Korbi mälestused.

¹¹ Lätimaa Kommunistliku Partei Keskkomitee Partei Ajaloo Instituudi Parteiarhiiv, fond 240, nim. 2, s.-ü. 17, l. 25.

lepingud kommunistide ning sotsialistide vahel (Prantsusmaal ja Itaalias). Sel aastal algasid ka ettevalmistused Kommunistliku Internatsionaali VII kongressiks. Nende käigus toimusid printsipiaalsed vaidlused kommunistlike parteide taktika küsimuses. Kongressi ettevalmistuskomisjonides pidas väljapaistev rahvusvahelise töölisliikumise juht Georgi Dimitrov ägedat võitlust dogmatismi ja sektantluse vastu. Muu hulgas kritiseeris ta ka väärikontseptsiooni, mille kohaselt sotsiaaldemokraatiat klassifitseeriti sotsiaalfasismina ning peeti peamiseks hädaohuks pahempoolseid sotsiaaldemokraatlikke rühmitusi.¹²

Ka R. Meering võttis Kommunistliku Internatsionaali kongressi ettevalmistustöödest osa. Ta kuulus ühe komisjoni koosseisu, kes kogus ja töötas läbi materjali G. Dimitrovi ettekandeks kongressil.¹³ R. Meeringu kaudu jõudsid Kommunistliku Internatsionaali juhtkonna uued põhimõttelised seisukohad Eestimaa Kommunistliku Parteiini.

1934. aasta oli ka Eestimaa Kommunistliku Partei tegevuses olulise tähtsusega. 1934. aasta märtsis viis K. Päts läbi riigipöörde, tõrjus kõrvale oma peamised konkurendid — vapsid ning pani maksma oma diktatuuri. Kõigil riigi ja ühiskondliku elu aladel hakati sisse viima fašistlikku režiimi. Seda tehti aga osava manöövriga — igasuguseid antidemokraatlikke samme põhjendati demokraatia kaitsmise vajadusega vapside eest. Fašistliku diktatuuri kehtestamine muutis tunduvalt Eestimaa Kommunistliku Partei võitlustingimusi. Seniste kogemuste analüüsimiseks ja uute taktikaliste seisukohtade väljatöötamiseks oli vaja kokku kutsuda partei konverents.

13.—17. augustini 1934 toimus Moskvas Eestimaa Kommunistliku Partei konverents. Koos teiste Keskkomitee liikmetega võttis R. Meering osa konverentsi ettevalmistamisest. Konverentsi delegaadiks valiti ta poliitvangide parteiorganisatsiooni poolt.¹⁴ EKP augustikonverentsist võttis osa 13 otsustava ja 8 nõuandva hääleõigusega delegaati. Konverentsil oli esindatud 7 parteiorganisatsiooni (322 liikmega), oma esindajaid ei olnud saanud saata 4 organisatsiooni (65 liikmega). Konverentsist võttis

¹² «Вопросы истории КПСС» № 7, 1965 г., стр. 84.

¹³ ЕКРА, фонд 1, nim. 1 s/s, s.-ü. 5, l. 172.

¹⁴ ЕКРА, фонд 6495, nim. 1, s.-ü. 313, l. 95. Poliitvangide parteiorganisatsioon saatis omapoolse saadikuvolituse salaja vanglast.

osa rida illegaalselt Eestist saabunud seltsimehi (A. Sakkart, A. Põdra, H. Lepp, Fr. Hunt, V. Hunt jt.).

Konverentsil arutati põhjalikult töölisliikumise olukorda Eestis ning kommunistliku partei taktika küsimusi. Probleemiks number üks oli tööliklassi ühisrindede loomine. Eestimaa Kommunistliku Partei töö küsimusi vaadeldi tihedas seoses rahvusvahelise kommunistliku liikumise kogemustega. Selleks aitas kaasa Läti, Leedu ja Soome kommunistlike parteide esindajate (Janis Krumin-Pilat, Vincac Mickievičius-Kapsukas, Mattias Stein-Mäkinen) osavõtt konverentsist.

R. Meering võttis konverentsil mitmel korral sõna ja analüüsis üksikasjalikult Eestimaa Kommunistliku Partei ees seisvaid põhiülesandeid. Teravalt kritiseeris ta pahempoolset-sektantlikku suhtumist ühisrindesse: «Paljud saavad ühisest väerindest nii aru, et see on ainult sotside paljastamiseks. Panevad sotsidele ette kõvad punktid ja, kui sotsid ära ütlevad, siis on rõõmsad, et näe sotsid paganad ütlesid ära. Paljud pahempoolsed peavad ainult endid maa soolaks, revolutsiooni päikeseks. Kõik teised on kuradi äraandjad. Nendele inimestele tuli ühise väerinde ettepanek EKP poolt ESTP-le ootamatult, nad said sellest nii aru, et sotside partei poliitikale amnestiat antakse...»¹⁵

R. Meering analüüsis sotside partei lagunemist, näitas, kuidas mitmed endised noorsotsialistid otsivad kontakti kommunistliku parteiga, kuidas sotsialistid-töölised on valmis võitlema koos kommunistidega fašismi vastu. Kommunistid peavad kasutama ära ka iga konkreetse nõudmise, mida sotsialistid esitavad tööliklassi huvides, ühise võitluse organiseerimiseks. Andes üldiselt õige hinnangu Eesti Sotsialistlikus Töölisparteis toimuvatele protsessidele, ei mõistnud R. Meering (ja samuti ka mõned teised EKP tegelased tol ajal) alati õigesti ESTP pahempoolse tiiva mõnede liidrite arengusuunda. Nii oma esinemises konverentsil kui ka samal perioodil kirjutatud artiklites avaldas R. Meering arvamust, et ESTP-st lahku löönud Marksistliku Tööraha Ühenduse (MTÜ) juhtidega ei ole võimalik organiseerida ühist võitlust fašismi vastu.¹⁶ Ka konverentsi otsuse esialgses variandis kajastub see umb-

¹⁵ EKPA, fond 6495, nim. 1, s.-ü. 313, l. 14.

¹⁶ EKPA, fond 6495, nim. 1, s.-ü. 313, l. 13, R. M. Kaks kirja. — «Klassivõitlus» 1934, nr. 9 (168), lk. 9—11.

usaldus MTÜ liidrite suhtes. Nagu näitas aga edasine sündmuste käik, olid Marksistliku Tööraha Ühenduse juhid 1934. aasta sügisel juba valmis koos kommunistidega võitlema fašismi vastu. Üsna varsti muutis Eestimaa Kommunistlik Partei oma suhtumist Marksistlikku Tööraha Ühendusse. Juba augustikonverentsi otsuse lõplikus variandis¹⁷ on antud pahempoolsete sotsiaaldemokraatlike tegelaste kohta õigem hinnang: «Kuid ühtlasi tuleb nüüdeses olukorras silmas pidada, et mitte iga sotsiaaldemokraatlik tegelane, kes pahemale poole tuleb, ei tee seda ainult manööverdamise eesmärgil. Paljud neist otsivad ühes sotsiaaldemokraatlike töölistega tõeliselt teed kommunismi lipu alla. Kommunistid peavad kõigiti kaasa aitama nende ületulekuks kommunismi poole.»¹⁸ Sellelt positsioonilt lähtudes astus EKP Keskkomitee varsti pärast konverentsi läbirääkimistesse MTÜ liidritega.

R. Meering puudutas oma sõnavõttudes konverentsil veel mitmeid teisigi huvitavaid probleeme. Nii rõhutas ta koos mitmete teiste sõnavõtjatega (eriti V. Mickievičius), et Kommunistlik Partei peab laialdaselt selgitama oma positsiooni Eesti iseseisvuse küsimuses. Olid ju nii kodanlus kui ka sotsid laialt levitanud laimu, nagu eitaksid kommunistid Eesti iseseisvust. Samal ajal oli vaja paljastada kodanluse võltsisamaalisust. Meering märkis: «Meil on vaja hulkadele näidata, et eesti kodanlus kisendab küll, et tema on Eesti iseseisvuse kaitsja, kui aga Eesti iseseisvust ähvardab hädaoht Saksamaa poolt, siis ei tee ta sellest mingisuguseid järeldusi.»¹⁹

Konverents andis parteiorganisatsioonidele suured ja keerukad ülesanded rahvahulkade organiseerimisel võitluseks fašismi vastu. Eestimaa Kommunistlik Partei oli aga sel ajal arvuliselt üsna väike. Paljud suuremate kogemustega kommunistid olid vanglates ja seega tööraha võitluse juhtimisest välja lülitatud. Oli vaja realistlikult arvestada partei jõudusid, neid mitte killustada paljude ülesannete vahel. Tuli leida see põhilüli, mis oleks aluseks kogu fašismivastase võitluse organiseerimisele.

¹⁷ Konverentsil valitud redaktsioonikomisjon ei saanud kahe komisjoni liikme haigestumise tõttu otsust lõplikult viimistleda. Konverents tegi Keskkomiteele ülesandeks resolutsiooni veel redigeerida ja siis avaldada, vt. EKPA, fond 6495, nim. 1, s.-ü. 313, l. 36.

¹⁸ EKPA, fond 6495, nim. 1, s.-ü. 315, l. 8.

¹⁹ EKPA, fond 6495, nim. 1, s.-ü. 313, l. 24.

R. Meering ütles ühes oma sõnavõtus konverentsil: «Peale tuleb hakata sealt, kus on hulkasid. Tuleb alustada nende võitluse organiseerimisega leiva eest ja töötaoleku vastu kindlustamise eest. Kõik küsimused saavad siit alguse... Tuleb hulkadele igapäevases võitluses ära näidata, et tegelikult kommunistid võitlevad töölisklassi huvide eest. Praeguses olukorras, kus parteil on väga nõrgad sidemed proletariaadiga, tuleb meil oma lähemaks ülesandeks seada kindla proletaarse baasi loomine, ilma selleta ei suuda me väikekodanlikke hulkasid võitlusele viia... Meil on muidugi tarvis ka väikekodanlike kihtidega jõudumööda sidet pidada, kuid meie oleme täna veel liiga nõrgad, et neid juhtida... See ei tähenda, et meie peame talurahva hulkadest eemale jääma, kuid me ei saa seda teha täna peaaülesandeks.»²⁰

Eestimaa Kommunistliku Partei augustikonverents valis uue Keskkomitee. R. Meering valiti uuesti EKP Keskkomitee liikmeks. Keskkomitee pleenumil 3. septembril 1934 moodustati kaks Keskkomitee organit: Keskkomitee Sekretariaat (juhtis parteiorganisatsioonide tööd Keskkomitee pleenumite vaheaegadel, asus Taanis, osa Sekretariaadi liikmeid käis ka aeg-ajalt Eestis illegaalsete parteiorganisatsioonide tööd suunamas) ja Keskkomitee Välisbüroo. Viimase koosseisu kuulusid Nõukogude Liidus elavad Keskkomitee liikmed (s. o. J. Anvelt, H. Pöögelmann, R. Meering ja O. Rästas). Välisbüroo ülesandeks oli Sekretariaadile vajaliku abi osutamine, eriti kirjanduse väljaandmisel ja kaadri ettevalmistamisel.²¹ R. Meering vabanes augustikonverentsi järel ka ametlikult EKP Keskkomitee sekretäri ülesannetest (nagu eespool nägime, ei saanud ta neid täies ulatuses täita juba 1932. aastast alates). Ta jäi aga edasi EKP esindajaks Kommunistliku Internatsionaali Täitevkomitee juurde ning juhtis ühtlasi ka Välisbürood. Välisbüroo sekretäriks-asjaajajaks määrati E. Alas. EKP Keskkomitee Poliitbürood enam pärast augustikonverentsi ei moodustatud.

Lähtudes konverentsil väljatöötatud seisukohtadest, astus EKP Keskkomitee 1934. aasta sügisel uusi samme partei tegevuse aktiveerimiseks ning proletariaadi ühistrinde loomiseks. ESTP Keskkomitee keeldus ka nüüd iga-

²⁰ EKPA, fond 6495, nim. 1, s.-ü. 313, l. 24.

²¹ EKPA, fond 6495, nim. 1, s.-ü. 307, l. 3.

Richard Meering 1930-
ndate aastate keskel.

sugustest läbirääkimistest kommunistidega. Marksistliku Tööraha Ühenduse rühma ümber koondunud pahempoolsed sotsialistid olid põhimõtteliselt nõus ühise võitlusega. Põhjalikumad läbirääkimised Eestimaa Kommunistliku Partei ja Marksistliku Tööraha Ühenduse esindajate vahel toimusid 1935. aasta juulis Soomes. Nende läbirääkimiste tulemusena sõlmiti esmakordselt konkreetne kokkulepe ühisrinde suhtes.

Kõrvuti läbirääkimistega tegid kommunistid ja revolutsioonilised tööliselised tõhusat tööd ühisrinde idee populariseerimisel töölishulkades. Ühisrinde pooldajate mõju kasvas ametiühingutes, ühisrinne leidis praktilist teostamist ka paljudes streikides aastail 1934—1935.

Ühisrinde loomise organisatsioonilise tööga R. Meering otseselt ei tegelnud. Seda tegi EKP Keskkomitee Sekretariaat. Pealegi oli R. Meering 1934. aasta lõpul ja 1935. aasta algul Kommunistliku Internatsionaali liinis mitu kuud Inglismaal komandeeringul. Pärast Inglismaalt

tagasitulekut võttis ta koos teiste EKP Keskkomitee liikmetega osa ühisrinde platvormi väljatöötamisest ja teiste põhimõtteliste parteitöö probleemide lahendamisest.²²

Illegaalsel parteitööl Eestis oli sel ajal R. Meeringu vana sõber ja võitluskaaslane V. Tubarik. Aastail 1934—1935 käis V. Tubarik EKP Keskkomitee ülesandel korduvalt Eestis. Ta suunas kohalike parteiorganisatsioonide tegevust, organiseeris illegaalsete kommunistlike lendlehtede paljundamist ja levitamist. 27. juulil 1935 areteeriti V. Tubarik aurikul «Vaasa», millega ta tahtis Eestist lahkuda. 1936. aasta jaanuaris mõisteti ta kodanluse kohtu poolt 15 aastaks vangi.

V. Tubarikul oli tol ajal kaheksa-aastane poeg Hans. Kuna Tuberiku naine oli surnud, siis kasvatas poissi naise tädi. On säilinud mitmed kirjad R. Meeringu ja E. Alase ning Tuberiku poja hooldaja kirjavahetusest.²³ Need kirjad näitavad, kuidas R. Meering ja teised kommunistid tähelepanelikult hoolitsesid oma võitluskaaslase poja eest.

25. juulil 1935 algas Moskvas Kommunistliku Internatsionaali VII kongress. Kongressi tööst võttis osa 371 otsustava ja 139 nõuandva hääleõigusega delegaati, kes esindasid 65 kommunistlikku parteid. Üheks Eestimaa Kommunistliku Partei esindajaks kongressil oli Richard Meering. Ta sai otsustava hääleõigusega delegaadi mandaadi, mis kandis numbrit 134.²⁴ See oli R. Meeringul kolmas kord osa võtta rahvusvahelise kommunistliku liikumise kõige esinduslikumast foorumist — Kommunistliku Internatsionaali kongressist.

Põhiprobleemiks kongressil oli fašismivastase võitluse organiseerimine. Tuginedes rahvusvahelise töölisliikumise rikkalikele kogemustele, töötas kongress välja tööliklassi ühisrinde ja fašismivastase rahvarinde põhiseisukohad. Lähtudes olukorra sügavast analüüsist näitas kongress, kuidas kaasaegsel etapil võitlus demokraatia ja rahu eest põimub tihedasti läbi võitlusega sotsialismi eest. Sügava mulje jätsid kõigile osavõtjatele kommunistliku liikumise väljapaistvate juhtide Georgi Dimitrovi, Wilhelm Piecki, Ercoli (Palmiro Togliatti) esinemised kongressil. Dogmatismi ja sektantluse terav hukkamõistmine, julge ja loov

²² EKPA, fond 495, nim. 1, s.-ü. 328, l. 3.

²³ EKPA, fond 25, nim. 2, s.-ü. 1563, l-d 83—91.

²⁴ EKPA, fond 1, nim. 1 s/s, s.-ü. 5, l. 129.

lähenedamine arutletavatele küsimustele iseloomustasid nende kõnesid. See oli samal ajal iseloomulikuks jooneks üldse kogu kongressi tööle.

Kommunistliku Internatsionaali VII kongress aitas ka Eestimaa Kommunistlikul Parteil lõplikult üle saada oma «pahempoolsetest» vigadest töölisklassi ühisrindede küsimuses, pani aluse kõiki demokraatlikke jõude ühendava fašismivastase rahvarinde rajamisele Eestis. Eestimaa Kommunistliku Partei Keskkomitee tegi tõhusat tööd Kommunistliku Internatsionaali VII kongressi materjalide tutvustamiseks. Kongressi tööst ja põhiseisukohtadest kirjutati ajalehes «Kommunist» ja ajakirjas «Klassivõitlus». Anti välja eesti keeles ka rida brošüüre kongressi tähtsamate ettekannete ja otsustega. R. Meering võttis sellest tööst aktiivselt osa. Juba «Klassivõitluse» oktoobrinumbris ilmus tema sulest pikem artikkel «Kommunistliku Internatsionaali uuest taktikalisest orientatsioonist», kus analüüsitakse võrdlemisi põhjalikult Kominterni VII kongressi tähtsamaid seisukohti.²⁵

Samaaegselt kongressi materjalide tutvustamisega oli vaja parteiorganisatsioonide töö ümber korraldada vastavalt Kommunistliku Internatsionaali VII kongressi otsustele. Seda küsimust arutati EKP Keskkomitee pleenumil 6. oktoobril 1935. Pleenumil kritiseeriti teravalt «pahempoolseid» vigu partei senises tegevuses ning töötati välja abinõud proletariaadi ühisrindede laiendamiseks ja tugevdamiseks. Ühtlasi arutati pleenumil, kuidas tõmmata fašismivastasesse võitlusse kaasa talurahva ja intelligentsi hulki, s. o. kuidas luua laialdane antifašistlik rahvarinne.²⁶

Mõningal määral muudeti Keskkomitee juhtivate organite süsteemi. Sekretariaadi asemel loodi 3-liikmeline Organisatsiooniline Büroo. Kaks Orgbüroo liiget asus Taanis (alates 1936. aasta teisest poolest Rootsis). Orgbüroo ülesandeks jäi kogu partei tegevuse juhtimine ja tema poliitika küsimuste otsustamine Keskkomitee pleenumite vaheaegadel ning ühtlasi ka Eestis viibiva põrandaaluse juhtkonna komplekteerimine. R. Meering valiti Orgbüroo liikmekandidaadiks. Aastail 1936—1937 käis ta paaril kor-

²⁵ «Klassivõitlus» nr. 10 (181), 1935, oktoober, lk. 6—11.

²⁶ Vt. selle kohta lähemalt «Ülevaade Eestimaa Kommunistliku Partei ajaloost.» II osa, Tallinn, 1963, lk. 278—281.

ral Orgbüroo koosolekutel Rootsis. Mõnel korral toimusid Orgbüroo koosolekud ka NSV Liidus (kui Skandinaavias asuvad Orgbüroo liikmed kohale sõitsid). Siis võttis R. Meering samuti nende tööst osa.

Nagu näitavad mõned säilinud protokollid, olid Orgbüroo tegevuse tulipunktis ühisrinde tugevdamise küsimused. Orgbüroo koosolekutel töötati välja põhimõttelised seisukohad, millega EKP esindaja esines pahempoolsete sotsialistidega peetavatel ühisrinde nõupidamistel. Orgbüroos olid arutusel ka talurahva hulgas töötamise küsimused, partei organisatsioonilise tugevdamise abinõud jne.²⁷

1935. aasta oktoobripleenum laiendas mõnevõrra Välisbüroo koosseisu. Siia valiti nüüd peale J. Anveldi, R. Meeringu, H. Pöögelmanni ja O. Rästase veel J. Käspert, E. Alas, E. Strauch ja H. Tummeltau. Välisbüroo juhtimine jäi endiselt R. Meeringu ülesandeks.²⁸

Millega tegeles siis EKP Keskkomitee Välisbüroo aastail 1935—1937?

Üheks kõige olulisemaks tööloiguks oli parteikaadri ettevalmistamine. Välisbüroo juhtis sisuliselt Rahvusvahelise Lenini Kooli eesti grupi tööd. Nii näiteks kinnitati Välisbüroo koosolekul 23. oktoobril 1935 Lenini Kooli eesti grupi õppekava 1936. aastaks. Selles nähti ette järgmised õppeained: ajaloolise ja dialektilise materialismi alused, poliitilise ökonomia põhiküsimused (seoses Eesti majandusega), leninism, ÜK(b)P ajalugu, sotsialistliku ülesehitustöö probleemid NSV Liidus, Kominterni ja rahvusvahelise tööliikumise ajalugu, EKP ajalugu, Eesti ajalugu, EKP parteimassiline töö, organisatsioonilise töö küsimused, põrandaaluse töö tehnika. Mitmed Välisbüroo liikmed olid ka lektoriteks Lenini Koolis.²⁹

Nõukogude Liidus elas tol ajal palju EKP juhtivaid tegelasi ja aktiviste. 1936. aasta algul moodustati Välisbüroo liikmetest spetsiaalne EKP aktiivi läbivaatamise komisjon koosseisus J. Anvelt, R. Meering ja E. Strauch. Komisjon tutvus põhjalikult Eestimaa Kommunistliku Partei tegevusest aktiivselt osavõtnud seltsimeeste mater-

²⁷ EKPA, fond 6495, nim. 1, s.-ü. 328, l. 21 ja s.-ü. 342, l-d 5—11 ja 13.

²⁸ EKPA, fond 6495, nim. 1, s.-ü. 328, l. 15—16.

²⁹ EKPA, fond 6495, nim. 1, s.-ü. 328, l-d 27—32.

jalidega ning tegi oma ettepanekud nende edaspidise kasutamise kohta.³⁰

Tõhusat tööd tegi Välisbüroo ka parteilise kirjanduse väljaandmisel. Avaldati mitmesuguseid brošüüre EKP töö probleemidest. Välisbüroo vahetul juhtimisel ilmus ajakiri «Klassivõitlus» (selle toimetajaks oli H. Pöögelmann). Samuti tegid Välisbüroo liikmed kaastööd Skandinaavias ilmunud EKP Keskkomitee häälekandjale «Kommunist». Kuna «Kommunistis» avaldatud artiklitel puudus peaaegu alati autori nimi, siis pole õnnestunud kindlaks teha, millised neist kuuluvad R. Meeringule. «Klassivõitlusele» kirjutas R. Meering 1935. aasta lõpul ja 1936. aasta algul kolm artiklit. Ühest («Kommunistliku Internatsionaali uuest taktilisest orientatsioonist») rääkisime juba eespool.

1935. aasta oktoobris ilmus «Klassivõitluses» R. Meeringu artikkel «Mida valmistab Eestile fašistlik Saksamaa».³¹ Sel ajal olid Baltimaade anastamise plaanid hitlerlikul Saksamaal väga populaarsed.³² Nendele püüti igasuguseid «ajaloolisi õigustusi» leida. R. Meeringu artiklis antakse lühike ülevaade ühe selliste ideede propageeriija fašist K. Grimmi 1935. aastal ilmunud raamatust «Das Baltikum». K. Grimm püüdis oma raamatus tõestada, et Baltimaad pidavat kuuluma sakslastele, kuna viimased olevat nende maade pärast võideldes palju verd valanud. Balti mõisnikele tulevat aga kõik nende endised maad tagasi anda. R. Meeringu artiklis ei ole toodud andmeid Pätsi valitsuse ja fašistliku Saksamaa otsese läheneamise kohta (mis tol ajal juba algas). Siiski on seal õigesti rõhutatud: «Pätsi fašism on eesti rahva vaenlane, sest ta hävitab rahva demokraatlikke õigusi ning vabadusi, nõrgendab rahva võitlusjõudu ning aitab sellega Hitleri fašismi ta Baltimaade haaramise plaanides. Ainukeseks teeks eesti töörahvale on võitlus nii Hitleri fašismi kui ka Pätsi fašismi vastu.»

1936. aasta alguses ilmus R. Meeringu artikkel «Rahvahääletus ja rahvuskogu Eestis». Selles paljastatakse

³⁰ EKPA, fond 6495, nim. 1, s.-ü. 343, l-d 1—6. Isikukultuse tingimustes valitsev umbusalduse ja kahtlustuste õhkkond avaldas mõnel juhul negatiivset mõju komisjoni hinnangutele üksikute seltsimeeste suhtes.

³¹ «Klassivõitlus» 1935, nr. 10 (181), lk. 17—19.

³² Vt. M. Pesti. Rahvuslik reetmine «rahvusluse» sildi all. Tallinn, 1960, lk. 61—85.

K. Pätsi järjekordset manöövrit. Nimelt pani fašistlik valitsus rahvahääletusele ettepaneku konstitutsiooni muutmiseks ja uue põhiseaduse väljatöötamiseks rahvuskogu kokkukutsumise kohta. Referendumit valmistati ette tingimustes, kus igasugune opositsiooniavalduis oli politseiliste vahenditega maha surutud. R. Meering propageeris oma artiklis Eestimaa Kommunistliku Partei seisukohta: hääletada Pätsi ettepaneku vastu ning ühtlasi kasutada rahvahääletuse-eelset kampaaniat võitluseks vabaduste ja õiguste eest, fašismivastase rahvarinde loomise eest.

Peale kaadri õpetamise ja kirjanduse väljaandmise organiseeris Välisbüroo ka materiaalselt abi Eestimaa Kommunistlikule Parteile ja kodanliku Eesti vanglates viibivatele poliitvangidele. Selleks korraldati mitmesuguseid korjandusi Nõukogude Liidus töötavate eestlaste keskel. Ühtlasi viidi vabrikutes ja klubides läbi koosolekuid, kus tutvustati Eesti töörahva võitlust kodanlik-fašistliku diktatuuri vastu. Poliitvangidega sidepidamiseks ja nende toetamiseks moodustas Välisbüroo spetsiaalse toimkonna. Viimase ülesandeks oli poliitvangidele kirjanduse saatmine, kirjavahetuse korraldamine, poliitvangide olukorra valgustamine nii välismaal kui ka Eesti põrandaaluses ajakirjanduses.³³

Üheks Välisbüroo tähtsamaks ülesandeks oli Kommunistlikule Internatsionaalile süstemaatilise informatsiooni andmine Eestimaa Kommunistliku Partei tegevuse kohta. Seda ülesannet täitis vahetult R. Meering kui EKP esindaja Kominterni Täitevkomitees.

1935. aasta lõpul muutus mõnevõrra R. Meeringu töö Kommunistliku Internatsionaali aparaadis. Pärast VII kongressi toimusid üldse ulatuslikud ümberkorraldused Kominterni Täitevkomitee töös ja tema aparaadi struktuuris. Rahvuslikud kommunistlikud parteid olid selleks ajaks organisatsiooniliselt tugevnenud ja ideeliselt karastunud. Sellest lähtudes pidas Kominterni VII kongress vajalikuks anda parteidele suurem iseseisvus. Kominterni peaülesandeks pidi jääma ülemaailmse töölisliikumise põhiliste poliitiliste ja taktikaliste seisukohtade väljatöötamine ning kogemuste levitamine. 1935. aasta oktoobris võeti vastu Kominterni Täitevkomitee uus struktuur, mille järgi likvideeriti piirkondlikud sekretariaadid ja

³³ EKPA, fond 6495, nim. 1, s.-ü. 328, l-d 27, 33, 34.

osakonnad, samuti Kominterni Täitevkomitee volinike ja instruktore institutsioon.³⁴

Kommunistliku Internatsionaali igapäevase töö küsimusi lahendas sekretariaat. See koosnes peasekretärist (sellele kohale valis VII kongress Georgi Dimitrovi), kuuest sekretariaadi liikmest (Ercoli-Togliatti, D. Manuilski, W. Pieck, O. Kuusinen, A. Marty, K. Gottwald) ja kolmest kandidaadist. Igal sekretariaadi liikmel oli oma väikesearvuline aparaat. R. Meering töötas 1935. aasta detsembrist alates poliitilise abina alguses K. Gottwaldi sekretariaadis, hiljem A. Marty sekretariaadis.³⁵ Ka sellel tööalal tuli R. Meeringul korduvalt viibida väliskomanderingutes — Austrias, Tšehhoslovakkias, Šveitsis, Rootsis jm.

1937. aasta. See oli suurte võitude aastaks Nõukogude Liidu elus. Edukalt täideti teise viisaastaku plaan. Sotsialistlik ühiskond oli Nõukogudemaal juba põhiliselt üles ehitatud. Samal ajal vajutasid sellele aastale traagilise pitseri aga isikukultusest tingitud Nõukogude seaduslikkuse jämedad rikkumised ning massilised põhjendamatud repressioonid. 1937/38. aasta repressioonide ohvriks langes palju väljapaistvaid Nõukogude riigi ja Kommunistliku Partei tegelasi, nende seas ka Eestimaa Kommunistliku Partei juhtivaid töötajaid ja aktiviste.

26. juulil 1937 areteeriti Richard Meering. Teda süüdistati kontrrevolutsioonilises tegevuses. Konkreetsete süüdistustena heideti talle ette sidemeid «rahvavaenlastega» (sellesse kategooriasse kuulus tol ajal ka Kommunistliku Noorsoo Internatsionaali üks asutajaid Lazar Šatskin) ning viibimist kodanlikus armees 1919. aastal.³⁶ 1. septembril 1938 mõisteti ta surma. 26. juunil 1956 rehabiliteeriti Richard Meering postuumselt.³⁷

Repressioonide ohvrina hukkus Richard Meeringu vend Harald. Aastail 1937—1943 oli areteeritud R. Meeringu abikaasa. Kolm aastat pärast vabanemist ta suri. 1945. aastal suri R. Meeringu ema. R. Meeringu lähematest sugulastest elab praegu ta noorem õde Erika Mirring, kes töötab filmistuudios «Tallinnfilm» filmitöötlemistsehhi juhatajana.

³⁴ Б. М. Лейбзон, К. К. Шириня. Поворот в политике Коминтерна. Москва, 1965, стр. 290.

³⁵ ЕКРА, фонд 1, nim. 1 s/s, s.-ü. 5, 1-d 182, 132.

³⁶ ЕКРА, фонд 1, nim. s/s, s.-ü. 5, 1-d 178, 180, 193—195.

³⁷ ЕКРА, фонд 247, nim. 25, s.-ü. 15, 1. 2.

R. Meering langes võitlejate rivist välja parimas mehe-
eas. Paar aastat hiljem täitus tema elu ja töö eesmärk —
Eestis kehtestati taas nõukogude kord. 1940. aasta sotsia-
listliku revolutsiooni võidule tasandas aga teed koos pal-
jude teiste kommunistidega ka Richard Meering.

ISIKUNIMEDE REGISTER

- Abrelthal (Metus), Gustav — 20
- Ahven, Johannes — 36
- Alas (Siim), Eduard — 69, 70, 73, 75, 89, 91, 93
- Allik, Hendrik — 5, 16, 17, 18, 20, 22, 40, 56
- Allikso, Johannes — 18
- Andrejev, Sergei — 18, 21, 67, 68
- Anvelt, Jaan — 30, 36, 37, 38, 50, 62, 66, 69, 70, 73, 85, 89, 93
- Betlem — 20
- Bogdanov, Vladimir — 6, 7
- Dimitrov, Georgi — 86, 91, 96
- Gottwald, Klement — 96
- Grimm, K — 94
- Hitarov, R — 49
- Hitler — 94
- Hunt, Friedrich — 87
- Hunt (Veber), Veera — 87
- Jürna, Johannes — 66, 68, 70
- Kann, Nikolai — 9
- Kangur, Voldemar (Mart) — 5, 21, 31, 32, 40, 56
- Kevato, Eduard — 80
- Kingissepp, Viktor — 26, 28, 70
- Kivisson, Osvald — 72, 75
- Klementi, Vilhelmine — 17, 20, 21, 22, 25, 27, 32
- Korb, Magda — 5, 85
- Koit, Senni — 35
- Kreuks, Georg — 6, 7, 8, 10, 11, 12, 13, 14, 25, 38, 39, 57
- Kreuks, Jaan — 14, 22, 24, 25, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 35, 36, 37, 38, 67
- Kriisemann, Arnold — 80
- Krumin-Pilat, Janis — 87
- Kull, Eduard — 72
- Kuusinen, Otto — 49, 96
- Kuuskmann, Johannes — 21
- Käspert, Johannes — 93
- Künnapuu (Lauristin), Olga — 5, 21, 27, 37
- Lauristin, Johannes — 21, 25, 27, 31, 32, 34, 40, 75
- Lauristin, Olga — vt. Künnapuu, Olga
- Lees, Rudolf — 6
- Lempo, Peeter — 16, 17, 23, 25
- Lenin, Vladimir Iljitsš — 37, 49, 74, 75
- Lepp, Hilda — 87
- Linkhorst, Johannes — 26, 34
- Longo, Luigi — 49
- Majak, Richard — 5, 75
- Manuiski, Dmitri — 47, 49, 96
- Marty, Andre — 96
- Medvedjeva, Anastasia — 64, 79
- Meering, Richard — vt. Mirring, Richard
- Metus, Gustav — vt. Abrelthal, Gustav
- Michalec — 49
- Mickievcius-Kapsukas, Vancac — 85, 87, 88
- Mikker, Richard — 80
- Mirring, August — 7, 10, 63
- Mirring, Erika — 57, 63, 96
- Mirring, Erna — 7, 63
- Mirring, Harald — 7, 63, 96
- Mirring (Tikerpuu), Pauline — 7, 63
- Mirring (Meering), Richard — 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 44, 45, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 66, 67, 68, 69, 70, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 92, 93, 94, 95, 96, 97
- Murro, Andrei — 21
- Mänd, Johannes — 14, 35
- Männikson, Konstantin — 73
- Nadson, Robert — vt. Tuberic, Voldemar
- Narusbeck, G — 9
- Niineberg, Helmi — 21, 22
- Nilson, Artur — 16, 17, 22

- Okk, Feodor — 8
- Palvadre, Jakob — 58
- Paulman, Johannes — 69
- Pieck, Wilhelm — 91, 96
- Piir, Osvalt — 21, 25, 27, 31, 32
- Pukk — 6
- Puusepp, Alviine — 72, 75
- Põdra, Albert — 87
- Pälson, Rudolf — 21, 40
- Pärn, Taavet (David) — 70
- Päts, Konstantin — 9, 86, 94, 95
- Pöögemann, Hans — 31, 66, 67, 73, 74, 89, 94
- Raudsepp, Paul — 18, 20
- Rea, Jaan — 21, 40
- Reesen, Johannes — 21, 23, 25, 28, 29, 30, 36, 40, 56, 57, 59, 60
- Resev, Aleksander — 32
- Riks, Aleksander — 58
- Ross, Heinrich — 5, 61
- Rästas, Otto — 30, 36, 37, 38, 66, 69, 73, 89, 93
- Saarens, Erna — 16, 17, 20, 23, 25
- Saarnet (Saarnit), Aleksander — 6
- Sakkart, Albert — 80, 87
- Sassi, Voldemar — 21
- Sepre, Oskar — 21, 22
- Silm, Eduard — vt. Alas, Eduard
- Sihver, Johan — 9
- Sommerling, Aliide — 58, 21
- Sommerling, Arnold — 7, 8, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 21, 22, 57
- Sonberg, Hilda — 37, 38
- Stein-Mäkinen, Mattias — 87
- Sternbeck, Otto — 11
- Strauch, Engelbert — 93
- Šatskin, Lazar — 53, 54, 96
- Zinovjev, Grigori — 49, 50
- Taalman, Alfred — 80
- Tarkpea, Erich — 21, 80
- Telman, Juliana — 21
- Teppich, Voldemar — 75
- Tikerpuu, Pauline — vt. Mirring, Pauline
- Togliatti, Palmiro — 91, 96
- Tuberik, Hans — 91
- Tuberik, Voldemar (Nadson, Robert) — 14, 15, 16, 17, 20, 21, 22, 23, 25, 26, 36, 55, 59, 60, 74, 80, 91
- Tummeltau, Harald — 93
- Tuul, Osvald — 70, 71, 72, 73, 75
- Vaarandi, Anton — vt. Vahtmann, Anton
- Vaarman, Alma — 21, 32, 36
- Vahtmann (Vaarandi), Anton — 5, 21, 81
- Vakmann, Rudolf — 30, 60
- Valdek, Karl — 6
- Vanja, Johannes — 18
- Vedra (Raud), Anton — 14
- Vegner, Aleksander — 6
- Vujovic — 49

SISUKORD

Saateks	5
I peatükk. Tee algul	6
II peatükk. Põranda all	22
III peatükk. Kommunistliku noorsooliikumise staabis	44
IV peatükk. ЕКР Keskkomitee sekretär	65
V peatükk. Fašismivastase võitluse rindel	80
Isikunimede register	98

Олав Куули. НА ИНТЕРНАЦИОНАЛЬНОМ ВОЕВОМ ПОС-
ТУ. О жизни Рихарда Мирринга. На эстонском языке.
Издательство «Ээсти Раамат». Таллин, Пярнуское шоссе, 10.

Toimetaja H. Sooman. Kunstiline toimetaja A. Jõers. Tehni-
line toimetaja R. Lillema. Korrektorid A. Rammus ja K. Ro-
ger. Laduda antud 16. X 1968. Trükkida antud 3. II 1969. Paber
54×84/16. Trükipoognaid 6,25. Tingtrükipoognaid 5,25. Arves-
tuspoognaid 5,44. Trükiarv 3000. MB-02219. Tellimise nr. 1779.
Trükikoda «Punane Täht», Tallinn, Pikk tn. 54/58. Trüki-
paber nr. 1 — Ligatne Paberivabrik, Läti NSV. Hind 22 kop.

22 kop.

